

Ma Mɥweni Sulumani ya Lɥk àbɛki ni Ere ye ti mɛdɛmki ka Ma Mɥweni Sulumani ya Lɥk àbɛki ni

Maslaɗa ya ti àbɛki wakita ge Lɥk ni àdafay slimi gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nɛngu ni, kwa ka mɛnjɛki gani ndam ga Yezu dek tɛsɛra àbɛki ti Lɥk bay ya tàgrakabu tɥwi akaba Pol ni (2 Timote 4.11). Mɛsɛra, bay ya àbɛki wakita ge Lɥk ni ti àbɛki Tɥwi ga ndam asak ga Yezu day nan gani (Lɥk 1.1-4, Tɥwi 1.1). A Tɥwi ga ndam asak bu àdɛm « leli » (16.10-17 ; 20.5-15 ; 21.1-18 ; 27.1–28.16), nahkay mɛsɛra bay ya àbɛki wakita ni tɛsawada akaba Pol a.

Lɥk àbiki wakita gayan cɛeni ni ana Teyɥfil (1.3). Way Teyɥfil way ti mɛsɛr do ; slimi gayan ni awayay adɛmvaba « Bay ya ti awayay Melefit ni. » Lɥk azalay nan « gɛdɛkani goro » : bi nan bay ge elimeni, bi àpɛl sinɗu ga magraya wakita na ti nan ; àfɛkia ahàr ka Yezu a, ay Lɥk àbiki wakita ti mɛci pakama àki ka Yezu lala (1.4). Lɥk awayay ti mis dek tɛsɛr pakama àki ka Yezu lala.

Lɥk àsɛra ma Gres a lala, àbɛki ti akada ga ndam mɛsɛr zlam ya tɛbɛki wakita ka sarta ga Yezu ni. Awayay ti mis tɛsɛr ere ye ti àgravu ni àgrava ededɛn ededɛnena, nahkay àdafay slimi ga bɛbay ya tɛgur had ka sarta gani ni (1.5 ; 3.1) ; ka sarta gani nani mis tacal vi ti àna slimi ga bɛbay nahkay.

Luk àngəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni akada ga ata Meciyə nday ata Mark ya təngəhad ni : Yezu ànjəki ke təwi gayan ka had Gelili, ōru gwar a Zeruzalem. Ay akada ge Meciyə ya àgray ni Luk day ànjəki ti ke miwi ga Yezu (1-2) ; ka məlan nani akaba ka məlan ndahan àngəhad zlam ya ti nan nanani ècifiŋa kè mis ndahan a, èjeŋgey a wakita ndahan bu ndo ni (1.3).

Ga Yezu ya àhəngalay Melefit ni ti ata Meciyə nday ata Mark təngəhada ma gana, ay ti Luk àngəhada àtama gatay na (3.21 ; 5.16 ; 6.12 ; 9.18, 28-9 akaba ndahan). Àdafa təwi ga Məsuf Njəlatani ya àgray na daya (1.35, 41, 67 ; 2.25-27 ; 3.16, 22 ; 4.1, 14, 18 ; 10.21 akaba ndahan). Àngəhad ahəmamam wál ndahan tàdəbay Yezu, Melefit day àhəngay tay ni (1.39-56 ; 7.37-50 ; 8.2 ; 23.27-28, 49 ; 24.1), akaba ahəmamam Yezu awayay ndam talaga ni (4.18 ; 6.20 ; 7.22 ; 11.41 ; 12.23 ; 14.13, 21 ; 18.22 ; 19.8 ; 21.2-3). Àngəhad ahəmamam Yezu awayay ndam magudar zlam ya tambatkaba majalay ahər gatay a ni daya (5.32 ; 7.34, 37-50 ; 15.1-7, 10 ; 18.13-14 ; 19.7-10).

Pakama ya Luk ànjiki ana Teyəfil ni

¹ Nəbukki wakita hini ana nak, Teyəfil goro ni.

Nəhuk nahəma, mis kay tàkadva, təbəkia zlam ya ti tàgravu e kidin geli bu na ka wakita. ² Wudaka təbəkia zlam gani nani ti mis ndahan təhibiya ana leli a àndava. Nday ya ti təhi ana leli ni tìpibiya ere ye ti àgravabiya kwa ka mənəkia gani àna eri gatay gatayana. Nahkay zla ti təwi gatay ègia ga məhi pakama ge Melefit ana mis

a. ³ Ègia mis ndahaŋ ni tǎbǎkia wakita gatay na nahǎma, nu day àbǎlafua nawayay nǎbukki pakama gani ka wakita, Teyufil gǎđakani goro ni. Nawayay nǎslamalakabu pakama gani lala, adaba nǎcahakabá ere ye ti àgravu na đek, kwa ka mǎnjǎki gani. ⁴ Nagray nahkay adaba nawayay ti kǎsar pakama ya kǐci ni ti pakama ge jiri eđedĩŋ.

Mǎslǎr ge Melefit àđǎm etiwi Zeŋ bay mǎbaray mis

⁵ Ka sarta ya *Erot naŋ bay gǎđakani ga hađ ga ndam *Zude nahǎma, zal nahaŋ àbu, naŋ bay *maŋgalabakabu mis akaba Melefit, slimi gayaŋ Zakari. Naŋ ge dini ga Abiya. Wal gayaŋ day wur huđ ga *Aron, slimi gani Elizebet. ⁶ Nday cecǎeni ndam jireni kè eri ge Melefit, tǎgǎskabu *Divi ga Bay Melefit ya tǎbu mǎbǎkiani a wakita ge Mǎwiz ni bu ni, tagray ere ye ti Melefit awayay ti mis tǎgray ni đek. Nday gani mis tǎŋgǎtfǎŋa zlam magudarani kǎ tay a do. ⁷ Ay ti tǐwi bǎza ndo, adaba Elizebet naŋ dǎgǎlani mǎk nday cecǎeni tǐgia medewel a àndava.

⁸ A vad nahaŋ Zakari naŋ àbu agri tǎwi ana Melefit a *ahay gǎđakani ge Melefit ni bu, adaba ahar ge tǎwi ga ndam ge dini gayaŋ ènjǎa. ⁹ Kǎlavad ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tihindi Melefit ti mǎdaba mis a bǎlaŋ e kidĩŋ gatay ba, ti maslaŋa nani ahuriyu kǎ mahay ga mǎlaŋ *njǎlatani ni ga mazǎbay haf ya ezi akada ge tersel ni : ka fat nani ti Melefit adaba Zakari a. ¹⁰ Sarta ga mazǎbay haf ni àra ènjia ti àhuriyu a ahay ni vu. Mis ndahaŋ dal-dalani ni ti ni nday a dalaka bu, tǎbu tahǎŋgalay Melefit. ¹¹ Eslini *mǎslǎr ge Melefit àŋgazlivu :

məslər ni jika gwar kà ahar ga daf ga zlam ya ti tazəbaki haf ya ezi àcər ni. ¹² Zakari nakəŋ àra èpia məslər ge Melefit na ti àbivaya aŋgwaz a, àtia bəruv a. ¹³ Naŋ àbu agray aŋgwaz nahkay nahəma, məslər ge Melefit ni àhi : « Kàgray aŋgwaz ba, Zakari, adaba Melefit ècia gayak ya kàhəŋgalay naŋ na. Nahkay wal gayak Elizebet emiwəkaya wur zalana, akədi slimi gani Zeŋ. ¹⁴ Etiweya wur na ti akəmərnu dal-dal àsabay, mis kay day atəmərnu ka ya ti etiweya naŋ a ni. ¹⁵ Adaba mam, naŋ gani emigi mis gəɖakani kè eri ge Melefit. Emisi zum akaba zlam mawəsani ɖay-ɖay do ; kwa naŋ a huɖ ga mənani bu *Məsuf Njəlatani àniviyu a məbərnuv bu dal-dal. ¹⁶ Amahəŋgarbiyu bəza ge Izireyel kay afa ga Bay Melefit gatay ti táfəki ahàr keti. ¹⁷ Amara kama ge Melefit ga məhi ma ge Melefit ana mis a. Melefit aməvi Məsuf akaba njəɖa akada ya àvi ahaslani ana bay mahəŋgaray pakama gayəŋ Eli ni. Amagray təwi ga maŋgalabakabu ata bəŋ ga bəza akaba bəza gatay ; mis ya ticiiki slimi ana Melefit do ni amahəŋgarbiyu tay ti təjalay ahàr akada ga ndam ya ticiiki slimi ana Melefit ni. Nahkay amaslamalikabu mis ana Bay geli ga məgri təwi. »

¹⁸ Eslini Zakari nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Anəsər ma gayak ya kəɖəm ni ti jiri ti ahəmamam ? Adaba nihi leli cəeni ata wal goro miɣia medewel a ni. » ¹⁹ Eslini məslər ge Melefit nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nu Gabriyel, nu nəbu kè meleher ge Melefit kəlavad. Àslərkuɣbiyu nu ti nəhuk ma sulumani ya kici ni. ²⁰ Nihi ti akazlapay koksah, akəɖəm ma va do, si ere ye ti nəhuk ni amagrava day, adaba kəgəskabu pakama goro ndo. Nəhuk nahəma, ere

ye ti nàdɛm ni ti amagravu àna vad gani. »

²¹ Ka sarta ya Zakari naŋ a ahay bu ni ti mis ya a dalaka bu ni tɛbu tajɛgay naŋ. Àra àpəsviya a mɛlaŋ *njɛlatani ni va ti àhəlia ahàr ana tay a. ²² Ka ya ti àhəraya ni ti èsliki mɛdɛm ma va do. Nahkay mis ni tèsəra èpibiya araŋa a mɛlaŋ njɛlatani ni ba. Naŋ nakəŋ àzlapay koksah, adadi ahar ana tay cilin.

²³ Nahkay naŋ àbu agri tɛwi ana Melefit. Sarta ge tɛwi gayaŋ ni àra àndava ti àsləka òru a magam gayaŋ. ²⁴ Kəlaŋ gani wal gayaŋ Elizebet àzay huɗ. Àra àza huɗ na ti ànjəhad a ahay bu kiyi zlam, àhəraya e mite va ndo. Àdɛm : ²⁵ « Ere ye ti àgrakuvu ni ti tɛwi ga Bay Melefit goro. Nihi ti àjənakia nu a, àzəkua mimili kè eri ge mis a. »

Məslər ge Melefit adəm etiwı Yezu

²⁶ Ka ya ti Elizebet naŋ a huɗ kiyi muku nahəma, Melefit àslərbiyu məslər gayaŋ Gabriyel a kəsa nahaŋ vu. Kəsa nani ti təzalay Nazaret, ka had *Gelili. ²⁷ Àslərki biyu ka wur dahalay nahaŋ, slimi gayaŋ Mari. Wur dahalay nani ti təvia ana zal nahaŋ a ; slimi gani Zəzef, naŋ wur huɗ ge Devit. Ay ti àzay naŋ faŋ ndo. ²⁸ *Məslər ge Melefit nakəŋ àrəkioru ka wur dahalay ni, àhi : « Nəgruk sa. Nak ti Melefit awayay kur, agruk sulum gayaŋ. Bay Melefit naŋ àbu akaba kur. » ²⁹ Wur dahalay ni àra ècia sa ga məslər ge Melefit na ti àhəlia ahàr a. Àhi ana ahàr ahkado : « Sa ga mam nahkay mam ? » ³⁰ Eslini məslər ge Melefit nakəŋ àhi : « Kàgray aŋgwaz ba, Mari, adaba kəŋgəta zlam sulumana afa ge Melefit a. ³¹ Kara kazay huɗ wudak. Nahkay kara kiwi wur zalani, akədi slimi gani Yezu. ³² Wur

nani emigi mis gəɖakani. Melefit naŋ agavəla driŋ aməɖəm wur nani ti Wur gayan. Bay Melefit aməfiyu naŋ a bay ge Devit bəŋ ga bəŋani ya àzum ahaslani ni vu, ³³ aməgur bəza huɖ ge Zekup ga kaŋgay-kaŋgayani, bay gayan amandav day-day do. »

³⁴ Eslini Mari àhi : « Nu nəsər zal do ni ti, anazay huɖ gani ti ahəmamam ? » ³⁵ Məslər ge Melefit ni àhəŋgrifəŋ, àhi : « *Məsuf Njəlatani amərəkuka, Melefit naŋ agavəla driŋ amagray ti kənjəhad a njəda gayan bu akada ya kənjəhad e zəhwəri ga məŋgəhaf bu ni. Nahkay wur ya ekiweya ni naŋ njəlata, Melefit amazalay naŋ Wur gayan. ³⁶ Nihi Elizebet wur ga ndam gekəli ni, naŋ ya ti mis təɖəm naŋ dəgəlani ni, ku ègia medewel a nəŋgu ni àza huɖ a kiyi muku, wur zalani àniviyu. ³⁷ Adaba mam, ere ye ti Melefit èsliki magrani do ni ti àbi. » ³⁸ Mari nakəŋ àra ècia ma gayan na ti àhi : « Nu ti nu wal məgri təwi ana Bay Melefit. Ere ye ti kəhu ni məgrakuvu ti ! » Eslini məslər ge Melefit ni àsləka, àmbərbu naŋ.

Mari naŋ àbu afa ge Elizebet

³⁹ Ka sarta gani nani Mari àsləka, àcəloru ke weceweceni gwar a həma vu, a kəsa nahan vu ka had *Zude. ⁴⁰ Òru ènjəa ti àhuriyu a ahay vu afa ga Zakari, àgri sa ana Elizebet wal ga Zakari ni. ⁴¹ Elizebet àra ècia sa ga Mari na ti wur ya ti a huɖ gayan bu ni adaday. Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva a vu vu ana Elizebet a, ⁴² mək naŋ nakəŋ adiki ana zlahay kay kay, àɖəm : « Nak ti Melefit àgruka zlam sulumana àtama ga wəl ndahan na dek. Àgria sulum ana wur gayak ya a huɖ bu na

daya. ⁴³ Nu way ti mən ga Bay goro m̄ara afa goro a way ? ⁴⁴ Ka ya ti n̄ici sa gayak ni ti wur ya a huđ goro bu ni ̄adada ̄ana m̄əm̄arana. ⁴⁵ Nak k̄əbu ̄ana m̄əm̄arani ađaba k̄əf̄əkia ah̄ar ka Bay Melefit a, k̄əs̄ara amagray ere ye ti ̄ahuk am̄əgruk ni. »

Mari ̄azlabay Melefit

⁴⁶ Eslini Mari nak̄əj ̄ad̄əm ahkado :

« ̄Ana m̄əb̄əruv goro đek n̄əd̄əm Bay Melefit goro nañ ḡəđakani dal-dal,

⁴⁷ nu n̄əbu ̄ana m̄əm̄arani kay ađaba Melefit nañ ̄əbu ah̄əngay nu ;

⁴⁸ ađaba mam, nu n̄isli araña do, n̄əgri t̄əwi ana nañ, ay ti ̄əjalakua ah̄ar a.

Nahkay kwa kani mis ya t̄əbu ni đek at̄əd̄əm nu n̄əbu ̄ana m̄əm̄arani dal-dal ga kañgayani.

Mis ya etiwi tay kama ni đek day at̄əd̄əm nahkay.

⁴⁹ At̄əd̄əm nahkay ađaba Melefit esliki magray zlam đek, ̄əgrua zlam ḡəđákana.

Melefit ti nañ nj̄əlata !

⁵⁰ Ndam ya tab̄əhad̄i mirdim ni ti awayay tay, agri sulum gayan̄ ana tay akaba ana b̄əza huđ b̄əza huđ gatayani.

⁵¹ ̄Agra t̄əwi ga nj̄əda ̄ana ahar gayan̄ a ; ndam ya ti zlabay ̄aniviyu ana tay ni ti ̄əgrikaba ah̄ar ana tay a kway-kwayay.

⁵² B̄əbay day ̄ah̄əlaba tay a bay gatay ba ; ndam ya ti t̄isliviyu a mis vu do ni ti ̄ah̄əlaya tay agav̄əla.

⁵³ Ndam ya ti l̄əwir ̄əw̄ər tay ni ti ̄əvia zlam sulumana ana tay a, t̄ər̄əha ̄ana nañ a ; ndam ge elimeni ti ni ̄əgara tay a, t̄əsl̄əka ahar gatay zlam zlam.

54 Ndam *Izireyel ti nday ndam mægri tɔwi ana Melefit, nahkay àjənakia tay a ; sulum gayəŋ ya àdɛmbiyu amægri ana tay ni àgəjazlki ahàr ndo.

55 Sulum gani nani ti àhibiya ma gana ana ata bəŋ geli ahaslana, àdɛm amægri ana Abraham akaba ana bəza hud gayəŋ ga kaŋgay-kaŋgayani. »

56 Mari àra àzləba Melefit a nahkay ti àpəsiyu afa ge Elizebet agray kiyi mahkər ; kələŋ gani àsləkabiya, àra a magam a.

Tɔwi Zeŋ bay məbaray mis ni

57 Kiyi ge Elizebet àra ènjia ti èweya wur zalana.

58 Àra èweya wur na ti àmərva : ndam mahay gayəŋ akaba ndam gayəŋ tàra ticia Melefit àgria sulum gayəŋ a ti nday day tàmərva. 59 Wur ni àra àgra vad azlalahkər a nahəma, mis tàra ge *mekeli kɔdɔ a. Tàra tèkelia kɔdɔ na ti tawayay tɛdi slimi ga bəŋani Zakari. 60 Ay ti mənani àdɛm : « Aha, kàzalum naŋ nahkay ba, slimi gayəŋ Zeŋ. » 61 Tàra ticia ma ga wal na ti tɛhi : « Maslaŋa àbi e dini gayak bu təzalay naŋ Zeŋ bi timey. » 62 Nahkay tɛdɛdɛ ahar ana bəŋ ga wur ni, ti mɛdɛfiaya slimi ya naŋ awayay mɛdiani ana wur ni ana tay a. 63 Mək Zakari nakəŋ èhindifiŋa pələŋgaf kà tay a. Tàra tɛzibiya ti àbəkia : « Slimi gayəŋ Zeŋ. » Gayəŋ ya àra àbəkia nahkay ni ti àgria ejep ana mis na dek. 64 Ka gani nani Melefit àhəlikaba ma ana Zakari nakəŋ a, àzlapay hɔya, àdi ana mazləbay Melefit. 65 Ere ye ti àgravu ni ti àsia aŋgwaz ana ndam mahay gayəŋ na dek. Ma gani nani àhəndoru ka had *Zude a kəsa ya ka həma ni vu dek. 66 Ndam ya ticia pakama nana ni dek ti tɛbu

təjalaki ahàr, tədəm ahkado : « Wur nani ti emigi mam ? » Wur ni ti njəda ge Melefit àbu akaba nan efeediŋ.

Zakari ahəŋgri ma ge Melefit ana mis

⁶⁷ Eslini *Məsuf Njəlatani èsliva ana Zakari bəŋ ga wur na a vu va. Nahkay àhəŋgaraya pakama ge Melefit a, àdəm ahkado :

⁶⁸ « Mazləbay Bay geli, Melefit ga ndam *Izireyel ni, adaba àra àmənɟaya ndam gayan a, àmba tay a.

⁶⁹ Melefit àslərbiya bay njəda-njədani ga mahəŋgay leli a.

Bay njəda-njədani nani ti wur huɗ ge Devit bay məgri təwi ana Melefit ni.

⁷⁰ Pakama gani nani ti àhibiya ana ndam njəlatani ya tahəŋgaray *pakama gayan ahaslani na, mək nday day təhəŋgria ana mis a.

⁷¹ Àdəm amahəŋgafəŋa leli kà ndam ezir geli a, ti ndam ya tàwayay leli do ni tisliki ke leli va ba.

⁷² Àgria sulum gayan ana ata bəŋ geli a, àjalakia ahàr ka pakama gayan ya àwəlkabu akaba tay na.

Pakama gayan ya àwəlkabu akaba gatay ni ti njəlata.

⁷³ Àjalakia ahàr ka mbaɗay gayan ya àmbadi ana Abraham bəŋ geli na.

A mbaɗay gayan ni bu àhi ⁷⁴ amahəŋgafəŋa leli kà ndam ezir geli a

ti aŋgwaz àwərfəŋa leli kà tay a va ba,

ti máfəki ahàr ke Melefit, mازلəbay nan,

⁷⁵ ti mīgi ndam jireni, ndam njəlatani kè eri gayan duk abiviyu ana mandav ga vad ga sifa geli. »

⁷⁶ Zakari nakəŋ àdəm keti :

« Nak zla nahəma, wur goro, atəzalay kur bay mahəngaray *pakama ge Melefit.

Naŋ agavəla drin !

Atəzalay kur nahkay adaba akədi kama ana Bay gəɗakani geli ga maslamalikabu divi,

⁷⁷ ga məhiani ana ndam gayan ni ti təsər Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gatay na kà tay a, amahəngay tay.

⁷⁸ Melefit geli ni ti awayay leli, agri sulum gayan ana leli dal-dal.

Nahkay amara masladi məlan ana leli kwa agavəla akada ga fat ya azlərəvaya, asladay məlan ni.

⁷⁹ Amasladi məlan ti ana ndam ya ti nday a ləvəŋ bu ni akaba nday ya ti tagrafəŋa aŋgwaz kè kisim a ni,

ti mādəfiki ana leli ahəmamam manjəhadkabu àna sulumani akaba Melefit ni. »

⁸⁰ Zakari nakəŋ ara endeveŋa pakama gayan na ti ànjəhad akaba ndam gayan zlam gayan. Nday təbu nahkay ti Zeŋ wur gayan ni naŋ àbu adək, məsər zlam gayan asagakivu adaba Melefit naŋ àbu akaba naŋ. Ànjəhad e gili duk abiviyu ana vad ya ti àŋgazlivu ana ndam Izireyel vay-vay ni.

2

Tiwi Yezu (Meciya 1.18-25)

¹ Ka sarta gani nani ti Egəst *bay gəɗakani ga ndam Rom adəmva. Adəm tâcal mis ga had ya naŋ agur ni dek, təkəki slimi gatay ka wakita. ² Macal mis nani ti ye enjenjeni. Agravu ka ya ti Kiriniyəs agur had Siri ni. ³ Nahkay ku way way do dek

akoru ka haɗ gayan̄ ti tâcal nan̄, tâbêki slimi gayan̄ eslini. ⁴ Ka sarta gani nani ti Z̄hezef zal ga Mari ni nan̄ àbu ka haɗ *Gelili a kəsa Nazaret bu. Àra ècia ma ga macal mis na ti àsləka òru ka haɗ *Z̄hede, a kəsa Betlehem vu. Òru eslini ti adaba tìwi bay Devit bəŋ ga bəŋani ahaslani a kəsa gani nani bu. ⁵ Ka ya ti akoru ni ti àzəkivu wal gayan̄ Mari ju, ti tâbêki slimi gatay a kəsa ga ata bəŋ gatayani bu. Ka gani nani ti wal ni hud èsliliŋa.

⁶ Tòru tìn̄jua e Betlehem a nday tàbu eslini ti vad ge miwi wur ni ènjua. ⁷ Nahkay nan̄ nakəŋ èweya meykweya gayan̄ wur zalana. Àra èweya wur na ti àfiyu nan̄ a azana vu mək àfəkad nan̄ a kulum vu. Tàfəkad wur ni eslini ti adaba mis tìsliva a ahay ga ndam mirkwi ni va, məlan̄ àbi va bi palam.

Məslər ge Melefit ahi ana ndam majəgay zlam tìwia Krist a

⁸ Ka haɗ nani nahəma, ndam majəgay zlam tàbu a hud gili bu, tanjəhad eri ga majəgay zlam gatay ga mələvad. ⁹ Nday tàbu eslini ti məslər ga Bay geli Melefit àŋgazlivu ana tay, masladani ga Bay geli Melefit àhərkiya ka tay a ka məlan̄ nana, àbəvù tay e kidiŋ vu. Tàra tìpia nahkay ti àbiva aŋgwaz ana tay a dal-dal. ¹⁰ Eslini *məslər ge Melefit ni àhi ana tay ahkado : « Kəgrum aŋgwaz ba. Nihi nahəma, nəzibiya ma məwəni sulumana ana kəli a. Ndam *Izireyel dek eticia ma gana ti atəmərvu àna nan̄ dal-dal. ¹¹ Ma ya ti nəzibiyu ana kəli ni ti nihi : Tìwieya bay mahəŋgay mis ana kəli kana a kəsa ge Devit ba. Nan̄ gani *Krist *Bay gəɗakani ya amara ni, nan̄ Bay geli gəɗakani. ¹² Ere ye ti akəsərum nan̄

àna naŋ ni ti nihi : akədumi ahàr ana wur ndeɓ-ndeɓeni a azana bu a kulum bu. »

¹³ Àra àdàma nahkay ti ndam ga slaku ge Melefit dal-dal tàzlarəvaya a huɗ melefit va dekiik hɔya, nday tɔbu akaba naŋ, tazlɔbay Melefit, tɔdɔm :

¹⁴ « Tàzlarəvaya Melefit drin agavəla ! Ka haɗ day ndam ya ti Melefit awayay tay ni tânjəhadkabu àna sulumani, arana àhəli ahàr ana tay ba ! »

Ndam majəgay zlam takoru təmənjiyu Yezu e Betlehem

¹⁵ *Məslər ge Melefit ni tàra tàzlarəvaya Melefit a nahkay ti tàsləkafəŋa kà ndam majəgay zlam na, tənɔgoru a huɗ melefit vu. Tàra tàsləkafəŋa kà tay a ti nday ti ni tɔdɔm e kidin gatay bu : « Mədəgum bəɗak e Betlehem, makoru mipɔmbiyu ere ye ti àgravu, Bay Melefit àhi ana leli ni kwa. »

¹⁶ Nday nakən təzoru asak kirim-kirim, tòru tɔdi ahàr ana Mari nday ata Zuzef akaba wur ndeɓ-ndeɓeni ni, naŋ mandəhadani a kulum bu. ¹⁷ Tàra tɔpia wur na ti tənɔghaɗ pakama ga məslər ge Melefit ya àhiki ana tay ka wur ni. ¹⁸ Mis ya ticia ma ga ndam majəgay zlam ya tənɔghaɗi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dek. ¹⁹ Mari ti ni àgəskabá ma na dek a ahàr gayan va, naŋ àbu adəgəzli ahàr dal-dal. ²⁰ Kələn gani ndam majəgay zlam ni tàsləka. Nday àna məmərani, tàzlarəvaya Melefit azuhva zlam ya tici akaba tɔpi ni dek. Zlam gani nani dek àgrava akada ga məslər ge Melefit ya àhi ana tay na.

Tanɔzali Yezu ana Melefit a dalaka ga ahay gəɗakani ge Melefit bu

²¹ Wur ni àra àzuma vad a azlalahkər nahəma, *təkeli kɔɗi, tɔdi slimi Yezu. Slimi nani ti slimi ya

ti *məslər ge Melefit àdi mənjàd mazay huđ gayan ni.

²² Wal ni àra àsaya daf e mite va ti si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tādəm naŋ ègia njəlatana keti kwa akada ge *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni. Nahkay tòru nday ata zal gayan Zuzef a Zeruzalem ga maŋgazli wur ni ana Bay geli Melefit,²³ adaba àbu məbəkiani e Divi ga Bay geli Melefit bu, Melefit àdəm ahkado : « Meykweya zalani lu emigi njəlata, naŋ ga Bay geli Melefit.* »²⁴ Nahkay si təbi kurkoduk cə ahkay do ni bəza ga guđuk-guđuk cə ana Bay Melefit akada ya àbu məbəkiani e Divi ga Bay Melefit bu ni kwa. †

Simeyon nday ata Ana təhəŋgri ma ge Melefit ana mis

²⁵ Eslini zal nahan naŋ àbu a Zeruzalem, slimi gayan Simeyon, naŋ gani mis jireni, ahəŋgrioru ahàr a had ana Melefit, naŋ àbu ajəgay bay ya ti Melefit aməslərbiyu ga mahəŋgay ndam *Izireyel ni. Simeyon gani *Məsuf Njəlatani naŋ àbu akaba naŋ. ²⁶ A vad nahan Məsuf Njəlatani àhiaba, àhi : « Wudaka kəmət nahəma, ekipia *Krist *Bay gəđakani ya Bay Melefit aməslərbiyu ni day kwa. »²⁷ Nahkay ka fat ya ti ata bəŋ ga Yezu nday ata mən ga Yezu təzoru Yezu wur gatay ni a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu ga mađəbay *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki a wakita gayan ni bu ni ti, tədi ahàr ana Simeyon nakəŋ. Naŋ eslini àndava, adaba Məsuf ge Melefit àzoya naŋ a. ²⁸ Simeyon

* **2:23** Mənjay Mahərana 13.2, 12, 15. † **2:24** Mənjay Levi 12.8.

nakəŋ àra èpia wur na ti àzay naŋ a ahar vu, àgri sɔsi ana Melefit, àdɛm :

²⁹ « Nihi nahəma, Bay goro ni, ere ye ti kəhu ni ti kàgra àndava.

Nu evidi gayak, kebesey məvu divi ti nəmət àna sulumani.

³⁰ Adaba nìpia bay ya ti kəslərbiyu ga mahəŋgay mis na àna eri goro a,

³¹ maslaŋa ya ti kàzaba naŋ kè meleher ge mis ga mələŋ na dek ni.

³² Naŋ gani amasladi mələŋ ana mis, ti mis ya ti nday ndam *Zude do ni dek day təsər kur.

Nahkay mis dek atazləbay ndam Izireyel, ndam gayak ni, azuhva naŋ.† »

³³ Ata bəŋ ga Yezu nday ata məŋ ga Yezu tàra ticia ma ga Simeyoŋ ya àdɛmki ka wur na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. ³⁴ Eslini Simeyoŋ nakəŋ àhəŋgalay Melefit ti məgri sulum gayanə ana tay, mək àhi ana Mari məŋ ga wur ni : « Azuhva wur hini nahəma, ndam Izireyel ndahaŋ kay atəŋgoru kələŋ, nday ndahaŋ kay ti ni atoru kama. Melefit aməŋgazlay naŋ, ay ti mis atəgəskabu naŋ do ; ³⁵ nahkay aməŋgazlaya zlam ya mis kay təjalay a ahàr gatay bu na vay-vay. Nak Mari ti ni, akacakay daliya, ekitəwi akada ge mis ya tətəhadà àna maslalam a gək ni. »

³⁶⁻³⁷ Wal nahaŋ naŋ àbu, naŋ wal mahəŋgaray pakama ge Melefit, slimi gayanə Ana. Naŋ wur ge Fenəwel zal Eser.Š Vi gayanə dekeni kru kru azlalahkər mahar faɖ, ègia medewel a dal-dal.

† **2:32** Məŋjay Izayi 42.6 ; 49.6 ; 52.10. **Š 2:36-37** Eser ti wur ge Zekəp ; ègia slimi ge dini a.

A dahalay gani nahəma, àda zal a, tìvikabu vi adəskəla, mək zal ni àmətchia. Zal gayaŋ ni àra àməta ti ànjəhad ka ahàr gayaŋ, naŋ wal madakway. Ka sarta gani nani ti naŋ àbu akoru a dalaka ga ahay gəɖakani ge Melefit ni vu kəlavad. Mələfat akaba məlavad gani do dek azləbay Melefit eslini àna mægəs *ndəra akaba àna mahəŋgalay naŋ.³⁸ Ka ya ti Simeyoŋ naŋ àbu azlapaki ka Yezu nahəma, wal madakway ni ènjia bilegeni. Àra ènjia ti àgri səsı ana Melefit. Mis ndahan təbu eslini tajəgay vad ya ti Melefit amahəŋgay Zeruzalem ni. Eslini wal nakəŋ àhəŋgri pakama ge Melefit ya àdəmki ka wur ni ana tay dek.

Ndam ga Yezu tənğa a Nazaret a

³⁹ Ka ya ti ata Zuzef nday ata Mari tàɖəba *Divi ga Bay Melefit ya àbu məbəkiani a wakita ge Məwiz ni bu na dek ti tàsləka àna wur na, tənɡoru a kəsa gatay vu a Nazaret ka had *Gelili.⁴⁰ Nday təbu eslini ti wur ni naŋ àbu adək, njeɖa gayaŋ day asagay. Zlam day àsəra kay ; Melefit awayay naŋ, naŋ àbu agri sulum gayaŋ.

Ere ye ti Yezu àgray ka ya ti vi gayaŋ kru mahar cɛ ni

⁴¹ Ata Zuzef nday ata Mari takoru a Zeruzalem tagrabiyu wuməri ga *Pak kilevi.⁴² Yezu àra àzuma vi a kru mahar cɛ ti tòru akaba ata bəŋani ata məŋani a Zeruzalem akada gatay ya tagray kilevi ni.⁴³ Tàra tàgraba wuməri na àndava ti mis dek tàsləka tənɡoru a magam gatay. Ka ya ti mis ni tàsləka ni ti Yezu àsləka ndo. Ànjəhad a Zeruzalem ka məsər ga ata bəŋani nday ata məŋani do.⁴⁴ Nday

tàdám bi naŋ àbu aslaka akaba ndam gatay ya tásawaday akaba tay na. Nahkay tásawaday ruk, day kwa ti tàdabay naŋ àkibu ka ndam gatay ni, ⁴⁵ ay tãdi ahàr ndo. Tàra tãdi ahàr ndo ni ti tãngoru a Zeruzalem, tàdaboru naŋ. ⁴⁶ A vad ya mahkær gani day kwa ti tãdi ahàr a dalaka ga *ahay gädakani ge Melefit ni bu. Naŋ àbu manjèhadani digusa e kidin ge mäsisi gädakani gatay ni bu, abi slimi ana ma gatay ya tädám ni, ehindifiŋa ma kà tay a daya. ⁴⁷ Eslini mis ya tãbi slimi ana ma gayaŋ ni dek tàgra ejep a, adaba àsëra zlam a kay, àhəŋgarfəŋ kà pakama lala. ⁴⁸ Ata bəŋani nday ata məŋani tàra tãdia ahàr a ti tàgra ejep a dal-dal àsabay. Eslini məŋani àhi ahkado : « Kəgri ere hini ana leli ti kamam, wur goro ? Nihi ahàr àhəliaba ana leli ata buk a dal-dal ga madabay kur a. » ⁴⁹ Àra ècia ma ga məŋani na ti àhi ana tay ahkado : « Kədabum nu ti kamam ? Nğay ananjəhad a dalaka ga ahay ga Baba bu ni ti kəsərunki do aw ? » ⁵⁰ Ay ti ata bəŋani ata məŋani ticiaba ma gayaŋ ya àhi ana tay na ndo ferera.

⁵¹ Kələŋ gani tàslaka akaba Yezu a, tòru a Nazaret. Naŋ àbu agəsiki ma ga ata bəŋani ata məŋani. Məŋani zla nahəma ajalakioru ahàr ka zlam gani nani ya àgravu ni dek. ⁵² Yezu nakəŋ ka ya ti adək ni asərkiyu zlam àkiyu. Àbəlafəŋa kè Melefit a àkiva, mis day àbəlafəŋa kà tay a àkiva.

3

Pakama ge Zeŋ bay məbaray mis ya àhi ana mis ni
(Meciyu 3.1-12 ; Mark 1.1-8 ; Zeŋ 1.19-28)

1-2 Àra àpəsa vi a ɓal ti Melefit àhi ma gayan ana Zeŋ wur ga Zakari a huɗ gili bu. Ka sarta gani nani ti Tiber *bay gəɗakani ga ndam Rom àzumva a bay gayan va vi kru mahar zlam ; àfiya Pons Pilet a bay ga haɗ ga ndam *Zude va ; *Erot agur haɗ *Gelili ; Filip wur ga mənani agur haɗ Itəri akaba haɗ Tresenitit ; Lisaniyas agur haɗ Ebilen. Anna nday ata Kayif nday gəɗakani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit. ³ Melefit àra àhia ma ana Zeŋ a nahkay ti Zeŋ nakəŋ asawaɗay kà gəvay ga zalaka *Zurdeŋ, evelin tekesl. Naŋ àbu ahi ana mis : « Mbatumkaba majalay ahàr gekuli a. Tamal kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a ti *nabaray kuli. Nahkay ti Bay Melefit ambərfəŋa zlam magudarani gekuli ni kə kuli a. »

⁴ Nahkay ma ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit àbəki a wakita gayan ni bu ni àgrava. Àdəm ahkado :

« Maslaŋa azlah a huɗ gili bu, dəŋgu gayan ahəndabiyu.

Àdəm ahkado : “Slamatumikabu divi ana Bay gəɗakani.

Ahàr àdəm divi gayan mâla ndəlaɓa.

⁵ Haɗ atərahvu a zlur-zlur vu dek, həma akaba məlan ɗarani dek etebesvu, divi maɗaŋgwani etigi ndəlaɓa, divi magəɗavani atəslamalavu.

⁶ Nahkay mis dek etipi ge Melefit ya ahəŋgay ndam gayan ni.”* »

⁷ Eslini mis kay tərəkia ke Zeŋ a, ti mabaray tay. Zeŋ nakəŋ naŋ àbu ahi ana tay : « Lekuləm

* 3:6 Izayi 40.3-5.

ti medékw ! Way àhi ana kùli dæguma afa goro a ti kâtamumfəŋa kà məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ? ⁸ Tamal ti kâmbatumkaba majalay ahàr gekùli a ededīŋ ededīŋena ti grum təwi ya ti adafaki lekulum kâmbatumva ni. Ngay bəŋ ga bəŋ gekùli Abraham, nahkay akatamum ti kəhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kùli nahəma, Melefit esliki məhiani ana akur nday ndani tīgi bəza hud ga Abraham day, agravu. ⁹ Si kəgrum təwi sulumani kwa. Do ni ti Melefit ànjəkia ka matraḅ kùli a àndava, agri ana kùli akada ge mis ya məŋ ga zlam gayəŋ tìwi bəza sulumani do ni ti, azay zlabə gayəŋ ekeleba tay a, abiyu tay a aku vu ni. »

¹⁰ Eslini mis kayani ni təbu tihindifīŋa ma, təhi : « Nahkay ti leli hi ti mągray ahəmamam ? » ¹¹ Zəŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Maslaŋa ya ti endəwi gayəŋ cə ni ti mądifəŋa bəlaŋ ana maslaŋa ya ti gayəŋ àbi fererani na. Nahkay day maslaŋa ya ti zlam məzumani àfəŋ ni ti məvi ana maslaŋa ya àfəŋ bi ni. »

¹² Eslini ndam *məhəl hadam tərəkia ti məbaray tay bilegeni. Nday nakəŋ tihindifīŋa ma, təhi : « Məsi ! Leli ti mągray ahəmamam ? » ¹³ Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Lekulum nahəma, kihindumfīŋa hadam kə mis a àtamkia ka ga ŋgumna ya àhi ana kùli ni ba. »

¹⁴ Ndam slewja tihindifīŋa ma daya. Təhi : « Leli timey, mągray ahəmamam ? » Àhi ana tay : « Lekulum ti kəhəlumfəŋa siŋu kə mis ga njəda ba, ahkay do ni àna məsəki malfada ka tay a ba. Həlum siŋu ya ŋgumna apəli ana kùli ni cilīŋ. »

¹⁵ Mis macakalavani ye eslini ni t̀bu tajəgay ere ya amagravu ni. T̀hi ana ah̀r : « Zeŋ ti bi naŋ *Bay gəɗakani ya amara ni aw ? » ¹⁶ Eslini Zeŋ àhi ana tay ɗek : « Nu ti nabaray k̀li àna yam. Ay ti maslaŋa nahaŋ naŋ àbu ara. Naŋ gani nani ti n̄ɗaɗa gayan̄ àtama goro a. Nu ti way ga mepicehiaba ezeweɗ ga kimaka gayan̄ a di way ? Naŋ zla nahəma amara məbaray k̀li àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku. ¹⁷ Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid gayan̄ a ahar va, ahar hay àna naŋ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət ɗay-ɗay do. »

¹⁸ Nahkay Zeŋ nakəŋ naŋ àbu ahi *Ma Məweni Sulumani ana mis. Àhi ma ndahaŋ gərgəri kay ana tay, awayay ti t̀gəskabá. ¹⁹ Ka sarta gani nani ti Erot bay ga haɗ Gelili ni àgudara zlam a. Wur ga məŋ ga Erot àbu, wal gayan̄ slimi gani Erodiyat. Erot àzafəŋa wal ga wur ga məŋani na. Erot àgudara zlam ndahaŋ a kay, nahkay ti Zeŋ àləgi azuhva zlam gayan̄ ya àgudar ni ɗek. ²⁰ Àra àləgia ti Erot nakəŋ àgudarkivu zlam keti : àfiyu naŋ a ɗan̄gay vu.

*Baray ga Yezu
(Meciya 3.13-17 ; Mark 1.9-11)*

²¹ Ka ya ti mis ɗek *t̀baray ni ti Yezu day àbara. Àra àbara, naŋ àbu ahəŋgalay Melefit ti huɗ melefit àzləkvaba, ²² *Məsuf Njəlatani àhərkiaya. Àhərkiaya ti akada ga kurkoduk ya ahər ni ; mis t̄pia. Eslini ɗəŋgu àhəndabiyu a huɗ melefit bu akada ɗəŋgu ge mis, àhi : « Nak ti wur goro, nawayay kur dal-dal, kəməru məbəruf dal-dal. »

*Ata bəŋ ga bəŋ ga Yezu
(Meciyə 1.1-17)*

²³ Ka ya ti Yezu ànjəki ke təwi gayanə nahəma, vi gayanə agray kru kru mahkəɾ. A majalay ahàr ge mis bu ni ti Yezu naŋ wur ge Zəzef. Zəzef ti ni naŋ wur ge Heli, ²⁴ Heli wur ga Matat, Matat wur ge Levi, Levi wur ge Melsi, Melsi wur ga Janay, Janay wur ge Zəzef, ²⁵ Zəzef wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ga Amos, Amos wur ga Nahum, Nahum wur ge Esili, Esili wur ga Nagay, ²⁶ Nagay wur ga Mat, Mat wur ga Matatiyas, Matatiyas wur ge Semiŋ, Semiŋ wur ga Zosek, Zosek wur ga Zəda, ²⁷ Zəda wur ga Yohanaŋ, Yohanaŋ wur ga Resa, Resa wur ga Zorobabel, Zorobabel wur ga Salatiyel, Salatiyel wur ge Neri, ²⁸ Neri wur ge Melsi, Melsi wur ga Adi, Adi wur ga Kosam, Kosam wur ge Elimadam, Elimadam wur ge Er, ²⁹ Er wur ga Yezu, Yezu wur ge Eliyezer, Eliyezer wur ga Zorim, Zorim wur ga Matat, Matat wur ge Levi, ³⁰ Levi wur ga Simeyoŋ, Simeyoŋ wur ga Zəda, Zəda wur ge Zəzef, Zəzef wur ga Yonam, Yonam wur ge Eliyakim, ³¹ Eliyakim wur ge Meleya, Meleya wur ga Mena, Mena wur ga Matata, Matata wur ga Natan, Natan wur ge Devit, ³² Devit wur ge Zese, Zese wur ga Zobet, Zobet wur ga Boz, Boz wur ga Sala, Sala wur ga Nason, ³³ Nason wur ga Aminadap, Aminadap wur ga Adimiŋ, Adimiŋ wur ge Erni, Erni wur ga Esron, Esron wur ge Ferez, Ferez wur ga Zəda, ³⁴ Zəda wur ge Zekəp, Zekəp wur ga Izak, Izak wur ga Abraham, Abraham wur ga Tara, Tara wur ga Nakor, ³⁵ Nakor wur ge Serəs, Serəs wur ga Ragaw, Ragaw wur

ge Felek, Felek wur ge Eber, Eber wur ga Sala,
³⁶ Sala wur ga Kaynam, Kaynam wur ga Arfazat,
 Arfazat wur ge Sem, Sem wur ge Nəwi, Nəwi wur
 ge Lemes, ³⁷ Lemes wur ga Matusala, Matusala
 wur ge Enok, Enok wur ge Zeret, Zeret wur ge
 Meleleyel, Meleleyel wur ga Kaynam, ³⁸ Kaynam
 wur ge Enos, Enos wur ge Set, Set wur ga Adam ;
 Adam ti ni, naŋ wur ge Melefit.

4

Seteni àwayay esipet Yezu (Meciyu 4.1-11 ; Mark 1.12-13)

¹ Yezu àra àbara àndava nahəma, *Məsuf Njəlatani
 èsliva a vu va. Eslini Yezu nakəŋ àsləkabiya gwar
 kà zalaka *Zərdeŋ a, Məsuf Njəlatani àzoru naŋ a
 huđ gili vu. ² Eslini *Seteni àhəlfəŋa eyu a vad kru
 kru fad. A huđ ga vad nday nani bu ni ti Yezu
 àzum araŋa ndo ferera. Kələŋ gani ləwir àwərkaba
 naŋ a. ³ Ləwir ni àra àwərkaba naŋ a ti Seteni
 àhi : « Tamal ti nak Wur ge Melefit eđeđiŋ ti, hi ana
 akur nday nini təmbukvu *dipeŋ zla aw ? » ⁴ Ay
 Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge
 Melefit bu, Melefit àđəm : “Mis anjəhad ti àna zlam
 məzumani ciliŋ do.” * »

⁵ Eslini Seteni nakəŋ àzoru naŋ ka məlaŋ zaŋani,
 àđəfiki had ga duniya ni dek ke weceweceni. ⁶⁻⁷ Àhi
 ana Yezu keti : « Tamal ti kàbəhadua mirdim a
 meleher ndiđ ana had ti, zlam ya kipioru ni
 dek nəvuk, egi gayak, kəgur tay akaba elimeni
 gatayani dek. Adaba zlam nday nani dek ti Melefit
 àbuva tay a ahar va, nisliki məviani ana maslaŋa

* 4:4 Mimbiki 8.3.

ya ti nu nawayay nɔvi ni tata. » ⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Akabəhadī mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay naŋ naŋ bəlaŋ cilin.” † »

⁹ Eslini Seteni nakəŋ àzoru naŋ a Zeruzalem, àfəkad naŋ jik ka ahàr ga *ahay gəđakani ge Melefit ni, àhi ahkado : « Tamal nak Wur ge Melefit ededīŋ ti, diyu a had. ¹⁰ Adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu : “Melefit aməhi ana məslər gayan ti t̄abuk slimī.” ¹¹ Àbu məbəkiani keti : “Atakəcaw kur a ahar vu, ti asak gayak ènjifīŋ kà akur ba.” ‡ » ¹² Yezu àhəŋgri zuh keti : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kəhəlfəŋa eyu kà Bay Melefit gayak a ba.” § » ¹³ Kələŋ gani Seteni àmətəbfəŋa ga məhəlfəŋa eyu kà Yezu àna wir-wir gayan a dek ti àsləkafəŋa ga hayaŋana.

*Yezu ànjəki ke t̄wi gayan e Gelili
(Meciyu 4.12-17 ; Mark 1.14-15)*

¹⁴ Yezu àŋgoru ka had *Gelili àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. Òru ènjəa eslina ti mis ye eslini ni akaba ga had ndahaŋ ya kà gəvay gani ni dek t̄əbu tacalfəŋ. ¹⁵ Yezu nakəŋ àcahi zlam ana mis a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni bu. Naŋ àbu acahi zlam ana tay nahkay ti mis ya t̄əbu eslini ni dek tazləbay naŋ.

*Ndam Nazaret t̄əgəskabu Yezu ndo
(Meciyu 13.53-58 ; Mark 6.1-6)*

¹⁶ Yezu òru a Nazaret ka məlaŋ ya ti àdək ni. Vad *məpəsabana àra ènjia ti àhuriyu a ahay ga

† 4:8 Mimbiki 6.13. ‡ 4:11 Limis 91.11-12. § 4:12 Mimbiki 6.16.

*mahəŋgalavù Melefit vu a kəsa nani bu, akada gayan ya àgray kəla vad məpəsabana ni. Nan nakəŋ nan əbu eslini ti ècikaba cəkwaɗ ga mejengi Wakita ge Melefit ana mis a. ¹⁷ Eslini təvi Wakita ge Melefit ya ti Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit əbəkini mifedekabani, mək əzay, èpelkaba. * Nan əbu epelkaba nahkay ti àdi ahər ana məlan ya ti nan awayay ni. Əbu məbəkiani ka məlan nani :

¹⁸ « Məsuf ga Bay Melefit àku ka nu,
 àdaba nu ga məhi *Ma Məweni Sulumani ana
 ndam talaga,
 àslərbiyu nu ga məhiani ana ndam dangay Melefit
 amambay tay,
 ana ndam wuluf day etipi divi,
 àslərbiyu nu ga məhəlabanda ya təcakay daliya
 ni a daliya gatay ni ba daya,
¹⁹ akaba ga məhi ana mis vi ya ti Bay geli agri
 sulum gayan ana tay ni ènjia.† »

²⁰ Yezu nakəŋ əra èjenga pakama gani nana zla nahəma, èfedekabu wakita ni, ahəŋgri ana bay ya ti agray təwi a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu mək ànjəhad digəs eslini ga macahi zlam ana mis. Əra ànjəhad zla nahəma, mis ya ti a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni bu ni dek təbəkioru eri, taməŋjaləŋoru. ²¹ Eslini nan nakəŋ ànjəki ka macahi zlam ana tay, əhi ana tay ahkado : « Ma ya ti ni jengey a Wakita ge Melefit bu ni ti ma gani nani àgrava kana àndava. Àgravu ka ya ti kicəm nu nəbu ni jengeya ma na ni. »

* **4:17** Ka sarta ga Yezu ti wakita dek zəbalani, mis tefedekabu ; ga mənəgət məlan ya tawayay ni si tēpelkaba kwa ; wakita akada ya kani ni ti təbi. † **4:19** Izayi 61.1-2.

²² Mis ni ðek tàra ticia zlam ya ti àchahi ana tay na ti tédám : « Àsèra zlapay a àsabay. » Pakama sulumani ya ti àhàraya a ma gayan ba ni àgria ejep ana tay a dal-dal. Tédám : « Nañ hini ti wur ge Zuzef ni timey ? » ²³ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nèsèra akèhumu ma gozogul hini : “Nak bay mahəngaraba mis àna haf a ni, həngaraba ahàr gayak gayakana zla aw ?” Akèhumu keti : “Mìcia ere ye ti kàgray a Kafarnahum na ðek, ay ti graya akada nana a kèsa gayak gayakani ba bilegeni a zla aw ?” » ²⁴ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, bay mahəngaray pakama ge Melefit lu, ndam ga kèsa gayan gayanani tàwayay məgəskabu pakama gayan ya àhi ana tay ni do. ²⁵ Sərumki ke ere ye ti àgravu ke zemeni ge Eli ni day. Nəhi ana kəli nahəma, ka gani nani ti avər àtəd ndo vi mahkər àna kiyi muku, ləwir àdaya ka haf nana ðek. Ka sarta gani nani ti wál madakway day təbu dal-dal ka haf Izireyel, ²⁶ ay ti Melefit àsləroru Eli afa ga wal madakway bəlan gatayani ndo. Àsləroru nañ ti afa ga wal madakway ga kèsa Serepta ga haf Sidon ni cilin. † ²⁷ Ke zemeni ge Elize bay mahəngaray pakama ge Melefit day ndam ambələk təbu dal-dal ka haf Izireyel, ay ti maslanja bəlan gatayani Elize àhəngaraba nañ a ègi njəlatani ndo, si àhəngaraba ègi njəlatani ti Naman zal ambələk ga haf Siri ni cilin. § »

²⁸ Mis ya ti a ahay ga mahəngalavù Melefit ni bu ni tàra ticia pakama gayan ya àhi ana tay na ti nday ðek təzuma bəruv a dal-dal. ²⁹ Eslini mis ni tìcikaba,

† 4:26 Mənjay 1 Bəbay 17.8-16. § 4:27 Mənjay 2 Bəbay 5.1-14.

tàgaraba naŋ a kəsa gatay ni ba. Kəsa gani nani ti ka ahàr ga həma ; nahkay təzoru naŋ gwar ka məzəgədal, tawayay təbikabiyu ahar ka haɗ. ³⁰ Ay ti Yezu àhuriyu e kidiŋ gatay vu, àsləka zlam gayan a.

*Yezu agariaba seteni ana mis a Kafarnahum a
(Mark 1.21-28)*

³¹ Yezu òru a Kafarnahum ka haɗ *Gelili. Vad *məpəsabana àra ènjia ti àhuriyu a ahay gatay ya tahəŋgalavù Melefit ni vu, àcahi zlam ana mis. ³² Zlam gayan ya àcahi ana tay ni ti àgria ejep ana tay a, aɗaba àhi ma ana tay akada ga bay ni. ³³ Nday təbu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ni bu nahəma, zal nahan seteni àniviyu a ahàr bu naŋ àkibu ka tay eslini. Àra èpia Yezu a ti àzlah kay kay, àɗəm : ³⁴ « Hey, Yezu, zal Nazaret, nak ti kaɗəbafəŋa mam kè leli a mam ? Kàra ge mijin leli a waw ? Nak dəgiya nəsəra kur a lala ; nak mis *njəlatani ge Melefit ya àslərbiyu ni. » ³⁵ Eslini Yezu nakəŋ àzlacaki ke seteni ni bəra, àhi : « Lakakaba, sləkiaba ana maslaŋa hina. » Seteni ni àra ècia zlacay gayan na ti àdi maslaŋa nani ana məlan e kidiŋ ge mis ni bu dek. Ay ti àsləkiaba day àgri arana ndo ferera. ³⁶ Mis ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àgria ejep ana tay a dal-dal, təzlapaki e kidiŋ gatay bu, təɗəm : « Pakama mam hini mam ? Ahi ma ana seteni àna njəɗa akada ga bay ni, mək seteni ni təsləkiaba ana mis a. » ³⁷ Nahkay ti slimi ga Yezu àhəndoru ka haɗ ni dek.

*Yezu àhəŋgaraba ndam ga arməwər a kay
(Meciya 8.14-17 ; Mark 1.29-34)*

³⁸ Yezu àhàraya a ahay ga mahəŋgalavù Melefit ni ba, òru suwwa a magam afa ga Simu huya. Eslini ti ènjiki mireŋ ga Simu, aku àbəkia dal-dal. Nahkay ti t̄əhi : « Kam-kam, jənaki naŋ ti ! » ³⁹ Yezu nakəŋ àndəhadkiyu ahàr, àzłacaki kay kay ka arməwər ni, mək aku ni àhəlkia ka wal na. Eslini wal ni ècikaba cəkwaɗ, àfi ahàr ana tay.

⁴⁰ Məlakarawa àra ègia, fat àdiya a ahay va ti mis ya ti ndam gatay arməwər gərgərani awər tay ni ðek t̄əhəlibiyu tay ana Yezu. Àhəŋgaraba tay àna məbəki *ahar ka tay a biliŋ àna biliŋ. ⁴¹ Naŋ àbu ahəŋgaraba mis a ti seteni day t̄əsləkiaba ana mis a kay àna zlahay a. Seteni ni t̄əhi : « Nak ti Wur ge Melefit ! » Ay ti Yezu àləgi ana tay, àcafəŋa tay ga məɗəmana, aɗaba nday t̄əsəra naŋ *Krist *Bay gəɗakani ya amara ni.

*Yezu ahi ma ge Melefit ana mis ka had Zude
(Mark 1.35-39)*

⁴² Ge miledə də məlan àbu asləbiyu nahəma, Yezu ècikaba, àhàraya òru a hud gili vu. Eslini mis dal-dalani tadəbay naŋ ; t̄àra t̄ədia ahàr a ti tawayay ti Yezu àsləkafəŋa kà tay a ba, t̄əcafəŋa naŋ ga masləkana. ⁴³ Ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àɗəm : « Ahàr àɗəm n̄əhivù *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ni ana ndam ga kəsa ndahan ni bilegeni kwa ; aɗaba Melefit àslərbiyu nu ti ga magray t̄əwi gani nani. » ⁴⁴ Eslini naŋ nakəŋ òru ka had ga ndam *Zude, àhioru ma ge Melefit ana mis a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu.

5

*Ndam madabay Yezu ye enjenjeni ni
(Meciyu 4.18-22 ; Mark 1.16-20)*

¹ A vad nahan Yezu nan abu micikeni ka gavay ga daluv Zenizaret ga macahi zlam ana mis. Eslini ti mis dal-dal tahadafanoru ga mabi slimi ana pakama ge Melefit. ² Nan nakan nan abu eslini ti epi *slalah ga yam bebem cu ka dan-dan : ndam magas kilif taharaya a slalah ga yam ni ba, tabu tabarafana zava gatay a. ³ Nahkay ti Yezu acalviyu a slalah ga yam nahan ni vu, slalah ga yam nani ga Simu. Yezu ahi ahkado : « Hadafana slalah ga yam na ka gavay ga dan-dan na. » Ara ahadafana ti Yezu anjad digus, anjaki ka macahi zlam ana mis dal-dalani ni.

⁴ Ara endevefana zlapay gayan na ti ahi ana Simu ahkado : « Hadakoru slalah ga yam ni ka molan zileneni, ti katelumiyu zava gekali ni, kagesumaya kilif ana nan a. » ⁵ Simu ara ecia pakama gayan na ti ahangrifan, ahi ahkado : « Gadakani, maga tawi a hundum, ere ye ti magas ni day abi. Ay tamal nak kadem fan ti netaliyu zava ni a yam ni vu. » ⁶ Simu akaba ndam gayan ni tara tetaliya zava gatay na ti agasa kilif a kay dal-dal, guzit amal kilif ni etedkaba zava gatay na. ⁷ Nahkay tegrikatoru ahar ana ndam magas kilif ndahan ya ti a slalah ga yam nahan ni bu ni ti tara tajnaki tay ga magajahana a dala va. Tara tinjia ti tagajahaya zava na akaba kilif na. Tभवviyu kilif ni a slalah ga yam ni vu tarohvu cecueni, guzit akal slalah ga yam ni takoru a hud ga yam ni vu.

⁸ Simu Piyer àra èpia ere ye ti àgravu na ti àbèhadí mirdim ana Yezu, àhi : « Bay goro, hédakfua, adaba nu bay magudar zlam. » ⁹ Àdám nahkay ti adaba nday akaba mis ya ti tégèskabu kilif ni dék angwaz àwèra tay a. Angwaz àwèr tay ti adaba kilif ya tégèsayà kayana ni palam. ¹⁰ Nday ya ti tagrakabu tæwi akaba Simu ni ti bèza ge Zebede, ata Zek nday ata Zeñ. Nday day angwaz àwèra tay a. Ay ti Yezu àhi ana Simu ahkado : « Angwaz àwèr kur ba : kwa kani kígia bay mæhèlibiyu mis ana Melefit a, akada gayak ya kègæs kilif ni. » ¹¹ Eslini tàslèkababiya a hud ga yam ni ba. Tàra tàslèkababiya ti tégèjahbiyu slalah ga yam gatay ni ka sawiyaka mæk tæmbèrbu zlam gatay ni dék, tàdèbay Yezu.

*Yezu ahèngaraba zal ambèlæk a
(Meciyu 8.1-4 ; Mark 1.40-45)*

¹² Ka ya ti Yezu nañ àbu a kèsa nahan bu ni ti zal nahan àra, ambèlæk èsekaba nañ a dal-dal. Àra èpia Yezu a ti àrækia, àbèhadí mirdim, meleher ndiè ana had, àhi : « Kam-kam, bay goro ni ! Tamal kawayay ti kisliki mahèngaraba nu a ti nígia mis njèlatana. » ¹³ Eslini Yezu nakèñ àzoru ahar, ènjifin, àhi ahkado : « Nawayay, gia mis njèlatana. » Nahkay zal ambèlæk ni ànggaba, ègia mis njèlatana huya. ¹⁴ Ay Yezu àhi : « Nihi kènggaba nahèma, kèhi ma gani ana maslan ba. Ru kènggazli vu gayak ni ana bay *manjalabakabu mis akaba Melefit sawan ; kèvi zlam ana Melefit akada ge Mæwiz ya àdám a wakita gayan bu ni, adaba kígia mis njèlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atæsèr nak kènggaba, kígia mis njèlatana. » ¹⁵ Ay slimi ga Yezu àhèndakivoru kama kama sawan. Nahkay mis dal-dal tæbu

tərəkia ga məbi slimi ana ma gayan na ; tawayay ti mähəngaraba ndam gatay ya tēbesey do na daya. ¹⁶ A vad ndahan ti Yezu nakəñ nañ àbu asləkafəña kè mis na, akoru a huđ gili vu ga mahəngalay Melefit.

*Yezu ahəngaraba zal dərə a
(Meciyu 9.1-8 ; Mark 2.1-12)*

¹⁷ A vad nahan Yezu nañ àbu a ahay bu, acahi zlam ana mis ti ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tàra, tənjàhadfəñ kà gəvay. Tàsləkabiya a kəsa ciḃ-ciḃeni ga had *Gelili akaba ga had *Zude ni ba dek, tàsləkabiya a Zeruzalem a daya. Njəda ga Bay geli Melefit àbu akaba Yezu, àhəngaraba mis àna nañ a. ¹⁸ Nañ àbu eslini ti mis ndahan təzəbiyu zal dərə nahan àki ka slalah. Tàra tinjia àna nañ a ti tādəbay divi ga məzikabiya nañ ana Yezu a ahay vu. Tawayay ti tafəkad nañ kè meleher gayan, ¹⁹ ay ti tənğət divi ga məzikabiya nañ ndo adaba mis tisliva eslina. Nahkay ti nday ya ti təzəbiyu zal dərə ni təcəliyu àna nañ ka *dalahar ga ahay ni, tədiaba zlam ya ti tàpaḃ ahay àna nañ na ḃal. Tàra tədiaba ti təfiyu nañ mandəhadkiani ka slalah gayan ni gwar eslini àna ezewed e kidin ge mis ni bu, kè meleher ga Yezu. ²⁰ Yezu nakəñ àra epia ere ye ti tàgray na ti àsəra təkəkia ahər a. Nahkay àhi ana zal dərə nakəñ : « Zləba goro, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. »

²¹ Ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni tàra ticia ma ga Yezu na ti təjalay a ahər gatay bu tədəm : « Way hini azay ahər gayan akada nañ Melefit ni way ? Way esliki məmbərfəña

zlam magudarani kè mis a tata way ? Tigi Melefit kwa do ni ! » ²² Nday tǎbu tǎjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti tǎjalaki ahàr na àndava, mək àhi ana tay : « Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? ²³ Zlǎzlada gani ti nəhi : “Zlam magudarani gayak ni məmbərfukana,” tək day ti nəhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ? ²⁴ Ay nawayay ti kəsərum, nu *Wur ge Mis ti nisliki məmbərfəŋa zlam magudarani kè mis ka had a. » Mək àhi ana zal dərə ni : « Nəhuk nahəma : cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » ²⁵ Eslini naŋ nakəŋ ècikaba cəkwaď kè eri ge mis na đek həya, àzay slalah gayan ya àndəhadki ni. Naŋ àbu akoru a magam ti azləboru Melefit hihi. ²⁶ Ga Yezu ya àgray nahkay ni ti àgria ejep ana mis a đek ; tǎzləbay Melefit. Tàgra aŋgwaz a daya, tǎdəm : « Mìpia ere ye ti mìpi day-day ndo na kana. »

Yezu azalay Levi

(Meciyu 9.9-13 ; Mark 2.13-17)

²⁷ Yezu àhəraya a ahay ni ba. Àra àhəraya ti èpi zal nahan, naŋ bay *məhəl hadam, tǎzalay naŋ Levi, naŋ àbu manjəhadani digusa ka mələŋ məhəl hadam. Eslini Yezu àhi ahkado : « Dəbabiyyu nu. » ²⁸ Nahkay Levi nakəŋ ècikaba cəkwaď, àmbrəŋ zlam gayan ni đek, àdəboru naŋ.

²⁹ Kələŋ gani Levi àgray wuməri gəďakani afa gayan, èdii zlam məzumani dal-dal ana Yezu akaba ndam *maďəbay naŋ ni. Ndam məhəl hadam akaba mis gatay ndahan tǎbu tǎzum zlam ka ahar bələŋ akaba tay daya. ³⁰ Ndam *Feriziyen akaba ndam gatay ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni tǎra tìpia ndam maďəbay Yezu na tǎbu tǎzum zlam ni

ti tɛləgi ana tay, tɛhi ana tay ahkado : « Kɛzumum zlam, kisum zlam ka ahar bɛlaŋ akaba ndam mɛhɛl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? » ³¹ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Ndam ya ti nday tɛbu njalaŋ-njalaŋ ni ti tòru afa ga zal doktor do, si ndam ga arməwər day kwa ti takoru afa gani. ³² Nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do ; nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam, ti tàmbatkaba majalay ahàr gatay na sawaŋ. »

*Yezu adəmki ma àki ka mɛgəs ndəra
(Meciyu 9.14-17 ; Mark 2.18-22)*

³³ Eslini ndam *Feriziyen ni tɛhi ana Yezu ahkado : « Ndam maɗəbay Zen ni tɛgəs *ndəra akaba tahəŋgalay Melefit kəlavad. Ndam maɗəbay leli ni nday day tagray nahkay. Ay ti ndam maɗəbay kur ni nday tɛbu tɛzum zlam, tisi zlam zlam gatay ti ahəmamam ? » ³⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Kisləmki məcumfəŋa zləbəba ga bay maday wal na kà mɛzum zlam ka ya ti nday tɛbu akaba bay maday wal na tata waw ? Kisləmki do. ³⁵ Ay sarta nahaŋ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra. »

³⁶ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana tay : « Mis egəzleheya azana gayan məwena, aslamalay azana gayan midigweni àna naŋ ti àbi. Tamal àgra nahkay ti azana gayan məweni ni day àgədava, mək gayan ya ti àsaya ni day tarakaboru akaba midigweni ni do. ³⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti zum new-neweni ni àra

àwəsa ti etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaŋa nani emizikiba ke kene-kene na daya. ³⁸ Àgravu nahkay do ; ahàr àdəm təbəviyu zum new-neweni e kene-kene məweni vu kwa. ³⁹ Tamal mis àsərva àna miši zum mawəsana ti àwayay misi zum new-neweni va do. Adəm ahkado : “Zum mawəsani ni àcər àtama new-neweni na.” »

6

Yezu naŋ bay ga vad məpəsabana (Meciyu 12.1-8 ; Mark 2.23-28)

¹ A vad *məpəsabana nahaŋ ba ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu tasləkaba a vədaŋ ga *alkama ba. Eslini ndam madəbay naŋ ni təbu teheboru alkama ni, tahwal, tahəpəđoru bəza gani. ² Nday təbu tagray nahkay ti ndam *Feriziyen ndahaŋ təhi ana tay : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayaŋ ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” * ti, lekələm kəgrum ti kamam ? » ³ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kèjeŋgum ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayaŋ ləwir àwəra tay a, ⁴ nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipeŋ ya táfəkadi ana Melefit ni. Devit nakəŋ àzum, mək àvi ana ndam gayaŋ ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayaŋ ni bu, mis ndahaŋ təzum dipen nani do ; si ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. Kèjeŋgum ma gani ndo waw ? » ⁵ Eslini Yezu àhi ana tay keti : « Bay ya ti adəm tàgray

* 6:2 Mənjay Mahərana 34.21.

zlam hini a vad mæpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəŋgaraba zal nahaŋ ya ahar mikəlfina
na

(Meciyu 12.9-14 ; Mark 3.1-6)

⁶ A vad *mæpəsabana nahaŋ ba ti Yezu àhuriyu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit vu. Àra àhuriya ti ànjəki ka macahi zlam ana mis. Eslini zal nahaŋ naŋ àvu ahar ga daf mikəlfina. ⁷ Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyen ni təbu tamənjələŋ ana Yezu nakəŋ ; təhi ana ahàr ahkado : « Kani vad mæpəsabana ti akal ti ara ahəŋgaraba naŋ a waw ? » Tawayay ti tægəski naŋ ka zlam magudarani. ⁸ Ay ti Yezu àsəra majalay ahàr gatay na. Nahkay àhi ana zal ya ti ahar mikəlfina ni : « Cikaba, ra e kidin ge mis ni va, cik jik. » Nahkay ècikaba, naŋ jika. ⁹ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Nihindifina zlam kè kəli a day. Melefit àdəm mam a wakita ya Məwiz àbəki ni bu mam ? Àvia divi ana mis ga magray zlam sulumana a vad mæpəsabana ba tək, ga magray zlam magudarana waw ? Ga mahəŋgay mis tək, ga makad mis aw ? » ¹⁰ Àmənjələŋ kè mis ni dek bələŋ àna bələŋ, mək àhi ana zal ya ahar mikəlfina ni : « Təbiyu ahar gayak ni. » Àra àtəlikabiya ti ahar gayəŋ ni àslamalava, ègia sənduḅ-sənduḅana. ¹¹ Nahkay ti ndam məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam Feriziyen ni təzuma bəruv a dal-dal. Təzlapay e kidin gatay bu àki ke ere ye ti tara təgri ana Yezu ni.

Yezu adaba ndam asak gayəŋ a kru mahar cu
(Meciyu 10.1-4 ; Mark 3.13-19)

¹² A vad nahan̄ Yezu àcəloru a həma vu ga moru mahəŋgalay Melefit. Òru ènjua ti àndəhadki hundum àki ka mahəŋgalay Melefit. ¹³ Məlan̄ àra àsla ti nan̄ nakəŋ àzalakabu ndam maɖəbay nan̄ ni, mək àdaba mis a kru mahar cə e kidin̄ gatay ba. Nday ya ti àdaba tay a ni ti àzalay tay ndam *asak gayan̄. ¹⁴ Slimi gatay kru mahar cəeni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga mən̄ani Andre, Zek, Zeŋ, Filip, Bartelemi, ¹⁵ Meciyə, Tumas, Zek wur ga Alfe, Simu nan̄ bəlan̄ ga ndam ya takaɖvakivu ka had̄ gatay ni, ¹⁶ Zəd wur ge Zek, nahan̄ ni ti ni Zədas Iskariyot nan̄ ya ègi bay məsəkumoru Yezu ni.

Yezu ahi ma ge Melefit ana mis, ahəŋgaraba ndam ga arməwər a
(Meciyə 4.23-25)

¹⁷ Yezu àndaya ahàr a həma ni ba akaba ndam asak gayan̄ na, ècik ka məlan̄ tazl-tazlani. Eslini ti ndam maɖəbay nan̄ təbu kay ; mis ndahan̄ day təbu dal-dal, ndahan̄ ticikbiyu ka had̄ *Zəde akaba a Zeruzalem, ndahan̄ ti ni ticikbiyu kà gəvay ga *dəluv gəɖakani ka had̄ Tir akaba Sidon̄. ¹⁸ Mis nday nani tərəkia ka Yezu a ti ga məbi slimi ana ma gayan̄ ya àdəm ni, tawayay ti mähəŋgaraba tay a arməwər gatay ni ba daya. Nahkay Yezu àhəŋgaraba tay a, àhəŋgaraba nday ya ti seteni àniviyu ana tay na daya. ¹⁹ Mis dek tawayay ti tɪnjifin̄, adaba njəɖa àvu a vu gayan̄ bu ; ku way way do ya ènjifin̄a ni ti àŋgaba a arməwər gayan̄ ni ba. Nahkay Yezu àhəŋgaraba tay a dek.

Məmərani akaba cicihi ge mis
(Meciyə 5.1-12)

20 Eslini Yezu àmənjaləŋ ana ndam madəbay nan ni, àdəm :

« Lekələm ndam talaga ni ti mərəmvu, adaba *Məgur ge Melefit ti gekəli.

21 Lekələm ya ləwir awər kəli nihi ni ti mərəmvu, adaba akərəhum.

Lekələm ya kitəwəm nihi ni ti mərəmvu, adaba ekiyəm.

22 « Ka ya ti mis tipi kəli kəbum kəfumku ahər ka nu *Wur ge Mis, mək tizirey kəli, təwayay kəli va do, tindivi kəli akaba tədəmki ma magədavani àki ke kəli azuhva nani ni ti mərəmvu. 23 Ka ya ti təgri zlam nday nani ana kəli nahəma, mərəmvu dal-dal, həbum àna məmərani. Adaba mam, Melefit aməvi zlam sulumani ana kəli kay a kəla gani vu a hud melefit bu. Sərumki ata bəŋ gatayani day təgribiya zlam gani nana ana ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ahaslana na.

24 « Ay lekələm ndam ge elimeni ni ti akəsum cicihi, adaba lekələm kəzumuma gəda gekəli a àndava.

25 Lekələm ya mərəhani nihi ni ti akəsum cicihi, adaba ləwir aməwər kəli.

Lekələm ya kiyəm nihi ni ti akəsum cicihi, adaba akandavum kuda, ekitəwəm.

26 « Ka ya ti mis dek tədəm lekələm mis sulumani ni ti akəsum cicihi, adaba ahaslani ata bəŋ gatayani təhibiya ma gani nana ana ndam ya ti təsəkədi malfada ana mis, tədəm pakama gani ge Melefit na ; təhia ana tay a nday sulumana daya. »

*Wayum ndam ezir gekəli
(Meciyə 5.38-48 ; 7.12a)*

²⁷ « Ay nàhi ana kàli, lekàlùm ya kàbumu slimi ni : Wayum ndam ezir gekàli, grumi sulum ana ndam ya ti tizirey kàli ni. ²⁸ Tamal mis tetikwesl kàli nahàma, hindùm Melefit ti mângri sulum ana tay. Tamal mis tægri daliya ana kàli ti hængalumi Melefit ana tay. ²⁹ Tamal mis àsuka barva ka tuwær bəlan̄ gana ti kambatikabiyu tuwær nahan̄ ni daya. Tamal mis àzafuka mugudi gayak a ti kàcafəŋa nan̄ ga mazafuka enduwi gayak a ba daya. ³⁰ Ku way way do èhindiluka zlam a ti vi. Tamal mis àzafuka zlam gayak a ti k̄hindifiŋa ba. ³¹ Nahkay ere ye ti kawayum mis tægri ana kàli ni ti, grumi ere gani nani ana tay bilegeni.

³² « Ay tamal kawayum ndam ya tawayay kàli ni ciliŋ ti Melefit amədəm lekàlùm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day tawayay ndam ya tawayay tay ni, nahkay do aw ? ³³ Tamal kəgrumi sulum ana ndam ya tægri sulum ana kàli ni ciliŋ ti Melefit amədəm lekàlùm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ku ndam magudar zlam day tagray nahkay. ³⁴ Tamal kəkəlumi zlam ana ndam ya ti kəsəruma atəhəŋgrivu ana kàli ni ciliŋ ti Melefit amədəm lekàlùm ndam sulumani aw ? Aha, adaba ndam magudar zlam day təkəli zlam ana ndam magudar zlam ndahan̄, ti t̄həŋgrivu akada gatay ni ana tay zlam gatay. ³⁵ Lekàlùm ti kəgrum nahkay ba. Wayum ndam ezir gekàli, grumi sulum ana tay, kəlumi zlam ana ndam ya kəsəruma atəhəŋgrivu ana kàli do ni sawan̄. Tamal kəgrum nahkay nahàma, Melefit aməvivù zlam ana kàli kay bilegeni. Nahkay ti ekigum bəza ge Melefit. Adaba mam, nan̄ gani nan̄

agavəla drin, naŋ àbu agri sulum dal-dal ana ndam coday, ana ndam ya təgri səsi do ni daya. ³⁶ Besumi ana mis, grumi sulum ana tay akada ga Bəŋ gekəli ya ebesey, agri sulum ana kəli ni. »

*Ngay mis ndahaŋ təgudara zlam a ti kədamum ba
(Meciyə 7.1-5)*

³⁷ « ŋgay mis ndahaŋ təgudara zlam a ti kədamum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekələm day ŋgay kəgudaruma zlam a ti Melefit amədam do. Ngay təwəl mis ndahaŋ ti kədamum ba. Nahkay təwəl kəli ti Melefit day amədam do bilegeni. Mbrəŋumfəŋa zlam ya mis ndahaŋ təgudari ana kəli ni kà tay a. Nahkay Melefit day aməbərəfəŋa zlam magudarani gekəli ni kè kəli a bilegeni. ³⁸ Vumi zlam ana mis ndahaŋ. Nahkay Melefit day aməvi zlam ana kəli. Amazay darama, aməbəviyu zlam, aməjuk ti mărəhvù zat adəgakia adəgakia, mək aməbiviyu ana kəli a mbolu gekəli vu. Adaba mam, darama ya ti lekələm kəgurumi zlam ana mis ndahaŋ àna naŋ ni ti Melefit day aməguri zlam àna naŋ ana kəli. »

³⁹ Kələŋ gani Yezu àhi ma ana tay keti àna ma *gozogul. Àdam : « Zal wuluf ti adafəŋa ahar kà zal wuluf nahaŋ a tata waw ? Tamal agray nahkay ti nday cecəeni atədagiyu e evid vu do waw ? ⁴⁰ Maslaŋa ya acahay zlam ni ti àtam bay ya ti acahi zlam ni do. Ay ku tamal maslaŋa ya acahay zlam ni àsər zlam kay faŋ do nəŋgu ni, ka ya ti àcaha zlam ya tədəfiki na dek nahəma, tigi nday kala-kala ata bay ya acahi zlam ni.

⁴¹ « Kamənjələŋ ka cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya ànukki ke eri ni

do ni ti kamam ? ⁴² Tamal kəhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəŋ nəzukkia cakwasl ya ànukki ke eri na” ti, nak nakani kipi damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kəzikia ahəmamam ? Nak bay ya anğah zlam magudarani gayan ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk na. »

Təsərkaba mənğəhaf a ti àna bəza gani
(Meciyə 7.16-20 ; 12.33-35)

⁴³ Yezu àdəm keti : « Mənğəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti àbi. Mənğəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti àbi daya. ⁴⁴ Nahkay mis təsərkaba mənğəhaf àna bəza gatayana. Tədifəŋ ahər ana bəza ga *wəruv kà mənğəhaf ya akaba adak ni do. Nahkay day tədifəŋ ahər ana bəza ge enderendera kè mezlirgendə do. ⁴⁵ Mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam mənğəhani sulumani ya àniviyu a məbəruf bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam mənğəhani magədavani gayan ba. Adaba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti àsəbikia ka məbəruf a palam. »

Ahay gərgəri cə
(Meciyə 7.24-27)

⁴⁶ Yezu àdəm keti : « Lekuləm kəhumu : “Bay geli, Bay geli,” mək kəgrum ere ye ti nəhi ana kuli ni do ni ti kamam ? ⁴⁷ Tamal mis àra afa goro a, ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, àzavu ata way ? ⁴⁸ Àzavu ti ata mis ya àləm ahay gayan lala ni. Wudaka àləm ti àsaba asak gana, èli zileŋ mək àfəkadkibiyu asak ga ahay ni ka akur. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlal ahay ni ti àgri

araŋa ndo. Adaba mam, maslaŋa nani àlɛma ahay gayan na lala. ⁴⁹ Ay tamal mis ècia ma goro a mæk àgray ere ye ti nàhi ni do nahɛma, àzavu ata mis ya àlɛm ahay gayan, àsaba asak gana ndo ni. Nahkay ka ya ti yam àtamkibiya ka zalaka, àzlal ahay ni ti èmbedkaba hɛya. Ahay gani nani àmbɛdkaba besek-besek. »

7

Yezu ahɛŋgaraba evidi ga bay ga ndam slewja ga ndam Rom a (Meciya 8.5-13)

¹ Ka sarta ya ti Yezu àhia ma na ðek ana mis a àndava nahɛma, àslɛka òru a Kafarnahum. ² Eslini ti zal nahan àbu, nan bay ga ndam slewja ga ndam *Rom. Evidi gayan àbu, ay ti bay ga ndam slewja ni awayay nan dal-dal. A vad nahan evidi ni àra èbesey do, awayay amət. ³ Bay mægur ndam slewja ni àra ècia ma ya tɛðəmki ka Yezu na ti àslɛrkibiya gɛðákani ga ndam *Zude ndahan ti tɛgri kam-kam, màra màhɛŋgariaba evidi gayan na. ⁴ Nday nakɛŋ tàra tɛnjikia ka Yezu a ti tàhɛŋgalay nan dal-dal, tɛðəm ahkado : « Àgɛski kɛgri ere ye ti èhindifaka ni kwa, ⁵ adaba awayay leli ndam Zude ni ; àlɛmi ahay geli ya mahɛŋgalavù Melefit ni ana leli ti nan. »

⁶ Yezu nakɛŋ àra ècia pakama gatay na ti tàslɛka akaba tay a. Tòru tɛnjɛa a magam ga bay ga ndam slewja na wudak ti bay ga ndam slewja ni àslɛrkibiya zlɛbɛba gayan ndahan ga mɛhiani : « Bay goro, kɛgribyu daliya ana ahàr gayak ga marana ba, adaba nu mis ga marona afa goro a di do. ⁷ Nu nuani day nɛrɛkukoru ndo ni ti

adaba n̄hi ana ah̄ar goro n̄sli m̄ar̄akukani do. D̄ambiyu ma b̄elaŋ cilin̄, nahkay ti bay m̄əgru t̄awi ni aŋgaba. ⁸ Nu gani day t̄əbu t̄əgur nu, nu day n̄əbu n̄əgur ndam slewja goro. Tamal n̄əhi ana b̄elaŋ gatayani : “Ru !” ti, akoru. Tamal n̄əhi ana nahaŋ : “Ra !” ti ni, ara. Tamal n̄əhi ana bay m̄əgru t̄awi : “Gray ere hini” ti, agray ere gani. » ⁹ Yezu àra ècia ma ga bay ga ndam slewja ya t̄əhəŋgribiyu na ti àgria ejep a dal-dal. Naŋ nakəŋ àmbatkibiyu ma ke mis dal-dalani ya tadəbay naŋ ni tuwəli, àhi ana tay ahkado : « N̄əhi ana k̄əli nahəma, day-day n̄ədi ah̄ar ana mis ya ti afəku ah̄ar akad̄a naŋ hini ni ndo. Ku e kidin̄ ga ndam *Izireyel bu day n̄ədi ah̄ar ndo. » ¹⁰ Nday ya t̄əslərkiuru tay ka Yezu ni t̄ara t̄əsləkabiya nahəma, t̄ədi ah̄ar ana evidi ga bay ni àŋgaba lala.

Wur ga wal madakway nahaŋ àm̄əta, Yezu ahəŋgaraba naŋ a

¹¹ Eslini Yezu òru a k̄əsa nahaŋ vu t̄əzalay Nayin̄. Naŋ àbu akoru ti ndam madəbay naŋ ni akaba mis dal-dal tadəboru naŋ. ¹² Ka ya ti ènj̄əa ka ma ga k̄əsa na ti èpi t̄əbu t̄əzoru mis e evidi vu ka slalah h̄əya. Maslaŋa ya àm̄ət ni ti wur mend̄alik ga wal madakway. Məŋ ga wur ni naŋ àbu akoru ke mindivin̄, mis a k̄əsa bu kay tadəboru naŋ. ¹³ Bay geli àra èpia naŋ a ti àsia cicihi a àsabay, àhi ahkado : « Kit̄awi ba. » ¹⁴ Eslini àhədakfəŋjiyu k̄ə tay, ènj̄ifin̄ k̄ə slalah ge kisim ni. Nahkay nday ya ti t̄əzay kisim ni t̄icik, m̄ək Yezu àhi ana kisim ni : « Wur dagwa, n̄əhuk nahəma, pidəkvu. » ¹⁵ Yezu àra àhia nahkay ti mis ni èpidəkvu, ànj̄əhad diḡəs, àdi ana mazla-pani. Eslini Yezu àhi ana məŋ ga wur ni : « Ehi, za

wur gayak a. » ¹⁶ Mis ye eslini ni tàra tìpia ti tàgra aṅgwaz a àsabay, nahkay tàzləbay Melefit, tàdām : « Bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit gəḍakani àṅgazlava e kidīṅ geli ba. » Təḍām keti : « Melefit àra ga mahəṅgay ndam gayan a. » ¹⁷ Nahkay ti mis ya ka haḍ ga ndam *Zude ni dek akaba mis ya kà gəvay gatay ni dek tìcia ere ye ti Yezu àgray na.

*Zen bay məbaray mis ni aslarkioru mis ka Yezu
(Meciya 11.2-19)*

¹⁸ Ndam maḍəbay Zen bay məbaray mis ni tàra tìcia ma na ti təhəṅgri ana Zen, mək Zen nakəṅ əzalay mis cə e kidīṅ ga ndam maḍəbay nan ni bu, ¹⁹ əsləroru tay afa ga Bay geli. Àhi ana tay ahkado : « Humi ahkado : “Nak ti *Bay gəḍakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaṅa nahan aw ?” » ²⁰ Nahkay nday nakəṅ tàra tìnjikia ka Yezu a ti təhi : « Zen bay məbaray mis ni əslərbiyu leli afa gayak ti mēhuk : “Nak ti Bay gəḍakani ya amara ni tək, day ti mähətay maslaṅa nahan aw ?” »

²¹ Ka sarta gani nani ti Yezu nan əbu ahəṅgaraba mis a kay ya təbesey do na akaba mis kay ya seteni təniviyyu ana tay na. Àhəlikaba eri ana ndam wuluf a kay daya. ²² Kələṅ gani ahəṅgrifəṅ ana ndam ya Zen əslərkibiyu tay ni. Àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəṅgahaḍumi ana Zen ere ye ti kīpam ni akaba ya kīcəm ni. Humi ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dəra təsawaḍay lala, ndam ambələk tīgia mis njəlatana, ndam makwaya tici slimi, mis məmətani təṅgaba ; ndam talaga day ticia Ma Məweni Sulumana. ²³ Humi keti : “Maslaṅa ya ti èjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərvu.” »

²⁴ Ndam ya ti Zeṅ àslərki biyu tay ka Yezu ni tàra tàsləka ti Yezu àzlapaki ke Zeṅ, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kədəgum a huɗ gili vu ti ga mipi biyu mam ? Kìpəm biyu ti mavram ya aməd adaday ni tək ? ²⁵ Do ni ti kədəgum kìpəm biyu ti mam ? Mis məbakabu azana sulumani akada ga bay ni tək ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga siṅgu kayani akaba zlam gatay àbu kayani ni ti nday a ahay ga bəbay bu timey. ²⁶ Ay ti kədəgum kìpəm biyu ti mam ? Kìpəm biyu bay mahəṅgaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, naṅ gani. Nəhi ana kuli nahəma, naṅ ti àtama bay mahəṅgaray pakama ge Melefit a. ²⁷ Kəsəruma, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gəɗakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nəbu nəsləroru bay məslər goro nahan kama gayak

ti māsalamatukkabu divi.” *

« Maslaṅa ya ti Melefit àslərbiyu ni ti Zeṅ. ²⁸ Nəhi ana kuli keti : Zeṅ ti àtama mis ya tiwi tay na dek àna gəɗakana. Ku tamal nahkay nəṅgu ni, bay ya ti naṅ gəziteni ge mis dek a *Məgur ge Melefit bu ni ti àtama naṅ a. ²⁹ Mis dal-dalani ni akaba ndam *məhəl hadam ni təgəskabá ma ge Zeṅ na. Təsəra Melefit ti naṅ jireni, nahkay nday gani tàwaya ti Zeṅ *məbaray tay. ³⁰ Ay ti ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təgəskabu ere ya Melefit awayay avi ana tay ni ndo, nahkay tàwayay ti Zeṅ məbaray tay ndo. »

³¹ Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəṅ tay kà way ? Nday akada way ? ³² Nəhi

* 7:27 Malasi 3.1.

ana kuli nahəma, nday akada ga bəza manjəhadani e mite bu ni. Nday ndahaŋ təhi ana ndahaŋ ni ahkado : “Mivia slelim ana kuli a, day kəhəbumfəŋ ndo ; midia limis ge kisim ana kuli a, day kitəwəm ndo.” ³³ Nədəm nahkay ti adaba Zeŋ bay məbaray mis ni àra. Àra ti àzum *dipeŋ do, èsi zum do. Nahkay lekələm kədəmum seteni àniviyu. ³⁴ Nu *Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipen, nəbu nisi zum. Nahkay lekələm kədəmum nu zal huɗ, nəvi vu goro ana zum. Kədəmum nu zləba ga ndam *məhəl hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahaŋ. ³⁵ Ay ti ndam ya təgəskabu məsər zlam ge Melefit ni dek təsəra Melefit àsəra zlam eɗeɗiŋ a. »

Yezu naŋ a ahay ga Simu zal Feriziyen ni bu

³⁶ Eslini zal *Feriziyen nahaŋ slimi gayan Simu àzalu Yezu afa gani a magam ga məzumkabu zlam. Yezu òru ènjəa ti àhuriyu a ahay vu, tənjàki ka məzum zlam. ³⁷ Wal hala nahaŋ àbu a kəsa gani nani bu. Àra ècia ti Yezu naŋ àvu azum zlam a ahay bu afa ga zal Feriziyen ni ti àrəkioru àna tersel a kolombu sulumani bu. † ³⁸ Àra àhuriya a ahay ni va ti ècik kələŋ ga Yezu, kə gəvay ga asak gayan, naŋ àbu etəwi. Naŋ àbu etəwi ti yam tuway gayan ni àbara asak ga Yezu a cərad, mək wal ni àtəmadkia yam tuway na àna məhər ga ahər gayan a ; kələŋ gani àfəki ma ka asak ga Yezu, ‡ mək àbəkɪ tersel ni ka asak ni. ³⁹ Zal Feriziyen ya àzalu Yezu afa gani

† **7:37** Kolombu gani nani ti təgray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, singu gani kay. ‡ **7:38** Məfəki ma ke mis ti adafaki mawayavani ahkay do ni magray səsi.

ni àra èpia nahəma, àhi ana ahàr : « Nañ hini ti bay mahəngaray *pakama ge Melefit do. Tamal nañ bay mahəngaray pakama ge Melefit ti akal àsəra wal hini ya enjifin ni ti nañ wal hala. » ⁴⁰ Yezu àra àsəra ere ye ti nañ ajalay a ahàr gayan bu na ti àhi ahkado : « Simu, ma goro àbu nawayay nəhuk. » Simu nakəñ àhi : « Dəm, məsi. » ⁴¹ Mək Yezu àhi : « Mis ndahan cə tàkəla duwa afa ga zal nahan a ; bəlan gani àkəlay jik diñ diñ zlam, nañ nahan ni ti ni jik kru kru zlam. ⁴² Nday cecəeni sinġu àfəñ kà tay ga məpəliani bi nahəma, bay ga duwa ni àhi ana tay cəeni : “Kəpəlumu duwa goro ni va ba.” » Yezu àhi ana Simu nakəñ keti : « E kidin gatay cəeni ni bu ni ti way aməgri səsi kay ana bay ga duwa ni way ? » ⁴³ Eslini Simu àhəngrifəñ, àhi ahkado : « Nətamahay maslanja ya ti təmbərfəñ sinġu kayani ni. » Yezu àhi : « Ma gayak ti jiri. »

⁴⁴ Eslini Yezu àmbatkibiyu ma ka wal ni mək àhi ana Simu ahkado : « Kipi wal hini do aw ? Ka ya ti nəhəraya a ahay va afa gayak a ni ti kəcəhubiyu yam ga *məbaray asak ndo. Ay wal hini ti àbarua asak àna yam tuway a mək àtəmadkua àna məhər ga ahàr gayan a. ⁴⁵ Nak kəgru sa àna məfəku ma ka tuwər ndo. Ay ti wal ni kwa nəhəraya àmbrəñ məfəku ma ka asak ndo. ⁴⁶ Nak kəgəskabu nu àna magraku amal ka ahàr ndo. Ay ti wal ni àbəkua tersel ka asak a. § ⁴⁷ Nahkay nəhuk nahəma, àgrua səsi a kay, àwaya nu a kay, nani dek ti adafaki

§ **7:46** Ka sarta gani nani ti, ka ya ti təzalakabu mis ga məzum zlam mək maslanja gani ènjia afa gatay ni ti təcəhibiyu yam ga məbaray asak, təgri sa ana məfəki ma ka tuwər, akaba tagraki amal ka ahàr. Ay zal Feriziyen ni àgri zlam nday nani ana Yezu ndo.

zlam magudarani gayan kayani ni mambərfəna. Ay ti maslaŋa ya ti zlam magudarani gayan gəzit mək təmbərfəna ni ti àwayay bay ya àmbərfəna ni kay do. » ⁴⁸ Mək Yezu àhi ana wal ni : « Zlam magudarani gayak ni mambərfukana. » ⁴⁹ Nday ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni tàra ticia ma gayan na ti tahi ana ahàr : « Way hini ku zlam magudarani ge mis nəŋgu ambərfəna ni way ? » ⁵⁰ Eslini Yezu àhi ana wal ni ahkado : « Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka àna sulumani gayan a. »

8

Wál ya tadəboru Yezu ni

¹ Yezu òru a kəsa gədəkani akaba a kəsa ciḅ-ciḅeni vu, àcahi zlam ana mis, àhi *Ma Məweni Sulumani àki ka *Məgur ge Melefit ana tay. Ndam madəbay naŋ kru mahar cəeni ni tòru akaba naŋ, ² wál ndahaŋ day tòru akaba naŋ. Wál nday nani ti Yezu àgariaba seteni ana ndahaŋ e kidin gatay ba, ndahaŋ ti ni àhəŋgaraba tay a arməwər ba. Slimi ga wál nday nani nday hi : bəlaŋani Mari ya təzalay Mari ga kəsa Magədala ni. Naŋ ti Yezu àgariaba seteni adəskəla. ³ Nahaŋ ni Zeni wal ga Səza ; Səza gani nani zal asak ga bay *Erot. Nahaŋ ni ti ni Səzeŋ akaba wál nday ndahaŋ kay. Ka gani nani wál nday nani təbu təjənaki ata Yezu akaba ndam gayan kru mahar cəeni ni àna elimeni gatay gatayani.

*Bay mabəhad hilfi ga zlam
(Meciyə 13.1-9 ; Mark 4.1-9)*

⁴ Eslini mis tàsləkabiya a kəsa gərgərani ba dek, tərəkia ka Yezu a. Tàra təcakalava ti Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul. ⁵ Àhi ana tay ahkado : « Maslaᅇa nahaᅇ àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam. Naᅇ àbu abəhadòru hilfi ga zlam ni ti bal gani àdəgoru e divi bu. Nahkay mis təcəlki, efiᅇiᅇ day təndaba. ⁶ Bal gani keti àdəgoru ka pəlad ya had àhəcaki ni, nahkay ka ya ti àfətaya nahəma, àhərabə adaba yam àhəci. ⁷ Bal gani keti àdəgiyu a adak vu. Ka ya ti àfətaya, àbu adək nahəma, adak ni təᅇgecekabá. ⁸ Bal gani keti àdəgoru ka had sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Ku ahàr gani bəlaᅇ tekeᅇi bəza agray ᅇiᅇ. » Yezu àra àhia ma na ana tay a nahkay ti àzlacay, àdəm : « Maslaᅇa ya ti slimi àfəᅇ ge mici zlam nahəma, mīci lala ! »

*Yezu adəm ma àna ma gozogul ti kamam
(Meciya 13.10-17 ; Mark 4.10-12)*

⁹ Ndam madəbay Yezu ni təhi ahkado : « Dəfiaba ma *gozogul na ana leli a. Awayay adəmvaba mam ? » ¹⁰ Yezu àhəᅇgrifəᅇ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekulum ti Melefit àdəfikiaba zlam maᅇgahani àki ka Məgur gayəᅇ na ana kəli a, ti kəsərum. Ana mis ndahaᅇ ti àdəfikiaba ana tay a vay-vay ndo. Àhi ana tay àna ma gozogul ciliᅇ. Melefit àgray nahkay ti “Ku tamal taməᅇjaləᅇ ka zlam nəᅇgu ni, tīpi ba ; ku tamal təbi slimi ana pakama nəᅇgu ni tīci ba.”

* »

*Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi
ga zlam na
(Meciya 13.18-23 ; Mark 4.13-20)*

* **8:10** Izayi 6.9.

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Ma *gozogul ni awayay adəmvaba ti nahkay hi : hilfi ga zlam ya təbəhad ni, àzavu akaba pakama ge Melefit. ¹² Mis ndahan təbu, nday akada divi ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit a, ay *Seteni ara ahəliaba pakama nana ana tay a ahàr ba. Awayay ti təkəki ahàr ke Melefit ba. Adaba tamal təkəki ahàr ke Melefit ti Melefit ahəngay tay. ¹³ Mis ndahan day təbu, nday akada pəlad ya ti hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təkəskabu àna məmərani. Ay pakama nani ahuriviyu ana tay a məbəruf vu do, akada ge sliri ya ti tōru a had vu do ni. Nahkay ti təkəki ahàr ke Melefit ga hayañani ciliñ. Ka ya ti ticia zləzladana ti təmbrəñ, təkəki ahàr va do həya. ¹⁴ Mis ndahan təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a huđ ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təkəskabu. Ay ku tamal təkəskabá nəñgu ni, majalay ahàr kay ariva ana tay a, təjalaki ahàr ke elimeni akaba zlam ndahan ya tigi eri ni. Zlam nday nani teñgecekabu zlam akada ga adak ni ; ndam nday nani təbu akada ga zlam ya àbia bəza ti bəza gani təndəh ndo ni. ¹⁵ Hilfi ga zlam ya àdəgoru ka had sulumani ni təzavu akaba mis ya məbəruf gatay sulumani, tawayay Melefit ni. Nday gani ticia ma ge Melefit na ti àgəjazlki ahàr ka tay do. Nahkay takoru àna nañ kama kama, təmbrəñ do, tagray zlam sulumani akada ga zlam ya ti abi bəza ni. »

*Pakama àki ke ceñgel
(Mark 4.21-25)*

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Maslaña ya ti ebeftəy ceñgel ti ahəmbaki mandaray, ahkay do ni afiyu

a zuh slalah vu ni ti àbi. Afəkad ka mələŋ zaŋani sawaŋ, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge ceŋgel ni. ¹⁷ Nədəm nahkay ti adaba zlam ya ti maŋgahani ni dek amaŋgazlavu, zlam ya ti madafani faŋ do ni dek emicivu vay-vay daya. ¹⁸ Nahkay bumi slimi lala ahəmamam ti kicəm pakama ni. Adaba maslaŋa ya ti zlam gayan əbu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan əbi nahəma, ku zlam gəziteni ya ti ədəm aŋgəta ni day atəzafəŋa. »

*Məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu
(Meciyə 12.46-50 ; Mark 3.31-35)*

¹⁹ Eslini ata məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tərəkia ka Yezu a. Təra tənja ti tisliki mərəkiani disl koksah adaba mis təvu ka mələŋ gani nani dal-dal. ²⁰ Nahkay mis təhikabiyu ma, təhi : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, tihindi kur. » ²¹ Yezu nakəŋ əhəŋgrifəŋ ana tay, əhi ana tay ahkado : « Mməwa akaba bəza ga mməwa nahəma, nday ya ti təbi slimi ana pakama ge Melefit, mək tagray təwi əna naŋ ni. »

Yezu azlacaki ka aməd

²² A vad nahaŋ Yezu əcəliyu a *slalah ga yam vu akaba ndam madəbay naŋ ni, əhi ana tay : « Tokumum, mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. » Nahkay nday nakəŋ təsləka. ²³ Nday təbu takoru ti Yezu ədiya e dəwir va daŋ. Ka ya ti naŋ əvu e dəwir bu ni ti aməd gədəkani əkəzlabiyu ka ahər ga yam ni, mək yam ni əjaəasliyu a slalah ga yam ni vu, awayay arəhvü wudak, nahkay gəzit akal tizi kədəp. ²⁴ Eslini ndam madəbay naŋ ni təhədəkfəŋiyu, təpidek naŋ, təhi : « Gədəkani,

gədfakani, məbu miji timey! » Yezu nakəŋ àra èpidəkva ti àzłacaki ka amədf ni akaba ka yam ya ti acəloru agavəla ni bəra. Àra azlaca nahkay ti amədf ni àmbrəŋ makəzlani, yam ni day àmbrəŋ madadani, yam ni ègia dægika. ²⁵ Yam ni àra ègia dægika ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Kəfumku ahàr do ni ti ahəmamam ? » Ndam madəbay naŋ ni aŋgwaz àwəra tay a dal-dal, adaba ere ye ti tipi ni àgria ejep ana tay a àsabay. Təzlapay e kidiŋ gatay bu, tədfəm ahkado : « Naŋ hini ti way ? Amədf akaba yam day àhi ma ana tay, ticiiki slimi ni ! »

*Yezu agariaba seteni a kay ana zal Zerasa a
(Meciyu 8.28-34 ; Mark 5.1-20)*

²⁶ Nday nakəŋ tìnjyiu ke ledi ga dəluv ni. Ledi nani ka had Zerasa, ndeva ndeva akaba had *Gelili. ²⁷⁻²⁸ Zal nahaŋ àbu ga kəsa nani ; seteni təniviyyu a ahàr vu, àpəsa àbakabu zlam ndo, àndəhad a ahay bu ndo daya. Məlaŋ gayan ti e kidiŋ ge mindiviŋ bu. Àra èpia Yezu naŋ àbu ahəraya a *slalah ga yam ni ba ni ti àzlah kay kay, àrəkia. Àra ènjikia ti àbəhad i mirdim, àdədf kè meleher gayan. Àhi àna zlahay ahkado : « Nak Yezu Wur ge Melefit naŋ agavəla driŋ ti kadəbafua mam ? Nəgruk kam-kam, kəgru daliya ba ti. » ²⁹ Àdfəm nahkay ti adaba Yezu àhi ana seteni ni : « Həraya a maslaŋa hini ba. » Zal nani ti kwa ahaslani seteni ni àgray naŋ sak kay. Ka ya ti naŋ àbu agray naŋ ni ti mis təwəla àna jejirbi a, təbiviyya sisel a asak va akaba təjəga naŋ a. Akaba nani dek ètiri ndo, èhefkaba zlam ya təwəl naŋ àna naŋ na, mək seteni ni àzoru naŋ a hud gili vu. ³⁰ Zal seteni ni àra àhia ana Yezu a « Kəgru

daliya ba » ti Yezu àhi : « Slimi gayak way ? » Àhi : « Slimi goro Gaslka. » Àdám nahkay ti adaba seteni tåniviyu kay. ³¹ Eslini seteni nday nani tãbu tãgri kam-kam ana Yezu, tãhi : « Kàgaroru leli e *evif gãdãkani vu ba ti.† »

³² Mædrãs tãbu kay tãzum zlam ka ahar bəlan a həma bu. Nahkay seteni ni tãhi ana Yezu : « Kam-kam, mæhuriviyu ana mædrãs teguni ti. » Mæk Yezu nakəŋ àvi divi gani ana tay. ³³ Yezu àra àvia divi gana ana tay a ti seteni ni tãsləkiaba ana zal nakəŋ a, tãcəlivù a ahàr vu ana mædrãs ni. Nahkay mædrãs ni dek tåndaya ahàr a kirim-kirim, tàra tãdəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mæk yam ni àbazla tay a. ³⁴ Ndam majəgay mædrãs ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tãdəgiki ana hwa tidizl, tãŋgəhadioru ma gani ana ndam ya a kəsa bu ni akaba nday ya ti e gili ni. ³⁵ Mis tàra ticia ma na ti tãhəraya ge mipi ere ye ti àgravu na, tərəkia ka Yezu a. Tàra tĩnjia ti tìpi zal ya ti seteni tãsləkiaba ni, àŋgaba ègia sulumana, naŋ manjəhadani digusa kà gəvay ga asak ga Yezu, məbakabu azana gayan ka vu. Tàra tìpia naŋ a ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal. ³⁶ Eslini mis tãbu, tìpia ga Yezu ya àhəŋgaraba zal ya seteni tåniviyu na, tãŋgəhadì ma gani ana mis ya tàra ni. ³⁷ Ndam ga had Zerasa dek tàra ticia ma gani nana ti tãhi ana Yezu mäsłəka ka had gatay a, adaba aŋgwaz àdəgakia ka tay a àsabay. Nahkay Yezu àhuriyu a slalah ga yam ni vu, awayay asłəka. ³⁸ Eslini zal ya ti seteni tãsləkiaba ni àhi ahkado :

† **8:31** Evid gãdãkani ti məlan ya tãdəm a huđ ga had vu ni. Melefif aməbiyu seteni dek e evid gani vu hayan, kəlan gani ka mandav ga məlan ti amatrađkivu tay ga kangayani.

« Nadəboru kur ti. » Yezu àhi : « Aha ! Sləka, ³⁹ ɲgoru a magam gayak, kâru kâɲgəhadî ere ye ti Melefit àgruk ni dek ana mis. » Nahkay zal nakəɲ àsləka, òru àɲgəhadî ere ye ti Yezu àgri ni dek ana ndam ga kəsa ni dek.

Yezu ahəɲgaraba wal nahan akaba wur dahalay a (Meciyu 9.18-26 ; Mark 5.21-43)

⁴⁰ Yezu àɲgoru gwar ke ledi ga dəluv ni akaba ndam madəbay naɲ ni. Tòru tɲɲua ti mis dal-dal təgəskabá Yezu àna məmərana, adaba nday dek təbu tajəgay naɲ. ⁴¹ Eslini zal nahan naɲ àbu, slimi gayan Zayros, naɲ gədakani ga ahay ga *mahəɲgalavù Melefit, àrəkia ka Yezu a, àbəhadî mirdim grik meleher ndiɓ ana had kà asak ga Yezu. Ahəɲgalay naɲ, àhi mòru a magam afa gani, ⁴² adaba wur gayan awayay amət. Wur nani ti wur dahalay, vi gayan agray kru mahar cɚ. Zal nani ti wur gayan nahan àbi.

Yezu naɲ àbu akoru afa gani ti mis dal-dalani ni tèveliɲja ahàr a, məsufani tekeɗi àsuf koksah. ⁴³ Eslini wal nahan àbu, mimiz asləkafəɲa agray vi kru mahar cɚ. [Ègwejelekaba zlam gayan a dek afa ga ndam məsər haf a ay ti] maslaɲa bəlan èsliki mahəɲgaraba naɲ a ndo. ⁴⁴ Nahkay wal ni àhədakfəɲbiyu kà Yezu gwar kələn, èɲjifiɲ kà ma ga azana gayan. Àra èɲjifiɲa ti mimiz ya asləkafəɲa ni àmbrəɲ naɲ, wal ni àɲgaba hɚya. ⁴⁵ Eslini Yezu àdəm : « Way èɲjifu way ? » Ku way way do àdəm : « Nu do, » mək Piyer àhəɲgrifəɲ, àhi ahkado : « Gədakani, mis ni damkukul timey ! » ⁴⁶ Yezu àdəm : « Aha ! Mis èɲjifua, adaba nəsəra njəda goro

àhəŋgaraba maslaŋa. » ⁴⁷ Wal ni àra àsərkia àbu koksah nahəma, àrəkia ka Yezu a àna məgəgərani slaḅ slaḅ, àbəhadī mirdim meleher ndiḅ ana had, àŋgəhadaya ere ye ti àzəkīyu naŋ ti mīn̄jifiŋ kà azana ga Yezu ni kè meleher ge mis na dek. Àŋgəhadīaya gayan̄ ya àŋgaba hūya ni ana tay a daya. ⁴⁸ Eslini Yezu àhi ahkado : « Wur goro ni, Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. Sləka, ru àna sulumani. »

⁴⁹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapay nahkay ni ti maslaŋa nahan̄ ènjia. Maslaŋa gani nani àsləkabiya afa ga gəḁakani ga ahay ga mahəŋgalavù Melefit na, àhi : « Wur gayak nakəŋ èndeverva. Kīwisiri ahàr ana məsi va ba. » ⁵⁰ Yezu àra ècia ma nana ti àhi ana Zayros ahkado : « Àŋgwaz àwər kur ba, fəku ahàr cilin̄, Melefit amahəŋgaraba naŋ a. » ⁵¹ Nahkay tòru afa ga Zayros nakəŋ.

Yezu òru ènjəa ti àcafəŋa mis a dek ga məhuriyani a ahay vu akaba naŋ a. Àvi divi ana ata Piyer, Zen, Zek akaba bəŋ ga wur ni ata mən̄ ga wur ni ga məhuriyani akaba naŋ cilin̄. ⁵² Mis ya təbu eslini ni dek təbu tagray delələ, titəwi wur ni. Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Kītəwəm ba. Wur ni àmət ndo, naŋ àbu enji dəwir timey. » ⁵³ Àra àhia pakama ana tay a nahkay ti tàyefin̄, adaba təsəra wur na àməta àndava. ⁵⁴ Eslini Yezu àzay ahar ga wur ni, àzalay naŋ, àhi : « Wur goro ni, pidekvu. » ⁵⁵ Àra àzala wur na nahkay ti sifa àŋgiva ana wur na mək ècik cəkwaḁ hūya. Eslini Yezu àhi ana tay təvi zlam məzumani. ⁵⁶ Ere ye ti àgravu ni àgria ejep ana ata bəŋ ga wur nday ata mən̄ ga wur na àsabay. Ay Yezu àhi ana tay : « Kəhumi ma gani ana maslaŋa

ba. »

9

*Yezu aslār ndam asak gayañ kru mahar cœeni ni
(Meciyu 10.5-15 ; Mark 6.7-13)*

¹ A vad nahan̄ Yezu àzalakabu ndam gayañ kru mahar cœeni ni, àvi njêda ana tay ga misliki magariaba seteni weley weley do dek ana mis a akaba ga mahəŋgaraba mis a. ² Awayay aslāruru tay ga mæhi pakama ana mis àki ka *Məgur ge Melefit akaba ga mahəŋgaraba ndam ga arməwər a. ³ Àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku aday, ku mbolu, ku zlam məzumani, ku siŋgu. Kəhəlum endəwi cə cə ba daya. ⁴ Ay tamal maslaŋa àhəliya kəli a ahay va afa gana nahəma, njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay nahan̄ ba duk abivoru ana vad gekəli ya akəsləkuma ni. ⁵ Ka məlan̄ ya ti akəhurumiyu, təgəskabu kəli do nahəma, sləkumaba a kəsa nani ba. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba hadkà asak gekəli a. * Nahkay ti atəsərki ka magudar zlam gatay ni. »

⁶ Nday nakəŋ təhəlvu, təsləka təhioru *Ma Məweni Sulumani ana mis a kəsa gərgərani bu dek ; təhəŋgaraba ndam ga arməwər a ka məlan̄ ya ti tōru na dek.

*Pakama ya tədəmki ka Yezu ni ahəli ahər ana bay
Erot
(Meciyu 14.1-12 ; Mark 6.14-29)*

* **9:5** Mətukkaba had ga kəsa kà asak a ti adafaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, təwayay tay va do.

⁷ Erot bay Gelili ni àra ècia pakama ge mis ya ti tàdàmki ka Yezu na ðek ti àhèlia ahàr a, adaba mis ndahanj tàdàm Yezu ti nanj Zeñ bay mabaray mis ni, àngaba e kisim ba. ⁸ Mis ndahanj ti ni tàdàm Eli bay mahəngaray *pakama ge Melefit ni àngazlavu. Mis ndahanj keti tàdàm nanj bilinj ga ndam ya tàhəngaray pakama ge Melefit ahaslani ni, àngaba e kisim ba. ⁹ Eslini Erot zla ti àdàm ahkado : « Nèkelkia ahàr ke Zeñ a, ay ti maslaña ya ti nici təzlapaki ni ti nani way ? » Nahkay ti awayay mîpi Yezu.

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam
(Meciyu 14.13-21 ; Mark 6.30-44 ; Zeñ 6.1-14)*

¹⁰ A vad nahanj ndam *asak ga Yezu ni tàsləkabiya ka məlanj ya Yezu àsləroru tay na. Tàra tàsləkabiya ti tənğəhadıaba ere ye ti tàgrabiyu na ðek. Eslini Yezu nakəñ àhəl tay ka ahàr gatay cilinj, tòru gwar a kəsa nahanj vu ; slimi ga kəsa ni Beceyda. ¹¹ Mis dal-dalani ni tàra ticia Yezu àdoru a Beceyda ti tàdəboru nanj a asak vu. Tàra tınjikia ka Yezu a ti Yezu nakəñ àgəskabu tay, àzlapiki ka Məgur ge Melefit ana tay, àhəngaraba ndam ya tēbesey do na daya.

¹² Fat àra àndəhadà ahàr a zla nahəma, ndam madəbay nanj kru mahar cəeni ni tàhədəkfəñiyu, tàhi ahkado : « Hi ana mis ni ðek tàsləka, tòru a kəsa gərgərani ni vu ahkay do ni tòru a ahay ge mis ye e gili ni vu, tàdəboru zlam məzumani akaba məlanj mandəhadani, adaba ahalay ti leli a hud gili bu. » ¹³ Eslini Yezu àhəngrifəñ ana tay, àdàm : « Lekulum lekulumeni vumi zlam məzumani ana tay. » Nday nakəñ təhəngrifəñ, tàhi : « *Dipeñ àfəñ kè leli zlam tàkivu kilif cə cilinj. Kawayay ti môru məsukumibiyu zlam məzumani ana mis ðekeni

hini aw ? » ¹⁴ Mis zawalani ye eslini ni agray dābu zlam. Yezu nakəŋ àhi ana ndam maďəbay naŋ ni : « Humi ana mis ni ti tənĵəhadā njəlukluk kru kru zlam, kru kru zlam. » ¹⁵ Ndam maďəbay naŋ ni tğray ere ye ti naŋ àhi ana tay ni. Nahkay mis ni tənĵəhadkabu njəlukluk. ¹⁶ Eslini Yezu nakəŋ àhəl dipen zlamani təkivu kilif cəeni ni, àmənĵoru e melefīt vu, àgri səsī ana Melefīt àki ka zlam məzumani nday nani. Àra àgria səsī a ti èsekaba, àbi ana ndam maďəbay naŋ ni ti tīdi ana mis dal-dalani ni. ¹⁷ Mis ni dek təzum təzum, tərəhkaba. Kələn gani təcakalakabu mægəĵəni gani, tərəhvū hətək kru mahar cə àna naŋ.

Piyer adəm Yezu naŋ Krist Bay gəďakani ya amara ni

(Meciyu 16.13-19 ; Mark 8.27-29)

¹⁸ A vad nahan Yezu naŋ àbu cak, ahəŋgalay Melefīt. Ndam maďəbay naŋ ni day təbu eslini. Yezu èhindifiŋa ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis dal-dalani ya taďəbay nu ni ti təďəm nu ti nu way ? » ¹⁹ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ, təhi : « Mis ndahan təďəm nak Zeŋ bay məbaray mis ni, mis ndahan təďəm nak Eli, mis ndahan ti ni təďəm nak bilin ga ndam ya təhəŋgaray pakama ge Melefīt ahaslani ni, àŋgaba e kisim ba. » ²⁰ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay keti : « Lekuləm ti kəďəmum nu ti nu way ? » Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gəďakani ya Melefīt àslərbīyu ni. »

Yezu adəm aməmət mək aməŋgaba e kisim ba

(Meciyu 16.20-28 ; Mark 8.30–9.1)

²¹ Yezu àra ècia ma ge Piyer na ti àhi ma ana tay àna ləgay, àďəm ahkado : « Iy nahkay. Ay ti

kèdɔfumi nu ana maslaŋa ba simiteni. » ²² Àhi ana tay keti : « Ahàr àdɛm nu *Wur ge Mis ti nêcakay daliya dal-dal. Nday gɛdákani ni, gɛdákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakaɗ nu. Mək a huɗ ga vaɗ mahkərani bu anaŋgaba e kisim ba. »

²³ Eslini àhi ana tay ðek ahkado : « Tamal mis awayay maɗɔbay nu nahəma, ahàr àdɛm mêmbrəŋ ere ye ti awayay ni, ku tamal tɛgri daliya kəlavad, *tadarfəŋ naŋ kà təndal nəŋgu ni mîbesey. Tamal mis awayay maɗɔbay nu ti mągray nahkay.

²⁴ Maslaŋa ya ti àdɛm ajəgur sifa gayan, awayay àmət ba ni ti emiijŋ. Maslaŋa ya ti emiijŋ sifa gayan azuhva nu ti aməjəgur sawan, aməmət day-day do.

²⁵ Tamal mis àŋgəta elimeni ga duniya na ðek mək èjŋa ahàr gayan a ti elimeni gani aziaya mam ?

²⁶ Nu Wur ge Mis ti anara àna nɛɗa goro a, ga Baba goro a, akaba ga *məslər gayan *nɛlatani na. Tamal maslaŋa aŋgwaz awər naŋ, adəm naŋ mis goro do, àsər pakama goro do nahəma, nu Wur ge Mis day ka ya ti anara ni anəɗəm naŋ mis goro do. » ²⁷ Àhi ana tay keti : « Nəhi ana kuli nahəma, e kidŋ ge mis ya təbu ahalay ni bu ni ti, wuɗaka ndahan atəmət ti etipia *Məgur ge Melefit a day kwa. »

Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam maɗɔbay naŋ ni

(Meciya 17.1-8 ; Mark 9.2-8)

²⁸ Agray gosku sekw ka ahàr ga pakama gayan ya àdɛm ni zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zəŋ, tàcəloru a həma vu ga mahəŋgalay Melefit. ²⁹ Ka ya

ti naŋ àbu ahəŋgalay Melefit nahəma, eri gayan ni àmbatvu nahan, azana ka vu gayan day tigia bəf-bəf talla, ahəlababa eri a vərut. ³⁰ Eslini huya mis ndahan cə təbu təzlapay akaba Yezu, nday nani ata Məwiz nday ata Eli. ³¹ Nday təbu tipivu a masladani ge Melefit bu. Təzlapaki ka məmət ga Yezu ya amoru məmət a Zeruzalem ge mendeveriŋ tawi ya Melefit àvi ni. ³² Nday təbu təzlapay nahkay ti ata Piyer ti ni dəwir àza tay a. Tàra tēpidēkva ti tipu masladani ga Yezu akaba mis cəni micikeni akaba naŋ ni. ³³ Ka ya ti ata Məwiz nday ata Eli təbu tasləkafəŋa kà Yezu a nahəma, Piyer àhi ana Yezu : « Gəɖakani, leli məbu ahalay ti àbəlay. Mara mivicey ahay mahkər : bəlan gayak, bəlan ge Məwiz, bəlan ti ni ge Eli. » Àdəm nahkay ti adaba àsər ere ye ti àdəm ni do. ³⁴ Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti mæguduŋguduŋ àhərkiaya ka tay a, àŋgah tay. Ka ya ti mæguduŋguduŋ ni àhərkiaya ka tay a ni ti ndam *madəbay Yezu mahkərani ni aŋgwaz àdəgakia ka tay a. ³⁵ Dəŋgu ga maslaŋa àhənday a mæguduŋguduŋ ni bu, àdəm : « Naŋ hini ti wur goro, nədaba naŋ ga mæguru tawi a. Gəsumiki pakama. » ³⁶ Dəŋgu ni àra àhənday va do ni ti tipu Yezu naŋ bəlan ka ahər gayan. Ka gani nani nahəma, ndam madəbay Yezu mahkərani ni tənjuhada àna ma gana te-te a, təhi ana maslaŋa ndo.

*Yezu agariaba seteni ana wur nahan a
(Meciya 17.14-18 ; Mark 9.14-27)*

³⁷ Hajəŋ gani Yezu akaba ndam madəbay naŋ mahkərani ni təndaya ahər a həma ni ba. Tàra tàhəraya ti mis dal-dal tərəkia ka Yezu a. ³⁸ E

kidin̄ ge mis dal-dalani ni bu ni ti zal nahan̄ nan̄ àvu, àzlah, àd̄əm : « M̄usi, kam-kam nah̄əŋgalay kur, m̄ənjuki ka wur goro ni ti ad̄aba wur goro nahan̄ àbi. ³⁹ Seteni àniviyu a ah̄ar bu, aḡəs nan̄, azlah h̄əya, adad̄ay nan̄ kay kay, guzl̄əbuc krup-krup a ma bu. Àḡəsa nan̄ a ti agri daliya dal-dal, àmbr̄əŋ nan̄ weceweci do. ⁴⁰ N̄ah̄əŋgala ndam mad̄əbay kur na ti t̄agariaba, ay ti t̄isliki ndo. » ⁴¹ Eslini Yezu àd̄əm : « Lek̄ul̄əm ye e hini vu ni ti k̄əfumki ah̄ar ke Melefit do, lek̄ul̄əm ndam magudar zlam ! Nu ananj̄əhad̄ akaba k̄uli kan̄gaya waw ? Nu enebes̄i ana k̄uli kan̄gaya waw ? » M̄ək àhi ana b̄əŋ ga wur ni : « Z̄əbiya wur na ahalay a. » ⁴² Wur ni nan̄ àbu ar̄əkia ka Yezu a ti seteni ni àdi nan̄ ana m̄əlan̄, àdad̄ay nan̄ kay kay. Eslini Yezu àzlacaki ke seteni ni, àgariaba ana wur na, m̄ək àvi wur ni ana b̄əŋani ni. ⁴³ Mis ye eslini ni t̄ara t̄ipia ti nj̄əda ge Melefit àgria ejep ana tay a dal-dal, ad̄aba nj̄əda gani nani àtama zlam ndahan̄ a d̄ek.

*Yezu ad̄əmki ma ka daliya ya at̄agri ni
(Meciȳ 17.22-23 ; Mark 9.30-32)*

Ere ye ti àgray ni d̄ek àra àgria ejep ana mis na d̄ek, nday t̄əbu t̄əzlapaki kekilen̄a ti Yezu àhi ana ndam mad̄əbay nan̄ ni : ⁴⁴ « Nawayay n̄əziaba azay slim̄i ana k̄uli a, c̄əm lala, àḡəjzlk̄i ah̄ar ke k̄uli ba. At̄əd̄əfiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara t̄əḡəs nu. » ⁴⁵ Pakama ga Yezu ya àd̄əm ni ti ndam mad̄əbay nan̄ ni t̄iciaba ndo. Hud̄ ga ma gani nani ti man̄gahkiani ka tay, ti t̄iciaba ba. Ay an̄gwaz àgraf̄əŋa tay ge mihindifin̄a ma na.

*Gəđakani ya àtam mis ndahaŋ ni ti way ?
(Meciyu 18.1-5 ; Mark 9.33-37)*

⁴⁶ A vad nahaŋ ndam *madəbay Yezu ni təbu tagray gejewi. Təđəm ahkado : « E kidiŋ geli bu ni ti way gəđakani àtam mis ndahaŋ ni way ? »

⁴⁷ Yezu àra àsəra majalay ahàr gatay na ti àzay wur gəziteni, àfəkad kà gəvay gayan, ⁴⁸ mək àhi ana tay : « Tamal ti maslaŋa àgəskabá wur hina azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a daya. Tamal ti maslaŋa àgəskabá nu a nahəma, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu nu na daya. Nahkay bay ya ti naŋ gəziteni e kidiŋ gekəli bu dek, èsli mis ndahaŋ ni do ni ti naŋ nani gəđakani sawaŋ. »

*Maslaŋa ya ti àcafəŋa kəli kà zlam a do ni ti agriki
təwi ana kəli
(Mark 9.38-40)*

⁴⁹ Esline Zeŋ àzlapay, àhi ana Yezu ahkado : « Gəđakani, mīpia maslaŋa nahaŋ a, àgariaba seteni ana mis àna slimi gayak a, nahkay məđəm macafəŋa naŋ a, adaba naŋ mis geli do. » ⁵⁰ Ay ti Yezu àđəm : « Kəcumfəŋa naŋ a ba, adaba maslaŋa ya ti àwayay magudar təwi gekəli do nahəma, agriki təwi ana kəli. »

*Yezu naŋ àbu akoru a Zeruzalem, ndam Samari
təgəskabu naŋ do*

⁵¹ Sarta ga Yezu ènjia ga morona e mefeit vu wudak nahəma, àzay divi ga moroni a Zeruzalem, àđəm ere ye ti acafəŋa naŋ ga morona ni ti àbi.

⁵² Nahkay àsləruru mis kama gayan gwar ka had Samari. Nday təbu ka ahàr divi ti təhuriyu a kəsa nahaŋ vu ga maslamalikabu məlaŋ. ⁵³ Ay ndam ga kəsa nani təwayay məgəskabu naŋ do, adaba

tìcia naŋ àbu akoru a Zeruzalem palam. ⁵⁴ Ndam maɗəbay naŋ ata Zek, Zeŋ tàra tìcia pakama nana ti t̀hi ana Yezu : « Bay geli, kawayay ti m̀hi ana aku ti m̀daya e melefít ba, m̀zumaba tay a waw ? »

⁵⁵ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àmbatkibiyu ma ka tay, àlègi ana tay. ⁵⁶ M̀ək tàzay divi ga moroni a k̀sa nahaŋ vu.

*Ndam ya ti tawayay maɗəbay Yezu ni
(Meciyu 8.19-22)*

⁵⁷ Yezu akaba ndam maɗəbay naŋ ni t̀bu takoru e divi bu nahəma, zal nahaŋ àrəkia ka Yezu a, àhi ahkado : « Ka m̀laŋ ya akoru ni ɗək ti anaɗəboru kur. » ⁵⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Mbiki † t̀bu àna evid gatay, eɗiɗiŋ day t̀bu àna lala gatay, ay nu *Wur ge Mis ti ǹbi àna m̀laŋ mandəhadani bi. »

⁵⁹ Yezu àhi ana maslaŋa nahaŋ : « Ɖəbabiyyu nu. » Maslaŋa nani àhəŋgrifəŋ, àhi : « [Bay goro,] vu divi nakoru nilibiya baba goro a day. » ⁶⁰ Eslini Yezu àhi : « Ndam ya tàwayay maɗəbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbrəŋ tay ti t̀li vu gatay. Nak ti ru k̀hi ma ga *Məgur ge Melefít ana mis sawaŋ. »

⁶¹ Maslaŋa nahaŋ keti àhi ana Yezu : « Naɗəbay kur, Bay goro ni. Ay ti vu divi nakoru nəgria sa ana ndam ga huɗ ahay goro a day. » ⁶² Yezu àɗəm : « Maslaŋa ya ti awayay agray t̀wi ga Məgur ge Melefít m̀ək ajalaki ahàr ka zlam ndahaŋ ni ti naŋ akada bay ya ti atəhad vədaŋ àna sla m̀ək amənjoru kələŋ ni. Maslaŋa nani ti àgray t̀wi ga Məgur ge Melefít koksah. »

† 9:58 Mbiki ti mis ndahaŋ t̀ɗəm « mbiti. »

10

Yezu aslar mis kru kru adaskala mahar cu

¹ Bay geli àday mis ndahan kru kru adaskala mahar cu, * awayay aslororu tay cu cu ti tôru enji gayan a kesa vu ka melañ ya nañ amoru ni dek. ² Àhi ana tay : « Mis ya ti tici pakama goro fan ndo ni nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz zlam a vedañ bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni tãbi kay bi. Nahkay si kahangalum Melefit Bay ga vedañ ni ti mâslərbiyu ndam mabaz zlam a vedañ gayan ni bu. ³ Dægum. Nihi ti nêslororu kuli e kidin ge mis vu akada ga bæza tãmbak e kidin ga kera gili bu ni. ⁴ Kãhælum zlam ba, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka. Kìcikum e divi bu ga mægri sa ana mis ba daya. ⁵ Wudaka kãhurumiyu a ahay vu afa ge mis lu nahama, dãmum : “Melefit mægri sulum gayan ana hud ahay hini.” ⁶ Tamal mis sulumani àvu a ahay gani nani bu ni ti sulum ge Melefit ya kãdãmum ni anjãhadki. Tamal mis sulumani àvu bi nahama, sulum ge Melefit ya kãdãmum ni angakia ke kuli a. ⁷ Ka ya ti kãhurumiya a ahay va afa ge mis a nahama, njãhaduma eslina huya. Kãmbatum ahay nahan ba. Zlam mæzumani akaba zlam miseni ya ti tãvi ana kuli dek ni ti zumum, sãm : adaba bay magray tãwi ti agãski tãvi endif gayan. ⁸ Ka ya ti kìnjamia a kesa va mæk tægãskabá kuli a nahama, zumum zlam ya tãvi ana kuli ni, ⁹ hãngarumaba ndam gatay ya tãbesey do na, humi ana ndam ga kesa gani : “*Mægur ge Melefit ènjikia ke kuli a.” ¹⁰ Ay tamal ti kìnjamia

* **10:1** A wakita ndahan bu tãdãm mis kru kru adaskala.

a kəsa va mək təgəskabu kəli do nahəma, cikəma a dalaka ba. Humi ana tay : ¹¹ “Ku had ga kəsa gekəli nəngu ni məslədikaba ana kəli ka asak geli a.† Nahkay ti kəsərum Melefit day àmbrəna kəli a. Ku tamal nahkay nəngu ni, sərumki Məgur ge Melefit ti ènjia.” » ¹² Yezu àhi ana tay keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom nəngu ni seriya ge Melefit ya amagrafəna kà tay a ni ngulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təgəskabu kəli do ni do. »

Ndam ga kəsa ya təfəki ahàr ka Yezu do ni atasay cicihi

(Meciyə 11.20-24)

¹³ Yezu àdəm keti : « Akəsüm cicihi, ndam Korazin! Akəsüm cicihi, ndam Beceyda! Adaba mam, nəgra zlam a kay ya mis tìpi dáy-dáy ndo na a kəsa gekəli ba. Tamal nəgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidon nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani təmbrəna zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal təmbatkaba majalay ahàr gatay a, təkakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, tənjàhada e viti ba. ‡ ¹⁴ Ay ka fat ya ti Melefit amagray seriya ni ti seriya ya ti amagrafəna kà ndam Tir akaba ndam Sidon a ni ti ngulum emisli gekəli ni do. ¹⁵ Lekulum ndam Kafarnahum, kəhumi ana ahàr akədəgum e melefit vu aw? Aha! Akədəgum ti ka məlan ge *kisim sawan. » ¹⁶ Àhi ana ndam madəbay nan ni :

† **10:11** Məslədkaba had ga kəsa kà asak a ti adafaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, tawayay tay va do. ‡ **10:13** Məbakabu buhu akaba manjàhadani e viti bu ni ti adafaki mis titəwi, tahəngalay Melefit, təgri kam-kam.

« Maslaŋa ya ti èciikia ma ana kɔli a nahəma, ècukia ma ana nu a daya. Maslaŋa ya ti àgəskabu kɔli ndo nahəma, àgəskabu nu ndo daya. Maslaŋa ya ti àgəskabu nu ndo ni ti àgəskabu Bay ya ti àslərbiyu nu ni ndo daya. »

Mis kru kru adəskəla mahar cɛeni ni tasləkabiya

¹⁷ Ka ya ti nday kru kru adəskəla mahar cɛeni ni təsləkabiya ni ti nday àna məmərani. Təhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ku seteni tekeđi ticiikia slimi ana leli a ka ya ti məhi ma ana tay àna slimi gayak ni. » ¹⁸ Eslini Yezu àhəŋgarfəŋ, àhi ana tay ahkado : « Nu nìpia *Seteni a ka ya ti àdəbiyu e melefít bu akada ga avər ya abay aku na. ¹⁹ Cəm day : nəvia njəda ana kɔli ga masawadəkiani ka zlam ya a had akaba ka andra məbal mis a ; nəvia njəda ana kɔli a àtama njəda ga Seteni zal ezir na dek. Nahkay araŋa àbi amagrakivu ke kɔli bi simiteni. ²⁰ Ku tamal nəvia njəda nana dek ana kɔli a, seteni ticiikia slimi ana kɔli a nəŋgu ni, kəmərumbu azuhva nani ba. Mərumbu ti adaba Melefít àbəkia slimi gekɔli ka wakita gayan e melefít ba ni sawan. »

Yezu azləbay Melefít

(Meciyu 11.25-27 ; 13.16-17)

²¹ Ka sarta gani nani Yezu nan əbu amərvu daldal àna njəda ga *Məsuf Njəlatani, adəm : « Nazləbay kur, Bəba goro ni, nak Bay məgur məlan ya e melefít bu akaba məlan ya a ga had ni dek. Nazləbay kur ti adaba kəŋgahkia zlam nday nana ka ndam məsər zlam akaba ka ndam ya tijeŋga təsəra zlam a ni, kədəfikia ana ndam ya təsər zlam do akada ga bəza ciḃ-ciḃeni na sawan. Iy Bəba goro

ni, kàgray ka mawayay gayak nahkay ti kàməra àna naŋ a palam. »

²² Àdəm keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslaŋa ya àsər Wur ge Melefit naŋ way ni ti maslaŋa gani àbi ; si Bəŋani ciliŋ. Yaw maslaŋa ya àsər Bəŋ goro naŋ way ni ti maslaŋa gani àbi, si nu Wur gayaŋ akaba ndam ya ti nu Wur gayaŋ ni nawayay nədəfiki naŋ ana tay ni ciliŋ. »

²³ Eslini Yezu nakəŋ àmbatkibiyu ma ka ndam madəbay naŋ ni, àhi ma ana tay, nday ka ahàr gatay ciliŋ. Àhi ana tay ahkado : « Ay lekələm ti mərumvu, adaba kəbum kipəm zlam hini àna eri gekəli ! ²⁴ Nəhi ana kəli : Ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit akaba bəbay kay ya ahaslani ni tàwaya mipia ere ye ti kipəm na, ay ti tìpi ndo. Tàwaya micia ere ye ti kicəm na, ay ti tìci ndo. »

Zal Samari sulumani

²⁵ Eslini zal nahaŋ àbu, naŋ bay *məsər Wakita ge Melefit, awayay ahəlfəŋa eyə kà Yezu a. Nahkay ècikaba, àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ti nəŋgət *sifa ya àndav day-day do ni ti nàgray mam day mam ? » ²⁶ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Məwiz àbəkiki mam e *Divi ge Melefit bu mam ? Kìci mam a huđ gani bu mam ? » ²⁷ Zal nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Àbu məbəkiani : “Wayay Bay Melefit gayak àna huđ bəlaŋ, àna sifa gayak dek, àna nǰəda gayak dek akaba àna majalay ahàr gayak dek. Wayay ndam ya ti nakəbu akaba tay ni daya akada ya kawayay ahàr gayak gayakani ni.” § » ²⁸ Yezu àhi ahkado :

§ 10:27 Mimbiki 6.5 ; Levi 19.18.

« Kàhəŋgarfəŋa kigena. Tamal kagra y nahkay ti sifa gayak amandav day-day do. »

²⁹ Eslini bay məsər Wakita ge Melefit ni awayay ti Yezu àgəski naŋ ka pakama ba, nahkay àhi ana Yezu : « Ndam ya ti nu nəbu akaba tay ni ti ndamam ? » ³⁰ Yezu àhi keti : « Zal nahaŋ àsləka a Zeruzalem a, naŋ àbu akoru a Zeriko. Ka ahàr divi nahəma, ndam abra təhərkiaya, təhəlfəŋa zlam a dək, təzləbkiyu naŋ, təmbərbu naŋ bəlah àniviyu a məbəruv hiβek hiβek cilin. ³¹ Zal nahaŋ ti ni naŋ àbu akoru àna divi gani nani ka məsər gayaŋ do. Naŋ nani ti bay *maŋgalabakabu mis akaba Melefit. Àra èpia zal nana bəlahə ti àsivù ŋgə, àsləka zlam gayaŋ a. ³² Zal nahaŋ day àra gwar eslina, naŋ ge dini ge *Levi. Àra ènjia, èpia zal nana bəlahə ti àsivù ŋgə daya, àsləka zlam gayaŋ a. ³³ Ay ti zal nahaŋ naŋ àbu akoru gwar e divi gani nani bilegeni. Naŋ zal Samari, akoru àna azoŋgu. Àra ènjia ka mələŋ nana ti àdi ahàr ana zal nakəŋ naŋ bəlahə. Àra èpia naŋ a ti àsia cicihi a dal-dal. ³⁴ Nahkay naŋ nakəŋ àhədəkfəŋiyu, àzaya amal akaba zum a, àbiki ka ambələk ni mək àwəliki àna azana. Kələŋ gani àzəkiyu naŋ ka azoŋgu gayaŋ ni, àzoru naŋ a ahay ya ndam mirkwi tanjəhadvù ni vu, àfi ahàr eslini. ³⁵ Hajəŋ gani ti àhəliaya jik a cə ana bay ga ahay ga ndam mirkwi nakəŋ a, àhi ahkado : “Fi ahàr ana zal hini. Tamal kijiŋkiva siŋgu ka ahàr gani hina nahəma, anasləkabiya ti nara nəpəluk.” »

³⁶ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana bay məsər Wakita ge Melefit ni ahkado : « Kìhindifua ma, kədəm ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni ti ndamam. Yaw, e kiđin ge mis mahkərani ni bu ni ti hu, way naŋ àbu akaba

zal ya ti ndam abra t̄əzl̄əb ni way ? » ³⁷ Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Maslaŋa ya naŋ àbu akaba naŋ ni ti bay ya ti àjənaki naŋ ni. » Yezu àhi : « Nak day ru kagraŋ akada gayan ni. »

Ata Marta nday ata Mari

³⁸ Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni t̄əbu takoru e divi bu ni ti t̄əhuriyu a k̄əsa nahan vu. Eslini wal nahan slimi gani Marta àzaloru Yezu a magam afa gani, mək Yezu nakəŋ òru àhuriyu afa gani. ³⁹ Marta gani wur ga mənani walani àbu, slimi gani Mari. Yezu naŋ àbu azlapay ti Mari nakəŋ naŋ àbu manjəhadani digusa a ga had kà gəvay ga asak gayan, abi slimi ana ma gayan ya ti adəm ni. ⁴⁰ Ka gani nani ti t̄əwi ga huf ahay gərgəri kay t̄əbu tiviyikaba ahàr ana Marta. Nahkay zla nahəma naŋ nakəŋ àrəkia ka Yezu a, àhi : « Bay goro, wur ga mma ni ambərki nu ke t̄əwi ni dek ti àbəlafuk aw ? Hi ma ti m̄əjənaki nu zla aw ! » ⁴¹ Ay Bay geli nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi : « Marta, Marta, zlam kay t̄əhəluk ahàr, tiviyikaba ahàr a daya. ⁴² Ay zlam ya ti àgəski magrani ni ti bəlan cilin. Mari àdəkiba zlam ya àbəlay magrani na. Nahkay maslaŋa amazafəŋa do simiteni. »

11

Yezu acahi mahəŋgalay Melefit ana ndam madəbay naŋ ni

(Meciya 6.9-13 ; 7.7-11)

¹ A vad nahan Yezu ahəŋgalay Melefit ka məlan nahan. Àra èndeveriŋa ti bilin e kidin ga ndam madəbay naŋ ni bu àhi : « Bay geli, Zeŋ àchahia mahəŋgalay Melefit ana ndam madəbay naŋ na.

Nak day cahi mahəŋgalay Melefit ana leli ti. »

² Yezu àhi ana tay : « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti dəmum :

“Baba, mis dek təgəskabu nak njələta ti ;
kàra kəzum bay gayak e kidīŋ geli bu ti.

³ Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi ana leli kəlavad ti.

⁴ Mbərfəŋa zlam magudarani geli ni kè leli a,
akada geli ya məmbərfəŋa zlam ge mis ya təgudari
ana leli ni dek kà tay a ni ti.

Kəvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba ti.” »

⁵ Yezu àhi ana tay keti : « Mazay mazavu gani,
bi maslaŋa e kidīŋ gekəli bu naŋ àbu àna zləba
gayaŋ, akoru afa ga zləba gayaŋ ni a hud ya vad,
ahi ahkado : “Zləba goro ni, kəlu *dipeŋ mahkər
ti ⁶ adaba zləba goro nahaŋ àsləkabiya e mirkwi
a àdua ahàr a, ay ti zlam àfu ga məviani bi.” ⁷ Bi
zləba gayaŋ ni ahəŋgrifəŋbiyu, àhibiyu : “Kiviyu ahàr
ba ! Nəzləkva mahay a àndava, mändəhadà akaba
bəza. Nisliki micikabana ga mədukaya zlam a do.”

⁸ Ay nəhi ana kəli nahəma, ara ecikaba avi ere ye
ti ehindiliŋ ni dek. Ecikaba avi ti adaba naŋ zləba
gayaŋ ciliŋ do, avi ti adaba àmbrəŋ mihindiliŋeni
ndo palam. ⁹ Nahkay nəhi ana kəli : Hindəm zlam.
Kihindəma ti Melefit aməvi ana kəli. Dəbum zlam.
Kədəbuma ti akəŋgətum. Zalum Melefit. Kàzaluma
naŋ a ti aməwəli ana kəli, aməzləkiaaba mahay ana
kəli a. ¹⁰ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam,
Melefit avi. Ku way way do adəbay zlam, aŋgət.
Ku way way do azalay, Melefit awəli, azləkiaba
mahay a. ¹¹ Bi wur ara afa gayak, nak bəŋana,
èhindiləka kilif a ti kəvi kilif do, kəvi gavaŋ sawaŋ
aw ? Aha ! ¹² Ahkay do ni bi ara ehindilək eysli

ti kəvi andra məbal mis aw ? Aha ! ¹³ Lekuləm ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekuləm ndam magudar zlam nəngu ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekəli a. Ay ti Bəŋ gekəli Melefit naŋ e melefit bu, naŋ sulumani ti magray gayan ahəmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa əhindiliŋa Məsuf Njəlatana nahəma, aməvi ededŋ. »

*Yezu ata Seteni tənjuhədkabu do
(Meciyə 12.22-30 ; Mark 3.22-27)*

¹⁴ A vad nahaŋ Yezu əgariaba seteni ana zal nahaŋ a. Seteni nani acafəŋa maslaŋa nana ga mazlapana. Seteni ni əra əsləkiaba nahəma, zal nakəŋ əzlapay həya. Mis dal-dalani ye eslini ni təgra ejep gana dal-dal. ¹⁵ Ay mis ndahaŋ e kidiŋ gatay nani bu tədəm : « Yezu agariaba seteni ana mis a ni ti əna njədə ge *Belzebəl bay ge seteni ni. » ¹⁶ Mis ndahaŋ ti ni tawayay təhəlfəŋa eyə a ti mągudar zlam, təhi ahkado : « Griaya ere ye ti mipi dəy-dəy ndo na ana leli a, ti məsər ere ye ti kagraŋ ni ti kagraŋ əna njədə ge Melefit. »

¹⁷ Ay ti Yezu əsəra majalay ahər gatay a əndava. Nahkay əhi ana tay : « Tamal ndam ga had nahaŋ nday ndayani takədvu e kidiŋ gatay bu ni ti mis akaba zlam ga had gani etigi ahər. Nahkay ahay ga ndam ga had gani nani atəmbəd ; ndahaŋ atəmbədkiyu ka ndahaŋ. ¹⁸ Lekuləm kədəmum nu nagariaba seteni ana mis a ni əna njədə ge Belzebəl a ; tamal nahkay ti njədə ge *Seteni edeva ; əgia nahkay ti aŋgoru kama ti ahəmamam ? ¹⁹ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis əna njədə ge Belzebəl a ti ndam gekəli ni tagariaba seteni ana mis a ti əna njədə ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekəli

gekuleni ya tagray ni ti adafaki ere ye ti kàdàmum ni ti ma ga malfada. ²⁰ Nagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ge Melefit sawaŋ. Goro ya nagraj nahkay ni ti adafaki *Məgur ge Melefit ənjikia ke kuli a àndava. »

²¹ Yezu àdəm keti : « Tamal ti mis njəda-njədani naŋ àbu àna zlam ahar gayan, ajəgay ahay gayan ti, təhəlfəŋa zlam gayan a koksah. ²² Ay tamal maslaŋa nahaŋ àtama naŋ àna njəda àrəkia, azləb naŋ nahəma, ahəlfəŋa zlam ahar gayan gani ya àdəm ajəgay ahay gayan àna naŋ na dek. Àhəlfəŋa zlam ahar na ti, ahəlfəŋa zlam ga ahay gayan ndahaŋ na dek daya, edi ana mis. ²³ Maslaŋa ya ti naŋ àbi akaba nu bi nahəma, naŋ zal ezir goro. Maslaŋa ya ti àjənaki nu ga mazalubiyu mis do nahəma, agarafua tay a sawaŋ. »

*Seteni àsləkiaba ana mis a ti, aŋgwiviyu tata
(Meciyu 12.43-45)*

²⁴ « Ka sarta ya ti seteni àsləkiaba ana mis a ni ti, akoru a hud gili vu ka məlan ya ti yam àbi ni, adəbay məlan manjəhadani. Tamal aŋgət məlan manjəhadani do ni ti adəm : “Nğulum nəŋguvoru a arəŋ goro ni vu zlam goro.” ²⁵ Àra ənija ti àhuriyu àdi ahər ana arəŋ ni məslədabana, maslamalabana lala. ²⁶ Eslini naŋ nakəŋ asləka, akoru azalaktivabiyu seteni ndahaŋ adəskəla, nday nani dek tətam naŋ àna cuday. Mək nday dek tara təhuriyu, tanjəhad a arəŋ ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjəhad gayan ni egi nğulum gayan ya ahaslani ni keti. »

Məmərani ge jiri

²⁷ Ka ya ti Yezu nan̄ àbu azlapay nahkay ni ti wal nahan̄ e kidīn̄ ge mis macakalavani ni bu àdi ana zlahay, àhi : « Wal ya ti èwi kur, kisi ðuwa gayan̄ ni ti mām̄rvu. » ²⁸ Ay Yezu àhəngrifən̄, àhi : « Aha ! Tām̄rvu ti ndam ya ti tici pakama ge Melefit mək təgəskabu, tagray təwi àna nan̄ lala ni sawan̄. »

*Ere ye ti Melefit àdāfaki àna Zonas ni
(Meciya 12.38-42)*

²⁹ Eslini mis təbu təcakalavabiyu kà gəvay ga Yezu àkiv̄u. Nday təbu təcakalavu nahkay ti Yezu àdām : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam. Tihindi ere ye ti mis t̄ipi ðay-ðay ndo ni, ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Melefit amədāfiki ana tay ere ye ti àdāfaki àna Zonas ni cilin̄. ³⁰ Zonas nahəma, Melefit àdāfikia zlam ana ndam Niniv àna nan̄ a. Nu *Wur ge Mis day Melefit amədāfiki zlam ana nday ye e hini vu ni àna nu. ³¹ Ka fat ya ti Melefit amagrafəŋa seriya kè mis a ðek nahəma, bay walani ya àgur had̄ Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi ana tay : “Lekələm ndam magudar zlam.” Adāba mam, bay gani nani ècikbiyu kwa kè sliri ga məlan̄ ga mara məbi slimi ana pakama ga Salomon̄ bay məsər zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Salomon̄ àna gədākana ti kəsər̄um do aw ? ³² Ka fat ge seriya nani ti ndam Niniv day eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atəhi ana mis ye e hini vu ni : “Lekələm ndam magudar zlam.” Adāba mam, ndam Niniv t̄ara t̄icia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti tàm̄batkaba majalay ah̄ar gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gədākana ti kəsər̄um do aw ? »

*Ere ye ti avi masladani ana vu ni
(Meciyu 5.15 ; 6.22-23)*

³³ Yezu àdám keti : « Maslaŋa ya ti ebeftey ceŋgel mæk aŋgah, ahəmbaki zlam ni ti àbi. Afəkad ka mələŋ zaŋani sawaŋ, adaba awayay ti ndam ya təhuriyu a ahay vu ni tipi masladay ge ceŋgel ni. ³⁴ Eri gayak asladay vu gayak akada ge ceŋgel ya asladay mələŋ ni. Tamal eri gayak lala nahəma, vu gayak dek àbu a masladani bu. Ay tamal eri gayak lala do nahəma, vu gayak dek e ziŋ-ziŋeni bu. ³⁵ Tamal kədəm nak kəbu a masladani bu ni ti jalay lala ; bi nak kəbu e ziŋ-ziŋeni bu sawaŋ. ³⁶ Tamal ti vu gayak dek a masladani bu, palahar gani nahaŋ àvu e ziŋ-ziŋeni bu bi nahəma, vu gayak dek amələbu a masladani bu, akada ka ya ti ceŋgel asladuk mələŋ ni. »

*Ndam Feriziyen akaba ndam məsar Wakita ge
Melefit ni
(Meciyu 23.1-36 ; Mark 12.38-40)*

³⁷ Ka ya ti Yezu èndeveriŋa mazlapana ni ti zal *Feriziyen nahaŋ àzalu ru naŋ afa gani ga məzum zlam. Yezu nakəŋ àra àhuriya ti ànjəki ka məzum zlam ³⁸ mənjad məbaray ahar àna divi gani. Zal Feriziyen ni àra epia nahkay ti àgria ejep a. ³⁹ Eslini Bay geli àhi ahkado : « Lekulum ndam Feriziyen nahəma, kabarumfəŋa aləŋ ge hijiyem akaba aləŋ ga halaf a, ambatakani do a hud gekəli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl. ⁴⁰ Muru gekəli ni ! Melefit Bay ya ti àgraya aləŋ ga zlam a ni ti àgraya hud gana daya. Nahkay do aw ? ⁴¹ Vumi zlam ya a hud ge hijiyem gekəli bu akaba a halaf gekəli bu ni ana

ndam talaga. Tamal kəgrum nahkay ti zlam gekəli dek amələbu njələta.

⁴² « Ay lekələm ndam Feriziyen ni ti akəsum cicihi, adaba ata azagat, matakavay akaba slimberi ndahan ya tidi eli àna tay ni tekeđi, kəbum kəzumiaba biliŋ a huđ ga kruani ba ana Melefit a. Ay ti lekələm kəgrum jiri do, kəwayum Melefit do. Giri-giri ti ere ye ti amal kəgrum enji ni ti magray jiri akaba mawayay Melefit, day kwa ti kəgrum zlam ndahan ya Məwiz adəm grum ni.

⁴³ Lekələm ndam Feriziyen ni ti akəsum cicihi, adaba kawayum manjəhadvani e kərsi ga gəđakani vu a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu, kawayum ti mis təgri sa ana kəli a gosku bu kə meleher ge mis dek daya. ⁴⁴ Akəsum cicihi, adaba lekələm akada mindiviŋ mebesveni ya mis təsər mələŋ gani do, təcəlki ni. »

⁴⁵ Zal nahan, bay *məsər Wakita ge Melefit, àra ècia pakama ga Yezu na ti àhi ahkado : « Məsi, kəđəm nahkay ti kindivia leli a daya timey. » ⁴⁶ Yezu àhi : « Lekələm ndam *məsər Wakita ge Melefit day akəsum cicihi, adaba kəfumkiyu zlam mədəsani ke mis, ku weleher tekeđi kəfumfəŋiyu ga məjənaki tay do. ⁴⁷ Akəsum cicihi, adaba keđezləmkuyu mindiviŋ ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala. Ambatakani do təbazl tay ti ata bəŋ gekəli. ⁴⁸ Nahkay kəđəfumki kəgəsumkabá təwi ga ata bəŋ gekəli ya təgray na : nday təbazla ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit na, lekələm ti ni keđezləmkuyu mindiviŋ gatayani. ⁴⁹ Azuhva nani ti Melefit àna məsər zlam gayan ni adəm : “Anəslərikaboru ndam mahəŋgaray pakama goro akaba ndam asak goro ana tay. Ay atəgəskabu

ndam ya ti anəslərəkaboru ana tay ni do ; atabazl ndahañ, ndahañ ti ni atəgri daliya ana tay.”
⁵⁰ Seriya gani amədədəki ka ndam ye e hini vu ni, adaba ndam mahəngaray pakama ge Melefit ya təbazl tay kwa ka mənəkiki ga mələñ ni kala nday təbazl tay, ⁵¹ tənəkiki ka Abel, təbazlbiyu duk aniva ana Zakari a. Təkad Zakari ti e kidin ga mələñ *meviyekiki zlam ana Melefit ata mələñ *njəlatani ga *ahay gədəkani ge Melefit ni bu. * Nəhi ana kəli nahəma, seriya amədədəki ka ndam ye e hini vu ni azuhva mis nday nani ya təbazl tay ni dek. ⁵² Lekulum ndam məsər Wakita ge Melefit ni ti akəsüm cicihi, adaba kəzləkumiva mahay ana mis a, kawayum ti təsər Melefit ba. Lekulum lekulumeni day kəhurumiyu do, kəcumfəña ndam ya tawayay məhuriyani na daya. »

⁵³ Yezu nakəñ ara ahəraya a ahay ya nañ avu ni ba ni ti ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyen ni tədəbay nañ ana pakama, təzumkia bəruv a dal-dal. Tənəkiki ke mihindifin a zlam a gərgəri kay, ⁵⁴ təbu təhəlfəña eyu a, tawayay ti təgəski nañ ka ma magudarani.

12

Kəgrum zlam akada ga ndam Feriziyen ni ba (Meciyu 10.26-27)

¹ Ka sarta gani nani nahəma, mis təcakalava agray dəbu ehimeya. Nday kay nahkay ti mis ndahañ təcəlki ka asak ge mis ndahañ adaba mələñ

* **11:51** A Wakita ge Melefit ga ndam Zude ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənəkiki gani (Mənəkikiani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

mafakaf asak àbi. Eslini Yezu àhi ma ana ndam madabay naŋ ni enji. Àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimi ana *miwisiŋ ga ndam *Feriziyeŋ ni : gatay ya taŋgah majalay ahàr gatay magədavani ni ti ègia akada miwisiŋ a. ² Ay zlam maŋgahani ni dek emipivu ; ma maŋgahani ni dek emicivu. ³ Nahkay ma ya ti kədəmmum a məlaŋ ziŋ-ziŋeni bu ni dek ti emicivu vay-vay a məlaŋ masladani bu. Ma ya ti kəhumiviyu ana mis e slimi vu lekələm məzləkumkabu ahay ni ti atəzlah àna ma gani nani ka ahàr ga həma. »

*Grumfəŋa aŋgwaz kè Melefit a cilin
(Meciya 10.28-31)*

⁴ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kəli ndam goro ni, kəgrumfəŋa aŋgwaz kà ndam ya takaf mis na ba, adaba tamal takada mis a ti təgrikivu araŋa nahaŋ koksah. ⁵ Nədəfiki bay ya ti kəgrumfəŋa aŋgwaz a ni ana kəli : bay nani ti bay ya ti tamal àkada mis a ti esliki mizligiyu naŋ a *dəluv ga aku vu ni. Bay nani ti Melefit. Iy nahkay, nəhi ana kəli, grumfəŋa aŋgwaz a ti kà naŋ.

⁶ « Təbu təsəkum edidŋ ciḅ-ciḅeni zlam àna siŋgu cə bi aw ? Ay səruma edidŋ nday nani ti ku bilin day àgəjazlki ahàr ke Melefit do. ⁷ Lekələm day ku məhər ga ahàr gekəli nəŋgu ni Melefit àcalaba dek. Nahkay kəgrum aŋgwaz ba, ku edidŋ kay day kətamuma tay kə eri ge Melefit a. »

*Ahàr àdəm mədəm leli ndam ga Yezu
(Meciya 10.32-33 ; 12.32 ; 10.19-20)*

⁸ Yezu àdəm keti : « Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal adəm vay-vay naŋ mis goro kə meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anədəm

vay-vay naŋ mis goro kè meleher ga *məslər ge Melefit. ⁹ Ay maslaŋa ya ti adəm naŋ mis goro do nahəma, nu day anədəm naŋ mis goro do kè meleher ga məslər ge Melefit. ¹⁰ Maslaŋa ya ti adəmku ma magədavani ka nu, nu Wur ge Mis ni ti, Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayan nana. Ay maslaŋa ya endivi *Məsuf Njəlatani ni ti, Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayan na do simiteni. ¹¹ Atagrafəŋa seriya kè kuli a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit ba, akaba kè meleher ga bəbay ahkay do ni kè meleher ga ndam ga ŋgumna. Ka ya ti tagrafəŋa seriya kè kuli a nahkay ni ti pakama ya ti akədəmum ga mahəŋgay ahər gekuli ni ti àhəli ahər ana kuli ba ; ¹² adaba mam, ka sarta gani nani ti Məsuf Njəlatani amədəfiki ere ye ti akədəmum ni ana kuli. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni ya àsər zlam do ni

¹³ Eslini zal nahaŋ e kidiŋ ge mis dal-dalani ni bu àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, wur ga mmawa àhəla elimeni ga bəŋ geli ya àmbribu ana leli na dek. Hi ti mədufəŋa ere gani goro a ti. » ¹⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Way àfiyu nu bay magray seriya ga midikaba zlam ana kuli a way, wura ? » ¹⁵ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana mis ni dek ahkado : « Bumvu slimi ana ma ge elimeni, kàwayum ba. Adaba mis naŋ àbu àna sifa ti azuhva zlam ya àfəŋ ni do. Ku elimeni gayan kay nəŋgu ni àvi sifa do. »

¹⁶ Àhi ma ana tay àna ma *gozogul, adəm ahkado : « Bay ge elimeni nahaŋ àbu nahəma, vədaŋ gayan təbu, zlam ànjəkia dal-dal. ¹⁷ Àhi ana ahər : “Nihi guvur goro tàhəca ti anəbəviyu

zlam ni ti a mam vu mam? Nagray hi ti ahəmamam?”¹⁸ Mək àdəm : “Ere ye ti nagray ni ti nihi : nembedkaba guvur goro na dek, nələmvaya gədəkana ndahan a. Nahkay anəbəviyu hay goro ni akaba zlam ndahan ni dek.¹⁹ Mək anəhi ana ahər : Maslaŋa goro ni, zlam gayak àvu kay maŋgahani ge vi ehimeyeni. Nihi ti pəsaba, zum zlam, si zlam, gray wuməri zlam gayak.”²⁰ Ay ti Melefit àhi : “Nak kəsər araŋa do, kani kani a ga mələvad kara kəmət. Nahkay zlam gayak ya kəŋgahkabu dek ni ti way aməzum way?”²¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaŋa ya ti aŋgahikabu elimeni ana ahər gayaŋ gayaŋani ni ti naŋ day ere ye ti agrakivu ni ti nahkay, adaba kè eri ge Melefit ti naŋ bay ge elimeni do. »

*Kàjalumki ahər ka zlam ga duniya ba
(Meciya 6.25-34)*

²² Eslini Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Nahkay zla nahəma, nəhi ana kəli a manjəhad gekəli bu ni ti ŋgay akəzumum mam akaba akəbumkabu mam ti kàjalum ba, àhəli ahər ana kəli ba daya. ²³ Sifa ti àtam zlam məzumani do waw ? Vu ti àtam zlam məbakabani do waw ? ²⁴ Nga pəm ŋgarama day nimi : tizligi zlam do, tàbaz zlam do. Guvur gatay àbi, mələŋ məbiyu zlam gatay ndahan day àbi. Ku nday təbu nahkay nəŋgu ni, Melefit naŋ àbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekələm ti kàtamum edidŋ ferek-ferek do waw ? ²⁵ Way e kidŋ gekəli bu esliki mədəkiviyu vad àkivu ke vi gayaŋ ku gəzit àna majalay ahər gayaŋ way ? Àbi ! ²⁶ Ay tamal kisləmki magray ere hini gəziteni ni do nahəma, kajalumki ahər

ka zlam ga manjəhad gekəli nday ndahaŋ ni ti kamam ? ²⁷ Jalum ahàr day ! Vay-vay ga zlam ya təfət a vədaŋ bu ni ti tàgray təwi do, tələmkabu azana do daya. Ay nəhi ana kəli nahəma, ku Salomon əna elimeni gayəŋ ni dek tekeđi əbakabu azana ya ti əbəlay akadə vay-vay bəlaŋ ni ndo. ²⁸ Zlam ya təfət a vədaŋ bu kani, hajəŋ təbiyu tay a aku vu ni tekeđi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal naŋ əbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kəli amatam gatay ni do waw ? Lekələm ti kəfumki ahàr ke Melefit lala do ni ti kamam ? ²⁹ Lekələm ti kədəbum zlam məzumani akaba zlam miseni ba ; zlam nday nani əhəli ahàr ana kəli ba. ³⁰ Nday ya ti tadəbay zlam nday nani dek kəlavad ni ti ndam ga *duniya ya təfəki ahàr ke Melefit do ni. Ay lekələm ti Bəŋ gekəli Melefit əsəra ere ya əhəcikivu ana kəli na. ³¹ Dəbum ti *Məgur ge Melefit sawəŋ. Nahkay zlam ndahaŋ ni dek day Melefit aməvikivu ana kəli. ³² Aŋgwaz əwər kəli ba, bəza təmbak goro ni, adaba əbəlafəŋa kə Bəŋ gekəli Melefit ga məvi Məgur gayəŋ ana kəli a. »

*Elimeni ya a huđ melefit bu ni
(Meciyə 6.19-21)*

³³ « Səkumumoru zlam gekəli ti kəbumi siŋgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akələbum əna elimeni e melefit bu. Elimeni nani əndav day-day do, mbolu gani əgədavu day-day do daya. Eslini e melefit bu ni ti ndam akal tōru koksah, gaŋgu day təbi ga magudar zlam bi. ³⁴ Adaba məlaŋ ya ti elimeni gekəli əvu ni ti kajalumki ahàr ti ka məlaŋ gani nani. »

*Njəhadum eri, slamatumvu lala
(Meciyə 24.43-51)*

³⁵ Yezu àhi ana tay keti : « Ahàr àdəm kəbumkabu azana ge təwi, kəbumi slimi ana ceŋgel gekəli ti aku àmətchia ka tay a ba. ³⁶ Njəhadum akada ga ndam majəgay ahay ka ya ti bay ya təgri təwi ni àdoru ka wuməri ga maday wal ni. Təbu tajəgay naŋ ; tamal àsləkabiya, àzala tay a nahəma, təzləkiaaba mahay a. ³⁷ Tamal bay ya təgri təwi ni àsləkabiya, àdi ahàr ana ndam gayanə ni nday eri, nday təbu tajəgay naŋ nahəma, ndam nday nani təmərvi. Nəhi ana kəli nahəma, bay ahay ni aməbakabu azana ge təwi gayanə, aməhi ana tay tənəhada ga məzum zlam a, amara məvi zlam məzumani ana tay. ³⁸ Ku tamal àsləkabiya àna huđ ya vad ahkay do ni ge dəena, àdi ahàr ana tay nday eri, təbu tajəgay naŋ ti təmərvi.

³⁹ « Cəm day, tamal bay ahay àsəra sarta ga ndam akal ya atara ga məzləl naŋ na ti àmbrəŋ tay ga mara məhuriyani a ahay gayanə vu do. ⁴⁰ Nahkay lekələm day slamatumvu lala, adaba nu *Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekələm kəjalumki ahàr do ni. »

⁴¹ Eslini Piyer àhi ana Yezu ahkado : « Bay geli, ma *gozogul ya kədəm ni ti kəhi ana leli tək, kəhi ana mis dek aw ? » ⁴² Bay geli àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Bay magray təwi lala, andikabu ana bay ya agri təwi ni, àsəra zlam a ni ti way ? Maslaŋa nani ti bay ya ti naŋ agri təwi ni ambərfəŋ təwi ga huđ ahay gayanə dek a ahar vu. Ambərfəŋ təwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri təwi ndahanə àna sarta gani daya. ⁴³ Bay magray təwi

nani ti tamal bay ya nan̄ agri t̄wi ni àsləkabiya, àdi ahàr, nan̄ àbu agray t̄wi lala nahəma, bay m̄gri t̄wi nani aməm̄rvu. ⁴⁴ Nəhi ana k̄uli nahəma, bay ya t̄gri t̄wi ni aməm̄brivu elimeni gayan̄ dek a ahar vu. ⁴⁵ Ay bi bay magray t̄wi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti n̄gri t̄wi ni àsləkabiya weceweci do.” Nahkay anj̄aki ka m̄z̄l̄əb ndam ya tagrakabu t̄wi ni ; ku zal ku wal day azl̄əb. Azum zlam zlam gayan̄, esi zum dal-dal, eviyi ahàr. ⁴⁶ Nan̄ àbu agray nahkay ti bay ya t̄gri t̄wi ni amasləkabiya ka fat ya bay m̄gri t̄wi ni àjalaki ahàr ndo ni, àna njem̄di ya ti às̄er do ni. Emin̄jia ti amatrāb nan̄ dal-dal, am̄gri daliya akāda ya agri ana nday ndahan̄ ya ti t̄əf̄aki ahàr ndo ni. »

⁴⁷ Yezu àd̄əm keti : « Tamal bay magray t̄wi às̄era ere ye ti bay ya agri t̄wi ni awayay na, àslamalavu ga m̄gri t̄wi nani do nahəma, bay ahay ni am̄z̄l̄əb nan̄ dal-dal. ⁴⁸ Ay tamal ti bay magray t̄wi ni às̄er ere ye ti bay ahay ni awayay ni do, agray ere ye ti bay ahay ni àwayay do ni ti, bay ahay ni am̄z̄l̄əb nan̄ kay do. Maslāña ya ti t̄əvia zlam a kay ni ti etihindifīña kay daya. Maslāña ya ti t̄əm̄briva zlam kay a ahar va nahəma, etihindifīña kay àtama ge mis ndahan̄ na. »

*Yezu edekaba mis a
(Meciyu 10.34-36)*

⁴⁹ Yezu àd̄əm keti : « Ere ye ti nəz̄əbiyu a duniya vu ni ti aku. Nawayay nihi ti aku ni m̄ēbeftevu h̄uya. ⁵⁰ Mis at̄əgru daliya kay, daliya nani ti emigi *baray goro nahan̄. N̄sliki maj̄əgani do, nawayay ti baray nani m̄āgravu h̄uya. ⁵¹ Lek̄ul̄əm k̄əd̄əmum nu n̄ara a duniya va ti, ti mis t̄ānj̄əhad e kid̄iñ gatay

bu àna sulumani aw ? Aha ! Nəhi ana kəli, nàra ti ga məzəbiyu hirvu sawaŋ. ⁵² Nahkay mis zlam a huđ ahay bu etihirvu. Mis mahkərani ni etici ma ge mis cəeni ni do, mis cəeni ni day etici ma ge mis mahkərani ni do. Anjəki ti nihi həya. ⁵³ Bəŋ ga wur emici ma ga wur gayan zalani do, wur ni day emici ma ga bəŋani do. Məŋ ga wur emici ma ga wur gayan dahalayani do, wur ni day emici ma ga məŋani do. Məŋ ga zal emici ma ga wal ga wur gani do, wal ni day emici ma ga məŋ ga zal gayan ni do. »

*Ahàr àdəm məsərum ere ye ti Melefit agray ni
(Meciyə 16.2-3)*

⁵⁴ Yezu àhi pakama nahaŋ ana mis dal-dalani ni, àdəm ahkado : « Tamal ti kərəma maklaɓasl gwar ka dəluy gəɗakana ti kədəmum avər ara atəɗ həya, mək agravu ededīŋ. ⁵⁵ Tamal ti kicəma aməd akəzlabiyu gwar egezi ti kədəmum endif ara agray, mək agravu ededīŋ. ⁵⁶ Lekələm ndam jireni do, adaba kəmənjumoru agavəla ahkay do ni ka hađ ti kəsəruma ere ye ti amagravu na. Ay ere ye ti Melefit agray nihi ni ti kəsərums do ni ti kamam ? »

*Ŋgalumbu e kidīŋ gekəli bu
(Meciyə 5.25-26)*

⁵⁷ Yezu àdəm keti : « Ere ye ti àbəlay magrani ni ti lekələm lekələmeni kəsərumskaba do ni ti kamam ? ⁵⁸ Tamal ti maslaŋa akoru abəhadkuk mirdim, kəbum kədəgumkaboru afa ga bay nahəma, ŋgalumbu ka ahər divi. Tamal ti kəŋgalumbu ndo nahəma, maslaŋa nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya. Bay ni aməvi kur ana zal slewja, mək zal slewja ni

aməfiyu kur a daŋgay vu. ⁵⁹ Nəhuk nahəma, mənjad məpəlabə ere ye ti təfəkuk na dek ti akahəraya a daŋgay ni ba do. Ku tamal ti agəjanifuk sisi bəlan nəŋgu ni, si kəpəlabə kwa. »

13

Tamal kəmbatumkaba manjəhad gekəli a do ni ti akəmətum

¹ Ka sarta gani nani mis ndahaŋ tərəkia ka Yezu a. Təra tɪnjia ti təhi ma àki ka ndam Gelili ndahaŋ. Nday nani ti Pilet àbazl tay ka ya ti tisliŋi zlam ana Melefit ni. ² Yezu àhi ana mis ni : « Ndam Gelili nday nani ya Pilet àbazl tay ni ti, lekələm kədəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Gelili nday ndahaŋ ni dek aw ? ³ Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kəli, tamal lekələm kəmbatumkaba manjəhad gekəli a do nahəma, akəmətum dek akada ga ndam nday nani.

⁴ « Yaw nazay mazavu ga zlam nahaŋ keti : mis kru mahar azlalahkərani ya ahay zəbalani a Siləwe àmbədkia ka tay a, àŋgəladkaba tay a ni ti kicəm do aw ? Lekələm kədəmum nday ndam magudar zlam tətam ndam Zerəzalem nday ndahaŋ ni dek aw ? ⁵ Aha, nahkay do. Ay nəhi ana kəli, tamal lekələm kəmbatumkaba manjəhad gekəli a do nahəma, akəmətum dek akada ga ndam nday nani. »

Ma gozogul àki ka məŋ ga wəruv ya èwi bəza ndo ni

⁶ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : « Zal nahaŋ àjav məŋ ga *wəruv a vədaŋ gayan bu. Ay ka ya ti àra ga məpalay bəza gana ni ti bəza təfəŋ bi. ⁷ Eslini àhi ana bay məgri

tɔwi ga vɔdan ni ahkado : “Tegi agray vi mahkɛr, nɛdɛm nara napalay bɛza ga wɛruv hini, ay ti bɛza tɛfɛn bi. Keleba, agudaru vɔdan masakani ti kamam ?” ⁸ Ay bay magray tɔwi ga vɔdan ni àhɛngrifɛn, àhi ahkado : “Bay goro, mbrɛn e vi hini hayaŋ. Nara nilifiŋa had a tekesl, mɛk nabafɛn argwa. ⁹ Nahkay ti bi emiwi bɛza kama ; tamal èwi bɛza do kekileŋa ti ekikeleba.” »

Yezu ahɛngaraba wal dɛra nahaŋ a

¹⁰ A vad *mɛpɛsabana nahaŋ ba ni ti Yezu naŋ àbu achi zlam ana mis a ahay ga *mahɛngalavù Melefit bu. ¹¹ Wal nahaŋ naŋ àbu eslini, èbesey do agray vi kru mahar azlalahkɛr. Seteni nahaŋ àgudara naŋ a, èheòkia alɛn a, nahkay wal ni èsliki micikabana koksah. ¹² Yezu àra èpia naŋ a ti àzalay naŋ, mɛk wal nakɛn àrɛkioru. Òru ènjɛa ti Yezu àhi ahkado : « Wal hini, nàhɛngaraba kur a armɛwɛr gayak ni ba, » ¹³ mɛk àbɛki *ahar. Nahkay wal nakɛn ècikaba jik hɛya, tata ànjɛki ka mazlɛbay Melefit.

¹⁴ Gɛdɛkani ga ahay ga mahɛngalavù Melefit ni àra èpia ga Yezu ya ti àhɛngaraba wal na a vad mɛpɛsabana ba ni ti àzumkia bɛruv a. Nahkay àhi ma ana mis ya tɛbu eslini ni, àdɛm ahkado : « Kɛsɛruma vad àbu muku ga magray tɔwi gekɛli. Nahkay dɛguma ti tɛhɛngaraba kɛli a vad nday nana ba. Kɛdɛguma a vad mɛpɛsabana ba ba. » ¹⁵ Bay geli àhɛngrifɛn, àhi ahkado : « Lekɛlum ti ndam jireni do. Way e kidin gekɛli bu a vad mɛpɛsabana ba ti èpiceheya sla gayaŋ a ahkay do ni azonɔgu gayaŋ a dɛksla ba, àzoru àvibiyu yam do ni way ? ¹⁶ Ay wal hini ti naŋ wur hud ga

Abraham, *Seteni àwəlkabá naŋ a vi kru mahar azlalahkər àmbrəŋ naŋ ndo. Nahkay ti tēpicheba naŋ a vad məpəsabana ba ba waw ? » ¹⁷ Yezu àra àdəma pakama na nahkay ti mimili àdəgakia ka ndam ezir gayan na dek. Ay mis dal-dalani ya təbu eslini ni dek təbu təmərvu azuhva zlam gayan ya agray ni dek, adəba zlam gani nani ti mis tīpi day-day ndo.

*Hilfi ga zlam gəziteni akaba miwisiŋ
(Meciya 13.31-33 ; Mark 4.30-32)*

¹⁸ Yezu àdəm keti : « Məgur ge Melefit ti àzavu akaba mam ? Nəgurfəŋ ti kà mam ? ¹⁹ Àzavu akaba hilfi ga zlam gəziteni ya mis azay, ezligi e dini gayan bu ni. Afətaya ti adək gədəkani akada ga mən ga zlam ni : edifin tagraviyu lala gatay a ahar gani vu. »

²⁰ Yezu àdəm pakama nahan keti, àdəm : « Nəgurfəŋ *Məgur ge Melefit ti kà mam ? ²¹ Àzavu akaba *miwisiŋ : wal azay, abəkivu ka humbu kay, akudatay àna naŋ ni. Nahkay miwisiŋ ni ewisiŋaba humbu na dek. »

*Mahay misliceni
(Meciya 7.13-14, 21-23)*

²² Yezu naŋ àbu akoru a Zerəzalem. Ka ya ti ènjəa a kəsa gədəkani va ahkay do ni a kəsa ciḡ-ciḡeni va ni ti acahi zlam ana mis. ²³ Eslini maslaŋa nahan èhindifiŋa ma, àhi ahkado : « Bay goro, mis ya ti Melefit amahəŋgay tay ni ti nday kay do edefin aw ? » Nahkay Yezu àhi ma ana mis ya təbu eslini ni, àdəm ahkado : ²⁴ « Zum njədə, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Nəhi

ana kuli nahkay nahama, adaba mis kay atadam tahuriyu, ay ti etisliki do.

²⁵ « A vad nahan bay ahay emicikaba, amazlavvu mahay gayan. Ka gani nani ti lekulum akelabum e mite bu. Akazalum bay ahay ni, akahumi: “Bay geli! Zlakiaba mahay ana leli a ti.” Ay ti amahangrifan ana kuli: “Lekulum ndamam? Nesar kuli do.” ²⁶ Eslini akahumi ahkado: “Leli ya mazumkabu zlam akaba misikabu zlam akaba nak ni. Nak ya kachi zlam ana mis a kasa geli bu ni timey.” ²⁷ Ay amahangrifan ana kuli keti: “Lekulum ndamam? Nesar kuli do. Slakumfua, lekulum dek ndam ya ti kagrumb zlam ge jiri do ni!” ²⁸ Eslini ekipum Abraham, Izak, Zekup akaba ndam mahangaray *pakama ge Melefit ni dek a *Magur ge Melefit bu, lekulum ti ni atamburan kuli e mite bu. Eslini ti ekituwum, akacakum daliya dal-dal. ²⁹ Mis atara kwa ke sliri ga malan a gwar eley gwar eley do dek, atazum zlam ga wumari a Magur ge Melefit bu. ³⁰ Nahkay ti nday gadakani ya kama ge mis ni ti mis ndahan e kidin gatay bu atangoru kalen ge mis. Nday ya tabu kalen ge mis ni ti ni, mis ndahan e kidin gatay bu etigi gadakani kama ge mis. »

*Yezu adamki ma ka ndam Zeruzalem
(Meciya 23.37-39)*

³¹ Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen ndahan tarakia ka Yezu a, tahi ahkado: « Slakaba ahalay a, ru ka malan nahan, adaba Erot awayay akad kur. » ³² Yezu ahi ana tay ahkado: « Maslan nani ti anjaha akada ge eyen na. Dægum kahumi ahkado: “Kani nabu nagariaba seteni ana mis a akaba

nahəŋgaraba mis ya tēbesey do na. Hajəŋ day anagraj nahkay. A vad ya mahkər zla nahəma, enindeverin tawi goro.” »

³³ Yezu àdəm keti : « Kani, hajəŋ akaba hajəŋ nahəŋ ti ahàr àdəm nəsawadōru nakoru a Zeruzalem. Adaba mam, ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit nahəma, tabazl tay ti a Zeruzalem kwa. ³⁴ Ndam Zeruzalem, ndam Zeruzalem, kəbum kabazlum ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit aslribiyu tay ana kəli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nàwaya macakalakabá kəli a akadá ga məŋ ge mickər ya acakalakabu bəza gayəŋ, abəki kərpaŋla gayəŋ ka tay ni. Ay ti lekəlum kəcuhwum ndo. ³⁵ Nahkay ti Melefit aməmbərəŋ ahay gekəli ni. Nəhi ana kəli nahəma, ekipəm nu e eri vu va do. Ekipəm nu wudaka ti si kədəmuma : “Bay Melefit məgri sulum gayəŋ ana maslaŋa ya ti amara àna slimi gayəŋ a ni” * day kwa. »

14

Yezu ahəŋgaraba mis kà fat məpəsabana

¹ A vad *məpəsabana nahaŋ ba nahəma, gədakani ga ndam *Feriziyəŋ nahaŋ àzalabiyu Yezu a magam afa gani ga məzum zlam. Yezu àra àhuriya a ahay va ti ndam ya təbu eslini ni təbu təbi slimi lala, təhi ana ahàr bi agudar araŋa ti təgəski naŋ aw. ² Eslini zal nahaŋ naŋ àbu èbesey do àrəkia ka Yezu a. Maslaŋa nani asak akaba ahar dek məgəslfəŋana. ³ Yezu àhi ana ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyəŋ ni

* 13:35 Limis 118.26.

ahkado : « E *Divi ge Melefit ni bu ni ti tàva divi ga mahəŋgaraba mis a vad məpəsabana ba tək, tàvay ndo waw ? » ⁴ Eslini nday te-te, təhəŋgrifəŋ ndo. Nahkay Yezu àgəs ahar ga maslaŋa ya èbesey do ni, àhəŋgaraba naŋ a, mək àhi : « Sləka. » ⁵ Yezu àhi ana mis ye eslini ni ahkado : « Way e kidiŋ gekəli bu, bi wur gayan bi sla gayan àdiya a suwa va ti ku a vad məpəsabana ba azaya weceweci həya do ni way ? » ⁶ Yezu àra àhia ma nana ana tay a nahkay ti nday nakəŋ tisliki məhəŋgrifəŋani koksah.

Maslaŋa ya ti àdəm naŋ gəđakani ni ti atahəŋgororu naŋ a had

⁷ Yezu àra èpia ndam ya təzalay tay ga məzum zlam na, təbu tədəkiba məlaŋ manjəhadani ga gəđákana nahəma, àhi ma nahaŋ ana tay àna ma *gozogul, àdəm ahkado : ⁸ « Tamal ti maslaŋa àgra wuməri ga maday wal a, àzala kur ga məzum zlam a nahəma, kədəkiba məlaŋ manjəhadani ga gəđákana ba. Adaba mam, bi àzala maslaŋa nahaŋ gəđákana àtama kur a. ⁹ Eslini maslaŋa ya ti àzalabiyu kəli ni ara ahuk ahkado : “Sləkiaba ana naŋ hina.” Nahkay mimili amadəgakuk, eki-cikiaba, akoru kanjəhad ka məlaŋ ge mis ya kələŋ ni. ¹⁰ Tamal tázala kur ga məzum zlam a nahəma, ru kanjəhad ka məlaŋ ge mis ya kələŋ ni. Eslini day kwa ti maslaŋa ya àzalay kur ni ara ahuk ahkado : “Zləba goro ni, ra kanjəhad ka məlaŋ ga gəđákana.” Nahkay mis ya təbu eslini ni dek atədəm nak gəđakani. ¹¹ Nahkay maslaŋa ya ti awayay gəđakani ni lu, Melefit amafəkad naŋ kələŋ ge mis dek. Ay maslaŋa ya ti àdəm naŋ kələŋ ge mis dek ni day, Melefit aməvi məlaŋ ga gəđakani. »

Zalum ndam talaga

¹² Yezu àhi ma ana zal *Feriziyen ya àzalabiyu nanj ni. Àhi ahkado: « Tamal kazalay mis ga məzum zlam ga məlafat ahkay do ni ga məlakarawa nahəma, kàzalay zləbəba gayak ba. Ku bəza ga muk, ku ata muk ata buk, ku ndam mahay gayak ya təbu àna elimeni ni kàzalay tay ba. Adaba tamal kàzala nday nana ti nday day atəzalavù kur, atəpəlukvù zlam gayak ya kəvi ana tay ni. ¹³ Ay tamal kagra y wuməri nahəma, zalay ndam talaga, ndam dərə, ndam jigwer akaba ndam wuluf. ¹⁴ Tamal kəgra nahkay ti akəmər vu, adaba nday gani tislīki məhəngrukvani koksah. Ka fat ya ti Melefit amahəngaraba ndam jireni e kisim ba ni ti Melefit Melefiteni aməhəngruk zlam gayak zlam gayak. »

Ma gozogul àki ka wuməri gəɖakani (Meciyə 22.1-10)

¹⁵ Maslaŋa nahaŋ e kidīŋ ga ndam ya təzumkabu zlam akaba Yezu ni bu ni àra ècia pakama ga Yezu ya àdəm na ti àhi: « Maslaŋa ya ti aməzum zlam a *Məgur ge Melefit bu ni ti məmər vu. » ¹⁶ Eslini Yezu àhəngrifəŋ, àhi: « Zal nahaŋ àgray wuməri gəɖakani, àzalay mis dal-dal ti tōru afa gani ga məzum zlam. ¹⁷ Ka sarta ga məzum zlam ni ti àslərkiuru bay məgri təwi ka ndam ya ti àzalay tay ni ga məhiani ana tay: “Zlam èdiva àndava. Dəguma zla aw.” ¹⁸ Tàra ticia zalay na ti nday dek ku way way do àdəm: “Kam-kam, nu eninjoru do.” Maslaŋa nahaŋ ni àhi: “Nəsəkuma vədaŋ goro a ti nakoru namənjakibiyu kwa. Kam-kam, besəa.” ¹⁹ Maslaŋa nahaŋ day àhi: “Nəsəkuma

slasla ga mawæs vedaŋ a kru ti nakoru natəkar tay. Kam-kam, besua.” ²⁰ Maslaŋa nahaŋ keti day àhi : “Nədəbiya wal a ti nahkay nisliki maroni do.” ²¹ Bay mægri tawi ni àra àsləkabiya ti àŋgəhadī ma ni dek ana bay ga ahay ni. Naŋ nakəŋ àra ècia ma na nahkay ti àzuma bəruv a, àhi ana bay mægri tawi ni ahkado : “Ru piŋ a kəsa vu, kəhəlbiya ndam ya kədi ahàr ana tay e mite bu na dek. Ku ndam talaga, ku ndam dəra, ku ndam wuluf akaba ndam jigwer dek, həliyu tay a ahay goro vu.” ²² Bay mægri tawi nakəŋ àra àgra tawi nana ti àra àhi ana bay mægur naŋ ni ahkado : “Bay goro, tawi gayak ni àgrava, ay ti məlaŋ manjəhadani àgəjənia kekileŋa.” ²³ Eslini bay nakəŋ àhi ana bay mægri tawi ni ahkado : “Ru a hud gili vu akaba a vedaŋ vu. Ndam ya ti akədi ahàr ana tay ni ti garubiya tay a, nahkay day kwa ti ahay goro ni amara mərəhvu. ²⁴ Nəhi ana kəli nahəma, ndam ya ti nəzalay tay, tàcuħway marana ndo ni ti ku bəlaŋ gatay tekeďi amacakay zlam ga wuməri goro ni do simiteni.” »

Kagray mam day kwa ti kigi bay madəbay Yezu ni mam ?

(Meciyə 10.37-38)

²⁵ Yezu àra àsləka eslina ti mis dal-dal tàdəboru naŋ e divi vu. Nahkay naŋ nakəŋ àmbatkibiyu ma ka tay, àhi ana tay ahkado : ²⁶ « Tamal ti maslaŋa ara, awayay madəbay nu nahəma, maslaŋa nani si awayay nu kay àtama bəŋana ata məŋana kwa. Si maslaŋa nani awayay nu kay àtama wal gayaŋ a, àtama bəza gayaŋ akaba bəza ga məŋani zawalani akaba walani daya kwa. Si maslaŋa gani nani awayay nu kay àtama ahàr gayaŋ gayaŋana daya

kwa. Tamal àgray nahkay ndo nahəma, èsliki maɗəbay nu koksah. ²⁷ Maslaŋa ya ti àgəskabu daliya do ni ti èsliki maɗəbay nu do. Ku tamal tawayay *madarfəŋ naŋ kà təndal nəŋgu ni, ahàr àɗəm mâɗəbay nu. Tamal àgray nahkay do ni ti èsliki maɗəbay nu koksah.

²⁸ « Bi maslaŋa e kiɗiŋ gekɛli bu awayay aləm ahay zəbalani. Maslaŋa nani anjəhad digus aslaslay ahàr, asərkaba siŋgu ya àfəŋ ga mendeveriŋaba tɔwi ga ahay gayan na day. Agray nahkay day tək, àgray do aw ? ²⁹ Tamal àslaslay ahàr gayan day ndo ni ti bi afəkad asak ga ahay ni ciliŋ, èsliki mendeveriŋ tɔwi gayan ni koksah. Mis etipia èndeveriŋ ahay ni ndo ni ti atəbi seki, ³⁰ atəɗəm ahkado : “Aw ! Maslaŋa hini àfəkad asak ga ahay gayan a, èsliki məlumabana ndo timey !”

³¹ « Nahkay day, bi bay ga kəsa nahan awayay akoru akadɗafəŋva kà bay ga kəsa nahan a. Bay nani anjəhad digus ga məgri sawari ana ahàr gayan day, ahi ana ahàr : “Mis goro dəbu kru, bay nahan ni ndam gayan dəbu kru kru cɛ ni ti nisliki moru makadɗani ata naŋ tata aw ?” Ahi ana ahàr nahkay day tək, àɗəm do aw ? ³² Tamal ti àsəra emisliki do nahəma, aslərkiuru mis ka bay nahan ni ka ya ti naŋ àbu driŋ mba ni, ge mihindifiŋa ere ya naŋ awayay ti tɔŋgalabu na.

³³ « Nahkay zla nahəma, tamal maslaŋa e kiɗiŋ gekɛli bu awayay aɗəbay nu ti si ambrəŋ zlam gayan ɗək day kwa, do ni ti èsliki maɗəbay nu koksah. »

*Estena ya àgray tɔwi va do ni
(Meciya 5.13 ; Mark 9.50)*

³⁴ Yezu àhi ana tay keti : « Estena ti zlam su-lumani. Ay tamal àcər va do ni ti təgri mam ti məcər keti ni mam ? Àbi. ³⁵ Nahkay egi àbəlay va do. Ku ga magray argwa ga məbəkiani ka vədan day àbəlay va do. Mis taboru ke jigəri cilin. Tamal maslaᅇa slimi àfəᅇ ge mici zlam nahəma, mīci lala. »

15

Ma gozogul àki ka təmbak mijjeni (Meciyə 18.12-14)

¹ Ndam *məhəl hadam akaba ndam magudar zlam ndahaᅇ tərəkia ka Yezu a ga məbi slimi ana pakama gayaᅇ ya àhi ana mis na. ² Ndam *Feriziyeᅇ akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit tàra tīpia tay a nahəma, təᅇguzay ma e kidin gatay bu, tədəm : « Naᅇ hini ti agəskabu ndam magudar zlam, təzumkabu zlam ka ahar bəlaᅇ akaba tay timey ! »

³ Eslini Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àhi ana tay ahkado : ⁴ « Bi maslaᅇa e kidin gekəli bu təmbəmbak gayaᅇ təbu din məkbəlaᅇ gani èjia. Àra èpia ti bəlaᅇ gani àkibu ka ndahaᅇ ni bi nahəma, ambərbu kru kru ambəlmbu mahar ambəlmbani ni a huđ gili bu. Akoru adəboru bəlaᅇani ni, àdia ahàr a day kwa ti ambrəᅇ madəbani. Way àgray nahkay do ni way ? ⁵ Ka ya ti àdia ahàr a nahəma, amərvu, azakababiyu ke mejeᅇgel. ⁶ Àra ènjia a magam a ti azalakabu zləbəba gayaᅇ akaba ndam mahay gayaᅇ. Tàra tīnjia ti ahi ana tay ahkado : “Nədia ahàr ana təmbak goro ya ti èji na, nihi ti məmərumvu, do ni ti ahəmamam.” ⁷ Nəhi ana

kuli nahama, nahkay day ku bay magudar zlam nanɗ bɛlanɗ tamal ambatkaba majalay ahàr gayanɗ a ti Melefit akaba məslər gayanɗ atəmərɗu e melefit bu. Atəmərɗu àna nanɗ kay àtama məmərɗani ya təmərɗu àna ndam jireni kru kru ambəlbɗu mahar ambəlbani ya wudəra gatay àbi ga mambatkaba majalay ahàr gatay a bi ni. »

Ma gozogul àki ka sinɗu ya èji ni

⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Nahkay day, bi wal nahanɗ nanɗ àbu àna grusu kru, èjifiɗa bɛlanɗ. Àra èpia ti sinɗu ni èjia nahama, àdàki aku ke ceɗgel, àsləd ahay gayanɗ dɛk. Adəbay sinɗu ni lala, àdia ahàr a day kwa ti ambrəɗ madəbani. ⁹ Àra àdia ahàr a ti azalakabu zləbəba gayanɗ akaba wál mahay gayanɗ. Tàra tɨɗɗia ti ahi ana tay ahkado : “Nədia ahàr ana grusu goro ya èji na, nihi ti məmərɗu, do ni ti ahəmamam.” ¹⁰ Nəhi ana kuli nahama, nahkay day ku bay magudar zlam bɛlanɗ tamal ambatkaba majalay ahàr gayanɗ a ti *məslər ge Melefit atəmərɗu. »

Ma gozogul àki ka wur ya èji ni

¹¹ Yezu àhi ana tay keti : « Zal nahanɗ àbu, bəza gayanɗ zawalani bebem cɗ. ¹² A vad nahanɗ zla nahama, nanɗ gúziteni ni àhi ana bəɗani ahkado : “Bəba, dikaba elimeni gayak na ana leli a ti nəhəl ere gani goro.” Nahkay bəɗ gatay ni èdikaba elimeni gayanɗ na ana tay a. ¹³ Àra àgra vad a bal ka ahàr gana zla ti nanɗ gúziteni nakəɗ àhəl ere ga zlam gayanɗ ni, àsəkumoru dɛk, àsləka àna sinɗu gana, òru ka had driɗeni zlam gayanɗ. Òru èɗɗa

ka had nana ti ègwejelekaba sin̄gu gayan̄ na ðek a magray paraw ba.

¹⁴ « Sin̄gu ni àra àndavfəŋa ðek nahəma, ləwir ti ni àdaya ka had nana kay. Ləwir ni àra àdaya ti nan̄ nakəŋ àŋgət zlam va do. ¹⁵ Nahkay òru ga məgri təwi ana mis ka had nani. Maslaŋa nani àhi mōru mājəgi mədrəs e gili. ¹⁶ Awayay məzum zlam məzumani ga mədrəs ni ti mārəh àna nan̄, ay ti maslaŋa àbi avi bi. ¹⁷ Eslini nan̄ nakəŋ àjalaki ahàr ka manjəhad gayan̄, àhi ana ahàr : “Mis ya təbu təgri təwi ana baba goro ni ðek təbu təzum zlam pazaza, àgəjəniŋəŋa kà tay a. Nu zla ti nəmət ahalay àna ləwir ti ahəmamam. ¹⁸ Nihi ti nasləka nan̄goru a magam afa ga baba goro. Eninjəa ti anəhi ahkado : Bəba goro ni, nàgudaria zlam ana Melefit a, nak day nàgudaruka zlam a. ¹⁹ Àgəski ti kàzalay nu wur gayak va ba, mənjalə akada nu bay məgruk təwi cilin̄.” ²⁰ Nahkay àsləka, nan̄ àbu an̄goru a magam afa ga bəŋani nakəŋ.

« Nan̄ àbu ara e divi ba drin̄ mba nahəma, bəŋani àsəraya nan̄ a, àsia cicihi a dal-dal. Bəŋani ni àcuhwakioru, àgəskabu nan̄ gum, àgri sa àna məmərani. ²¹ Wur ni àhi ahkado : “Bəba goro ni, nàgudaria zlam ana Melefit a, nak day nàgudaruka zlam a. Àgəski ti kàzalay nu wur gayak va ba.” ²² Eslini bəŋani àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Dəgum piŋ kəzumbiya azana sulumani ya àtam ndahan̄ na ni, ti kəfumki. Fumiviyu mili a ahar vu, kəbumiviyu kimaka a asak vu daya. ²³ Dəgum kəpicehəmbiya wur sla magalani na, ti kīslin̄əmi. Məgrum wuməri, məzum zlam àna məmərani, do ni ti ahəmamam. ²⁴ Adaba wur goro

hini ti àmèta, ay ti àngaba ; èjija, ay ti nèdia ahàr a.” Bèṅani ni àra àdèma nahkay ti tènjèki ka magray wumèri àna mèmèrani.

²⁵ « Nday tèbu tagray wumèri nahkay ti wur gèdàkani ni naṅ àbiyu e gili. Naṅ àbu aslèkabiya ènjia cifa a magam a nahèma, èci zlam ya mis tivi ni akaba hèbay gatay ya tahèbay ni. ²⁶ Naṅ nakèṅ àzalay maslaṅa nahaṅ naṅ àbu agri tawi ana bèṅani, èhindifiṅa ma, àhi ahkado : “Mam àgravu a magam mam ?” ²⁷ Maslaṅa nani àhèṅgrifèṅ, àhi ahkado : “Wur ga muk ni àslèkabiya, mæk buk èsliṅa wur sla ya màgal na, adaba àdia ahàr ana wur na naṅ àbu njèjalaṅ.” ²⁸ Wur gèdàkani ni àra ècia ma na nahkay ti àzuma bèruv a, àcuḥway mèhuriyani a ahay vu do. Bèṅani àra ècia wur gayaṅ ni àcuḥway mèhuriyani a ahay vu do nahèma, àhèrkiaya e mite va adabakay naṅ ti mèhuriyu a ahay ni vu. ²⁹ Nahkay wur ni àhèṅgrifèṅ ana bèṅani ni, àhi ahkado : “Ci day ! Agray vi ehimeya nu nèbu nègruk tawi, day-day nèdukia asak ka ma gayak a ndo. Akaba nani dèk day-day kèvu ku wur ga awak ga magray wumèri akaba zlebèba goro ndo. ³⁰ Ay nihi ti wur gayak ni ègwejeleKababiya elimeni gayak na a wál ba. Akaba nani dèk ti kisliṅia wur sla ya màgal na !” ³¹ Ay bèṅani àhi ahkado : “Wur goro, leli makakabu kèlavad ata nak timey. Elimeni goro ni dèk ti gayak, do ni ti ga way ? ³² Ay ahàr adèm magray wumèri àna mèmèrani, adaba wur ga muk ti àmèta, ay ti àngaba ; èjija, ay ti màdia ahàr a.” »

16

Ma gozogul àki ka bay manḡah siṅgu

¹ A vad nahaŋ Yezu àhi ana ndam maɗəbay naŋ ni ahkado : « Zal nahaŋ àbu nahəma, naŋ bay ge elimeni. Naŋ àbu àna bay məgri təwi ; təwi gayan ti ga maŋgahi siŋgu. A vad nahaŋ maslaŋa nahaŋ àrəkia ka bay ge elimeni na, àhi ahkado : “Bay maŋgahuk siŋgu ni ti naŋ àbu ejiŋ elimeni gayak ni.” ² Bay ge elimeni ni àra ècia nahkay ti àzalay bay məgri təwi ni, àhi ahkado : “Pakama ya nìci, mis təɗəmkuk ni ti àsu bi. Nihi ti slaslukabu siŋgu goro ni ka wakita ti kəvu wakita gani, adaba nara nizligaba kur e təwi ni ba.” ³ Bay magray təwi nakəŋ àra ècia təhia ma na nahkay ti àɗəm : “Bay ya nəgri təwi ni ara ezligaba nu e təwi ni ba ni ti anagray ahəmamam ? Njəɗa goro day àbi ga məwəs vədaŋ bi, mahəŋgalay zlam day mimili awərki nu ni. ⁴ Ere ye ti nagray ni ti nihi : wudaka tara tizligaba nu e təwi ni ba nahəma, nagray zlam ti mis atəgəskabu nu afa gatay ka ya ti tizligaba nu e təwi ba ni.” ⁵ Nahkay naŋ nakəŋ àzalabiyu ndam ya ti àkəli duwa ana tay ni ɗek bəlaŋ àna bəlaŋ. Duwa nani ya àkəli ana tay ni ti ga bay ge elimeni ni. Tàra tɪnjikaba ti àhi ana maslaŋa nahaŋ e kidiŋ gatay bu ahkado : “Duwa ga bay ya nəgri təwi ni, àfuk ti ehimey ?” ⁶ Naŋ nani àhəŋgrifəŋ, àhi : “Àfu amal gurda diŋ.” Eslini bay magray təwi ni àhi : “Zay wakita ga duwa gayak ni, njəhəɗa digəs bəki weceweci gurda kru kru zlam.” ⁷ Mək àhi ana maslaŋa nahaŋ keti : “Nak ti àfuk ehimey ?” Maslaŋa nani àhəŋgrifəŋ, àhi : “Buhu ga *alkama àfu diŋ.” Àhi : “Zay wakita gayak, bəki kru kru azlalahkər.” ⁸ Bay ge elimeni ni àra ècia ti bay məgri təwi ni àgosa naŋ a nahəma, àzləbay naŋ, adaba

ànjəhkia ka vu gayan a. Nədəm nahəma, mis ga duniya ti tənəha e kidin gatay ba tətama ga ndam ge Melefit na.

⁹ « Nu ti ere ye ti nəhi ana kəli nahəma nihi : Sinju ti agosay mis. Lekulum ti vumi ana mis ndahan ti tigi zləbəba gekəli. Tamal kəgruma nahkay nahəma, ka ya ti sinju ni amandavfəna kə kəli a ti atəgəskabu kəli a ahay bu ; ahay gani nani ti əmbəd day-day do. ¹⁰ Tamal ti mis agray təwi ku gəziteni àna jiri nahəma, agray təwi gədəkani àna jiri daya. Tamal agosay mis e təwi ku gəziteni bu nahəma, agosay mis e təwi gədəkani bu daya. ¹¹ Sinju ti agosay mis. Nahkay tamal ti lekulum kəgrum təwi ge jiri àna nan ndo nahəma, Melefit aməvi zlam ya sulumani eədəfineni ni ana kəli aw ? Aha, amavay do ! ¹² Nahkay day, tamal kəgrum təwi ge jiri àna zlam ge mis ndahan ndo nahəma, Melefit aməvi zlam gekəli gekəleni ana kəli aw ? Aha, amavay do !

¹³ « Maslanə àbi esliki məgri təwi ana bay ahay cə bi. Emizirey bəlan gani, amawayay nan nahan ni, ahkay do ni aməgəsiki ma ana nahan ni do, ana nan nahan ni ti ni aməgəsiki ma. Lekulum day tamal kədəbum sinju hi hi ti kisləmki məgri təwi ana Melefit koksah. »

*Zlapay ga Yezu gərgərani ndahan
(Meciyə 11.12-13 ; 5.31-32 ; Mark 10.11-12)*

¹⁴ Ndam *Feriziyen ndahan təra ticia ma ga Yezu ya adəm na dek ti tēyefin, adaba nday tawayay sinju gədək. ¹⁵ Eslini Yezu əhi ana tay ahkado : « Lekulum nahəma, kə eri ge mis ti kədəmum lekulum ndam jireni. Ay ti Melefit əsəra ere ye ti

a huđ gekuƙi bu na. Zlam ya ti mis tãdãm zlam gãđakani ni, kè eri ge Melefit ti zlam nani zlam magãdavani àbèlay do simiteni. »

¹⁶ Yezu àdãm keti : « *Divi ge Melefit ya Mawiz àbèki ni akaba pakama ga ndam ndahaŋ ya tãhãŋgaray *pakama Melefit ni ti mis tãbu tagray tãwi àna naŋ duk àbivu ana sarta ge Zeŋ bay mabaray mis ni. Kwa ka sarta gani nani tãbu tãhi *Ma Maweni Sulumani àki ka *Mægur ge Melefit ana mis. Mægur ge Melefit ti ku way way do day akadvu àna njãda gayaŋ ðek ga mähuriyani. ¹⁷ Ku tamal nahkay naŋgu ni, huđ melefit akaba hađ ni ðek atãndav, ay asak ma ge Divi ge Melefit ya Mawiz àbèki ni ku gũziteni naŋgu ni mandav gani zlazlada.

¹⁸ « Ku way way do àgara wal gayaŋ a, mæk àda wal nahaŋ a nahãma, maslaŋa nani àgra hala. Tamal maslaŋa nahaŋ àza wal ya ti zal gani àgara naŋ na ti maslaŋa nani day àgra hala. »

Ma gozogul àki ka bay ge elimeni nday ata Lazar

¹⁹ Yezu àdãm keti : « Zal nahaŋ àbu naŋ bay ge elimeni. Abakabu azana sulumani ga siŋgu kayani, kãlavãđ agray wumãri àna zlam mãzumani mãcãrani kayani ni. ²⁰ Zal nahaŋ àbu, slimi gani Lazar. Naŋ zal talaga, andãhad kãlavãđ kã mahay ga bay ge elimeni ni. Vu gayaŋ ni ðek ambãlãk. ²¹ Awayay ti azum zlam ya adãgaya adãgafãŋa kã mãlaŋ mãzumki zlam ga bay ge elimeni na, ay ti tãvi do. Kãrá tara tindigãđ ambãlãk gayaŋ ni sawaŋ. ²² A vad nahaŋ zal talaga nakãŋ àmãta. Àra àmãta zla nahãma, *mãslãr ge Melefit tãzoru naŋ afa ge Melefit ti tãnjãhadkãbu akaba Abraham. Bay ge

elimeni nakəŋ àməta daya, nahkay tìleba naŋ a.
²³Tàra tileba naŋ a ti òru a məlaŋ ge *kisim vu, eslini
naŋ àbu acakay daliya dal-dal. Naŋ àbu eslini ti
àmənjoru agavəla, èpioru Abraham nday ata Lazar
manjəhadkabani. ²⁴Àra èpia tay a ti àzlah, àhi ana
Abraham ahkado : “Abraham baba goro ni, nəsuk
cicihi ti ! Kam-kam slərbiyu Lazar ti mətəlviyu
weleher gayan a yam vu ti məfuki ka arəd ga məvu
liŋ-liŋeni, adaba nu nəbu ahalay a aku bu, nagray
daliya dal-dal.” ²⁵Ay Abraham àhəŋgrifəŋoru, àhi :
“Wur goro ni, sərki ti a manjəhad gayak bu ka
dala ahaslani ti kəŋgəta zlam sulumana dal-dal,
ay Lazar ti ni àgra daliya dal-dal. Nihi nahəma,
naŋ àbu aŋgət zlam sulumani ga məhəŋgrivu bəruv,
nak ti ni kacakay daliya. ²⁶Akaba nani dek nəŋgu
ni, *evif gəđakani àbu e kidiŋ geli bu akaba kəli.
Nahkay maslaŋa ya ti ecik ahalay akoru afa gekəli
ni ti èsliki do. Maslaŋa ya ti ecikbiyu afa gekəli
ara afa geli a ni day èsliki do.” ²⁷Bay ge elimeni
nakəŋ àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : “Tamal nahkay ti
nahəŋgalay kur kam-kam baba goro ni, sləroru
Lazar a magam afa ga bəŋ goro, ²⁸adaba bəza ga
mmawa təbiyu eslini nday zlam. Hi ana Lazar ti
môru məhivu ana tay ti tàra ka məlaŋ ga daliya
hini va ba daya.” ²⁹Abraham àhi ahkado : “Nday
təbu àna wakita ge Məwiz akaba wakita ga ndam
ndahan ya təhəŋgaray *pakama ge Melefif ni. Ahàr
əđəm təbi slimi ana pakama ya a wakita nday nani
bu ni lala.” ³⁰Bay ge elimeni nakəŋ àhəŋgrifəŋ,
àhi : “Aha, Abraham baba goro ni, nahkay do.
Ay tamal maslaŋa àŋgaba e kisim ba, arəkioru ka
tay, ahivù ma gani ana tay nahəma, atambatk-

aba majalay ahàr gatay na.” ³¹ Ay Abraham àhi ahkado : “Tamal tàbi slimi ana pakama ge Məwiz akaba ga ndam ndahan̄ ya tàhəŋgaray pakama ge Melefit ni do nahəma, ku tamal maslaŋa mângaba e kisim ba, m̄hi pakama ana tay nəŋgu ni, t̄iciiki do simiteni.” »

17

*Magudar zlam akaba məbərfaŋa
(Meciyu 18.6-7, 21-22 ; Mark 9.42)*

¹ Yezu àhi ma ana ndam madəbay naŋ ni keti, àhi ana tay ahkado : « Zlam ya ejiŋkia mis ke divi a ni ti t̄əbu. Nğay t̄əbi ti àdəm̄vu koksah. Ay tamal maslaŋa agray zlam ya ti ejiŋkia mis ke divi a nahəma, maslaŋa nani cicihi amələki, ² hojo təwəliviyu avar gəđakani a dəŋgu vu dondul mək tizligiyu naŋ a *dəluv gəđakani vu dəzləz. Ndam ya təfəku ahàr, mis t̄ədəm̄ t̄isli araŋa do akada ga bəza ciḅ-ciḅeni ni ti, tamal ti maslaŋa agray ti ku way way do e kid̄iŋ gatay bu m̄jikia ke divi a nahəma, hojo t̄əgri nahkay. ³ Nahkay ti bumi slimi ana ahàr gekuli !

« Tamal wur ga muk àgudaruka zlam a ti hiki lala. Tamal àsər̄kia ka zlam magudarani gayan̄ na, àdəm̄ “Nàgray va do” nahəma, məbərfaŋa. ⁴ Ku tamal àgudaruka zlam a sak adəskəla a vad̄ ba mək ara afa gayak a sak adəskəla ahuk : “Nəsər̄kia ka zlam ya nàgudaruk na, nàgray va do” nahəma, məbərfaŋa. »

Məfəki ahàr ke Melefit

⁵ Ndam *asak ga Bay geli Yezu tahi ana Yezu ahkado : « Mawayay kâgray ti mâfaki ahâr ke Melefit àkivu ti. » ⁶ Bay geli ahəngrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Ku tamal məfaki ahâr gekəli ke Melefit kay do, àbu gəzit akada hilfi ga zlam gəziteni cilin nəŋgu ni, kisləmki məhiani ana məŋ ga zlam hini : “Radvaba, kârū kânjəhad a *dəluv gəđakani vu” nəŋgu ni, amagravu. »

Manjəhad ga ndam məgri tawi ana Melefit

⁷ Yezu àdəm keti : « Bi mis e kidin gekəli bu bay məgri tawi gayan naŋ àbu awəs vədaŋ ahkay do ni ahətay zlam. Tamal àsləkabiya e gili na ti bay ahay ni ahi ahkado : “Ra kânjəhada weceweci, kəzum zlam” aw ? ⁸ Aha ! Ahi ahkado : “Dəaya zlam məzumana. Kidia ti kâmbatkabu azana, kəhəlubiya zlam məzumani na. Kəhəlubiya ti cika kà gəvay goro a ga məhəlubiyu zlam ndahaŋ ya nawayay na. Ka ya ti anəzuma akaba enisia goro a nahəma, nak akəzum akaba ekisi gayak.” Bay ahay ni aməhi nahkay sawaŋ do aw ? ⁹ Bay magray tawi ni tamal àgra tawi ya tahi na ti bay ahay ni agri səsi aw ? Agri do. ¹⁰ Nahkay lekələm day tamal kəgruma tawi ya Melefit àhi ana kəli grum na ti dəmum : “Leli ndam məgri tawi ana Melefit cilin. Ere ye ti àhi ana leli grum ni, mągra àndava.” »

Yezu ahəngaraba ndam ambələk a kru

¹¹ Ka ya ti Yezu akoru a Zerəzalem nahəma, asləkaba gwar ke ekwi ga had *Safari nday ata had *Gelili a. ¹² Naŋ àbu ahuriyu a kəsa nahaŋ vu ni ti ndam ambələk kru tərəkia, tìcik cak. ¹³ Təzlah, tədəm : « Yezu gəđakani geli, məsuk cicihi ti. »

14 Yezu nakəŋ àra èpia tay a ti àhi ana tay ahkado : « Dəgum afa ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ti tamənjaki ke kəli. »

Ka ya ti nday təbu takoru nahəma, təngaba, tigia mis njəlatana. 15 Bəlaŋ gatay àra èpia àngaba ti àngəkibiyu ka Yezu, àzləbabiyu Melefit àna zlahay.

16 Àra ènjikia ka Yezu a ti àbəhadī mirdim, meleher ndiḅ ana haḍ, àgri səsī dal-dal. Zal nani ti zal Samari. 17 Yezu àḍəm : « Mis tigi njəlata ti nday kru do aw ? Ay nday ambəlbani ni nday eley ? 18 E kiḍiŋ gatay ambəlbani ni bu ni ti mis àbi aŋga agra səsī ana Melefit bi aw ? Si zal madurlaŋ hini ciliŋ ni ! » 19 Eslini Yezu àhi ana maslaŋa ya àngəkia ni : « Cikaba, ru a magam. Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. »

Məgur ge Melefit akaba maŋga ga Wur ge Mis a (Meciya 24.23-28, 37-41)

20 Ndam *Feriziyen ndahaŋ tərəkia ka Yezu a, təhi ahkado : « *Məgur ge Melefit ti amənjəki ananaw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Məgur ge Melefit anjəki nahəma, èpivu do. 21 Nahkay atəḍəm : “Naŋ hi !” ahkay do ni : “Naŋ tegi !” do. Nəḍəm nahəma, Məgur ge Melefit ti ànjəkia e kiḍiŋ gekəli ba àndava. »

22 Yezu àhi ana ndam maḍəbay naŋ ni ahkado : « Sarta nahaŋ amara ti akawayum mipi nu *Wur ge Mis ku vad bəlaŋ, ay ti ekipəm nu do. 23 Ka sarta gani nani atəhi ana kəli : “Naŋ tegi !” ahkay do ni “Naŋ hi !” Ay tamal təhia ana kəli a nahkay ti kəḍəgum ba, kəḍəbum tay ba. 24 Adaba mam, ka fat ya ti nu Wur ge Mis anəŋga nahəma, mis etipi nu akada ga avər ya abay aku, asladay huḍ melefit

dek ni. ²⁵ Ay wudaka ananga ti ahàr àdám mis ye e hini vu ni tægaskabu nu do, tâgru daliya dal-dal day kwa. ²⁶ Ere ye ti àgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu Wur ge Mis ananga ni. ²⁷ Ke zemeni gani nani ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wál, wál day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk àbiviyu ana vad ya ti Nəwi àhuriyu a *slalah ga yam gəđakani vu ni. A vad gani nani ti yam àrəhvù məlan dek, èziŋeba mis na dek kəđap. ²⁸ Amagravu akada ya àgravu ke zemeni ga *Lot ni daya. Ke zemeni gani nani ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, təsəkum zlam, təsəkumoru zlam, tajav zlam, tələm ahay. ²⁹ Ay ka fat ya ti Lot àsləka a *Sodom a ni ti aku akaba zlam nahan ya aku agəs akada ga asas ya aku agəs ni dal-dal àdəgakia ka ndam ga kəsa nana kwa e melefít ba akada ga avər ya atəd na, èviyekaba tay a dek. ³⁰ Nahkay ka fat ya ti Melefít amangazli nu Wur ge Mis ana mis dek nahəma, zlam gani amagravu ka məsariki gatay do.

³¹ « Ka fat gani nani ti tamal mis nahan nan àbu ka *dalaha ga ahay gayan, zlam gayan təvu a ahay bu nahəma, àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayan a day ba. Nahkay day maslanja ya ti nan e gili ni àŋga a magam a ba, məcuhway həya. ³² Nədəm nahəma, ere ye ti àgrakivu ka wal ga Lot ni ti àgəjazlki ahàr ke kəli ba ! ³³ Maslanja ya ti awayay ajəgur sifa gayan ti àmət ba ni ti emiŋ, ay maslanja ya ti emiŋ sifa gayan nahəma aməjəgur sawan, aməmət day-day do. ³⁴ Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti ananga ni ti ku tamal mis cə nday ka slalah bəlan ga məlavad

nəŋgu ni atazay bəlaŋ gani, atəmbərbu nahaŋ ni ti amagravu tata. ³⁵ Ku tamal wál cə tihikabu humbu ka ahar bəlaŋ nəŋgu ni, atazay bəlaŋ gani, atəmbərbu nahaŋ ni ti amagravu tata. [³⁶ Ku tamal zawal təbu e gili ka ahar bəlaŋ nəŋgu ni, atazay bəlaŋ gani, atəmbərbu nahaŋ ni ti amagravu tata.] »

³⁷ Yezu àra àdəma pakama nana ti ndam maɗəbay naŋ ni təhi ahkado : « Bay geli, ere gani nani amagravu ti eley ? » Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, ka məlaŋ ya zlam məmətani àvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

18

Ma gozogul àki ka wal madakway akaba bay magray seriya

¹ Yezu àhi ma *gozogul ana ndam maɗəbay naŋ ni, ti tàhəŋgalay Melefit a sarta bu dek kəlavad, təmbərəŋ ba simiteni. ² Àdəm ahkado : « Bay magray seriya nahaŋ àbu a kəsa nahaŋ bu. Bay gani nani ti àdi slimi ana mis do ; ku Melefit day aŋgwaz àwərfəŋa naŋ a do. ³ A kəsa gani nani bu nahəma, wal madakway nahaŋ àbu. Wal nani àra sak ehimeya afa ga bay magray seriya na, àhi ahkado : “Maslaŋa nahaŋ àgudarua zlam a, ay ti nawayay ti kəgru seriya gani.” ⁴ Naŋ gani sak ehimeya àcuhway məgri seriya ni ndo. Ay a vad nahaŋ zla nahəma, bay magray seriya nakəŋ àdəm ahkado : “Ku tamal nəgrafəŋa aŋgwaz kə Melefit a do, nədi slimi ana mis do nəŋgu ni, ⁵ wal madakway hini ti ahəlu muru, hojo nəgri seriya

gayan ni. Do ni ti wal ni nan àbu ara nahkay ti anəngətfəna ahàr a do.” » ⁶ Eslini Bay geli àdəm ahkado : « Bay magray seriya nani ti mis jireni do. Ay cəm pakama gayan ya àdəm ni ! ⁷ Nan tekeđi àgray nahkay ti Melefit nan jireni ni ti aməgri jiri gayan ana ndam ya àdaba tay a ni do aw ? Aməgri ana tay, adaba təbu tahəngalay nan məlafat akaba məlavaf gani do dek. Amamənjələŋ ana tay àna eri ahkay ciliŋ aw ? Aha ! ⁸ Nəhi ana kəli nahəma, aməgri jiri gayan ana tay ke weceweceni həya. Ay ka ya ti nu *Wur ge Mis ananğa a məlan va ni ti anədi ahàr ana mis ya təfəki ahàr ke Melefit ni aw ? »

Ma gozogul àki ka zal Feriziyen nday ata bay məhəl hadam

⁹ Yezu àdəm ma *gozogul nahan keti. Àhi ana ndam ya ti tədəm nday ndam jireni, tamənjələŋ kə mis ndahan akada təsər zlam do ni. Àdəm ahkado : ¹⁰ « A vad nahan ndam ndahan nday cə təhuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu ga mahəngalay Melefit. Bəlan gani zal *Feriziyen, nan nahan ni ti ni bay *məhəl hadam. ¹¹ Eslini ti zal Feriziyen ni ècik jik, àhəngalay Melefit a məbəruf gayan bu, àdəm ahkado : “Bay Melefit goro ni, nəgruk səsi adaba nu ti akada ge mis ndahan ni do. Mis ndahan ni ti ndam akal, ndam jireni do, ndam magray hala. Nday ti akada ga bay məhəl hadam nini. ¹² Nu zla nahəma nəgəs ndəra sak cə a huđ ga gosku bu ; a huđ ga zlam goro kurani ya nəngət ni bu lu, nəzaba bəlan, nəvuk.” ¹³ Bay məhəl hadam ni ti ni ècik cak, eri tekeđi àwayay mazoroni e melefit vu ndo, àbəki ahar duc ka məbəruf, àdəm

ahkado : “Bay Melefit goro ni, nu bay magudar zlam, nəsuk cicihi ti.”* » ¹⁴ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti tàhəraya, təbu takoru a magam ni ti maslaŋa ya Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gayan na àndava ni ti nani bay məhəl hadam ni. Zal Feriziyen ni ti Melefit àmbərfəŋa zlam magudarani gayan na ndo. Adaba mam, maslaŋa ya ti àdəm naŋ gəđakani ni ti Melefit aməhi : “Nak gəziteni” sawan. Ay maslaŋa ya ti àdəm naŋ gəziteni nahəma, Melefit aməhi : “Nak gəđakani” sək sawan. »

*Yezu agri sulum ge Melefit ana bəza ciḅ-ciḅeni
(Meciyu 19.13-15 ; Mark 10.13-16)*

¹⁵ Mis ndahan təhəlibiyu bəza ciḅ-ciḅeni ana Yezu ti məgri *sulum ge Melefit ana tay àna məbəki *ahar gayan ka tay. Ndam madəbay naŋ ni tipia tay a ti tələgi ana tay. ¹⁶ Yezu àra ècia ndam madəbay naŋ ni təbu tələgi ana mis ni ti àzalay tay, àhi ana tay ahkado : « Mbrəŋum bəza târa afa goro a, kəcumfəŋa tay a ba. Adaba mam, *Məgur ge Melefit ti ga ndam ya təbu akada ga bəza ni. ¹⁷ Nəhi ana kəli nahəma, ahàr àdəm ku way way do məgəskabu Məgur ge Melefit akada ga wur gəziteni ya eciiki slimi ana bəŋani ni. Tamal àgəskabu nahkay do nahəma, èsliki məhuriyani a *Məgur ge Melefit vu koksah. »

*Bay ge elimeni
(Meciyu 19.16-30 ; Mark 10.17-31)*

* **18:13** Ka sarta gani nani ti maslaŋa ya ti abəki ahar duc ka məbərur ni ti adafaki tuway, akada geli ya məbəki ahar duc ka ahàr ni.

18 Bay ga ndam *Zude nahanj àrəkia ka Yezu a, àhi : « Məsi sulumani, ti nânġət *sifa ya àndav ðay-ðay do ni ti nâgray ahəmamam ? » 19 Yezu àhəngriřəŋ, àhi ahkado : « Kazalay nu mis sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti àbi, si Melefit ciliŋ. 20 Ere ye ti kihindi ni ti, *Divi ge Melefit ya àvi ana mis ni ti kəsəra tay a do aw ? Kàgray hala ba ; kəkəđ mis ba ; kigi akal ba ; kagray sedi ti kəsəkəđ malfəđə ba ; həngrioru ahàr a hađ ana ata buk ata muk. † » 21 Eslini zal nakəŋ àhəngriřəŋ, àhi ahkado : « Divi nani ti nəgəskabá đek kwa nu a wur wurani. » 22 Yezu àra ècia pakama gayəŋ na ti àhi ahkado : « Kekileŋə zlam àhəcukivu bəlaŋ. Səikumoru zlam gayək đek ti kidi siŋgu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akəngət elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana đek nahəma, kàra, kəđəbay nu. » 23 Nanj nakəŋ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti ma gani àhəlia ahàr a, ađaba elimeni gayəŋ àbu dal-dal.

24 Yezu àra èpia nanj a, ahàr àbu ahəli ti àđəm ahkado : « Ndam ge elimeni təhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzladə dal-dal. 25 Ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni məhuriyu a Məgur ge Melefit vu ni ti zləzladə dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » 26 Ndam ya ti țici ma gayəŋ ya àđəm ni təđəm : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahəngay nanj way ? » 27 Ay Yezu àhəngriřəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti mis təgray koksah ni, Melefit agray tata. »

28 Piyer àra ècia ma ga Yezu na ti àhi ahkado :

† 18:20 Mənjay Mahərana 20.12-16 ; Mimbiki 5.16-20.

« Iy zla, leli màmbrəŋa zlam geli a, mađəbay kur ti ahəmamam ? »²⁹ Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal mis àmbərba zlam gayəŋ azuhva Məgur ge Melefit a, bi àmbərba ahay gayəŋ, wal gayəŋ, bəza ga mənani, ata bənani ahkay do ni bəza gayəŋ nahəma,³⁰ aməŋgətvù zlam nday nani kay nihi ka sarta hini. Ka mələŋ məweni ya Melefit amagraya ni day aməŋgət sifa ya àndav day-day do ni. »

Yezu adəm keti aməmət mək aməŋgaba e kisim ba (Meciyə 20.17-19 ; Mark 10.32-34)

³¹ Yezu àzalakabu ndam *asak gayəŋ kru mahar cəeni ni, àhi ana tay ahkado : « Cəm day, nihi ti leli məbu məcəloru a Zeruzalem, adaba zlam ya ti ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit tədəmku ka nu, nu *Wur ge Mis ni dek amagravu ti eslini.³² Mis atəgəsi nu ana ndam ya təfəki ahər ke Melefit do ni. Nday gani nani eteyefə, etindivi nu, etitifəviyu esliḅ e eri vu,³³ atəzləḅ nu àna kurupu, atakad nu, mək a vad ya mahkər ti anəŋgaba. »³⁴ Yezu àra adəma ma nahkay ti ndam asak gayəŋ ni ti ciaba ndo. Ma gani nani manğahkiani ka tay, ma ga Yezu ya awayay adəm ni ti təsəraba ndo.

Yezu ahəŋgaraba zal wuluf a (Meciyə 20.29-34 ; Mark 10.46-52)

³⁵ Yezu nday akaba mis kay təbu takoru a Zeriko, tinjəa wudak. Eslini ti zal wuluf nahəŋ naŋ àbu manjəhadani digəsa kə gəvay ge divi, ahəŋgalay zlam.³⁶ Zal wuluf ni àra ècia dađay ge mis kayani ya ti tasləkafəŋa ni ti adəm ahkado : « Mam agravu mam ? »³⁷ Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Yezu zal Nazaret naŋ àbu akoru àna divi hini, do ni ti ahəmamam. »

³⁸ Naŋ nakəŋ àra ècia ti àdi ana zlahay, àdàm : « Yezu *Wur ge Devit, nàsuk cicihi ti ! » ³⁹ Nday ya ti tǎbu takoru kama ga Yezu ni tǎlǎgi ana zal wuluf ni, ti mǎlakakaba. Naŋ nakəŋ àzlahkivu kay kay sawaŋ, àdàm : « Wur ge Devit, nàsuk cicihi ti ! » ⁴⁰ Yezu àra ècia zlahay na ti ècik, àdàm tâzibiya naŋ a. Zal wuluf ni àra ènjia ti Yezu èhindifiŋa ma, àhi ahkado : ⁴¹ « Kawayay ti nâgruk mam ? » Zal wuluf ni àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Bay goro, nawayay ti nîpi divi akaɗa ge mis ni bilegeni ti. » ⁴² Yezu àhi : « Pi divi akaɗa ge mis ni. Melefit àhəŋga kur a adaba kəfəkua ahàr a palam. » ⁴³ Ka ma geli hini èpi divi hɣya. Naŋ àbu epi divi nahkay ti àdəboru Yezu àna mazləbay Melefit. Mis ya tǎbu eslini ni ðek tǎra tǐpia naŋ a ti nday day tǎzləbay Melefit.

19

Yezu nday ata Zese

¹ Yezu ènjɣa a Zeriko a. Naŋ àbu asawaɗay a hud ga kəsa bu. ² A kəsa gani nani bu ni ti zal nahaŋ àbu, slimi gayaŋ Zese, naŋ gəɗakani ga ndam *məhəl hadam, elimeni gayaŋ àbu dal-dal. ³ Àra ècia ti Yezu naŋ àbu ara nahəma, awayay ti mîpi naŋ. Ay ti èsliki mipi naŋ do, adaba àhəca àna zəbal a, mis dal-dal tǐmbiva e eri va. ⁴ Nahkay naŋ nakəŋ àcuworu gwar kama ka mǎlaŋ ga Yezu ya akoru ni, àcaliyu a mǎŋ ga akram vu ti mîpi Yezu. ⁵ Yezu àra ènjia ka mǎlaŋ nana ti àmənǰoru agavəla, àhi ana Zese nakəŋ ahkado : « Zese, hərəya weceweci, adaba kani ti si nakoru nanjəhad afa gayak kwa. »

⁶ Nahkay Zese nakəŋ àhərəya weceweci, tǎru a magam afa gayaŋ. Tǎru tǐnjɣa ti àgəskabu Yezu

àna màmərani. ⁷ Mis tàra tìpia Yezu àdoru afa ge Zese ti tònɔuzay ma, tɛdɛm ahkado : « Maslaɲa ya ti àdoru anjəhad afa gani ni ti bay magudar zlam timey ! » ⁸ Ay Zese nakəɲ ècik jik, àhi ana Bay geli ahkado : « Ci day Bay goro, nihi ti nidi telma ga zlam goro ana ndam talaga. Tamal nəhəlfəɲa sɪngu kà maslaɲa, àtamkia ka ya akal apəl na ti anəpəlìvù huɔf fad. » ⁹ Yezu àra ècia pakama nana ti àhi ana Zese ahkado : « Kani ti nàra a huɔf ahay gayak va ti ga mahəɲgay mis. Adaba mam, nak day wur huɔf ga Abraham : ¹⁰ nu *Wur ge Mis nàra ti ga madəbay ndam ya tèsər Melefit do ni, ti nàhəɲgay tay. »

Ma gozogul àki ka bay ya èdi sɪngu ana ndam mægri tɔwi ni

(Meciya 25.14-30)

¹¹ Ka ya ti mis tɛbu tɛbi slimi ana ma ga Yezu ya àdɛm ni ti àhi ma nahan ana tay àna ma *gozogul. Àhi ma gani nani ana tay ti adaba èɲjua a Zeruzalem a wudak, mis day tɛhi ana ahàr hi ti Melefit ara anjəki ka Məgur gayaɲ huɔya. ¹² Àhi ana tay nahəma : « Mis nahan àbu gəɔakani a kəsa nahan bu. Awayay akoru ka had driɲeni ti tɛvibiyu bay ga mara məgur kəsa gayaɲ. ¹³ Ara asləka wudak nahəma, àzalakabu mis kru e kidɪɲ ga ndam mægri tɔwi gayaɲ ni bu, èdeki sɪngu ga gru bəlan bəlan ka tay, àhi ana tay ahkado : “Nu nɛbi ti mbatumvu àna naɲ hayaɲ.” Mək naɲ nakəɲ àsləka, òru e mirkwi gayaɲ ni. ¹⁴ Zal nani ti ndam ga kəsa gayaɲ tawayay naɲ do. Naɲ nakəɲ àra àsləka ti tɛsləroru mis ndahan kəlan gayaɲ ga məhi ana maslaɲa ya akoru afiyu naɲ a bay vu ni ahkado : “Naɲ hini egi bay geli ti leli məwayay do.”

« ¹⁵ Akaba nani ðek tɛfiya nan a bay ni va sawan. Kələn gani àsləkabiya. Àra ènjia ti àzalakabu ndam məgri tɛwi gayan ya èdi sɛngu ana tay ni keti. Awayay asərkaba tàmbatva àna sɛngu na akada gayan ya àhi ana tay na waw. ¹⁶ Nahkay maslanja ya ti enjenjeni ni àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sɛngu ya kəvu bəlanani ni ti nàmbatva àna nan a, nəngətəkia ndahan a kru.” ¹⁷ Eslini bay ni àhi : “Àbəlaj, nak bay mağray tɛwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur a bay vu, kəgur kəsə kru, adaba kəgrua tɛwi sulumana àna zlam gɛziteni hini ya nəvuk na.” ¹⁸ Nan ye cɛ ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna sɛngu ya kəvu bəlanani ni ti nàmbatva àna nan a, nəngətəkia ndahan a zlam.” ¹⁹ Nahkay bay ni àhi ahkado : “Nak ti ni kəgur kəsə zlam.” ²⁰ Mək bay məgri tɛwi nahan àrəkia, àhi ahkado : “Bay goro, sɛngu ya kəvu ni ti nihi. Nəwəlki ke kece-kece, nəngahukkaba. ²¹ Nəğray nahkay ti adaba nəğrafuka aɲgɛwaz a. Nəsəra manjəhad gayak a, nak mis zləzladani, kəmbrəɲ mis do. Zlam ya ti nak kəfəkad ndo ni day kazay, zlam ya ti kizligi ndo ni day kabaz.” ²² Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəğray tɛwi sulumani do. Nihi ti nagrafuka seriya akada ga pakama gayak ya kədamaya na. Kəsəra manjəhad goro a, nu mis zləzladani, nəmbrəɲ mis do, zlam ya ti nəfəkad ndo ni day nazay, zlam ya ti nizligi ndo ni day nabaz zla do aw ? ²³ Tamal kəsəra nahkay ti kəvi sɛngu goro ni ana ndam macakalani ndo ni ti kamam ? Nihi nəsləkabiya ti amal nədia ahàr a èwikia.” ²⁴ Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəɲa sɛngu na, kəvumikivu ana maslanja ya ti gayan kruani ni.” ²⁵ Nday nakəɲ

tàhəŋgrifəŋ, tahi ahkado : “Siŋgu təfəŋ kru àndava timey, bay geli !” ²⁶ Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kuli nahəma, maslaŋa ya ti zlam gayan abu ni ti atəvikivu. Ay maslaŋa ya ti zlam gayan àbi ni ti ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa. ²⁷ Yaw ndam ya tizirey nu, tawayay ti nəgur tay do ni ti gəsumubiya tay a, sliŋum tay kə eri goro pat pat.” » ²⁸ Yezu àra àdəm ma *gozogul na nahkay ti òru kama, təcəloru a Zeruzalem akaba mis ya ti tadəbay naŋ ni.

Yezu enjiyu a Zeruzalem wudak

(Meciyu 21.1-11 ; Mark 11.1-11 ; Zeŋ 12.12-19)

²⁹ Ka ya ti tòru tìnjəa a kəsa Betfazi ata Betani a gwar ka həma *Oliviyə ni va wudak nahəma, Yezu àslər ndam madəbay naŋ ni cu, ³⁰ àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa tegəni ya kama gekuli ni vu. Ekinjumiya nahəma, akədumi ahər ana wur ga azoŋgu məwəlani. Wur ga azoŋgu nani ti maslaŋa àcəlkiyu day-day faŋ ndo. Picehəmbiya, zumubiya. ³¹ Ay tamal maslaŋa èhindifiŋa ma kə kuli a, àhi ana kuli : “Kepicehəm ti kamam ?” ti humi ahkado : “Bay geli awayay.” »

³² Nahkay nday ya ti Yezu àslər tay ni tàsləka, tòru. Tòru tìnjəa ti tədi ahər ana zlam ni dek akada ga pakama gayan ya àhi ana tay ni. ³³ Ka ya ti nday təbu tepiceh wur ga azoŋgu ni ti ndam ga azoŋgu ni tahi ana tay : « Kepicehəm wur ga azoŋgu ni ti kamam ? » ³⁴ Eslini tahi ana tay ahkado : « Bay geli awayay. » ³⁵ Nahkay təzibiyu wur ga azoŋgu ni ana Yezu, təkəki azana ti Yezu məcəlkiyu, mək àcəlkiyu. ³⁶ Ka ya ti Yezu naŋ abu akoru ni ti mis tàpabivoru azana gatay e divi vu.

³⁷ Tòru tìnjua ka mɛlan̄ ya tɛndakia ahàr ka hɛma Oliviye ga moroni a Zeruzalem a nahɛma, mis ya ti tadɛboru nan̄ ni ðek tɛdagiki ka mazlɛbay Melefit àna mɛmɛrani azuhva zlam ya nday tìpi, mis ndahan̄ tìpi ðay-ðay ndo ni. Tɛzlah, ³⁸ tɛðɛm : « Bay Melefit mɛgri sulum gayan̄ ana *bay gɛðakani ya ara àna slimì gayan̄ a ni ! * Melefit nan̄ agavɛla àvia manjɛhad̄ sulumana ana mis a. Tɛzlɛbay nan̄ a hud̄ melefit bu ! »

³⁹ Ndam *Feriziyen̄ ndahan̄ tɛbu eslini e kidin̄ ge mis dal-dalani ni bu. Tɛhi ana Yezu ahkado : « Mɛsi, hi ma ana ndam madɛbay kur ni ti tɛlakakaba, tɛzlah ba. » ⁴⁰ Yezu àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Nɛhi ana kɛli nahɛma, tamal nday tɛlakakabá ti akur atɛzlah. »

Yezu etɛwi ndam Zeruzalem

⁴¹ Ka ya ti Yezu ènjua a Zeruzalem a wudak, èpia kɛsa na ti ètɛwi ndam ga kɛsa nani. ⁴² Àðɛm ahkado : « Tamal ti lekɛlum day kɛsɛruma ahɛmamam kɛngɛtum manjɛhad̄ sulumani akaba Melefit kana nahɛma, akal kɛngɛtuma àndava. Ay nihi ti manjɛhkiani ke kɛli, kìpɛm do. ⁴³ Nahkay nihi ti vad̄ gani amara, ndam ezir gekɛli atara tevelin̄ kɛsa gekɛli ni tekesl, atɛbivu zlam ana kɛli e divi bu ðek ga macafɛja kɛli ga mahɛrana, atɛhurkiyu ke kɛli àna silik. ⁴⁴ Atabazl kɛli ðek, etembedkaba ahay gekɛli a ðek besek-besek, atɛmbɛrki akur ka ahàr ga akur nahan̄ do. Adaba mam, kɛsɛrum sarta ya Melefit àra àmɛnjaya kɛli a ni ndo. »

* **19:38** Mɛnjay Limis 118.26.

*Yezu a ahay gəđakani ge Melefit ni bu
(Meciyu 21.12-17 ; Mark 11.15-19 ; Zeŋ 2.13-22)*

⁴⁵ Tòru tinjua a Zeruzalem a ti Yezu ahuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Eslini àdi ahàr ana ndam məsəkumoru zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite va. ⁴⁶ Àhi ana tay ahkado : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdəm : “Ahay goro nahəma, emigi ahay ga *mahəŋgalavù Melefit.” Ay lekulum ti kəmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a.† »

⁴⁷ Kələŋ gani naŋ àbu a dalaka ga ahay ge Melefit ni bu, acahi zlam ana mis kəlavad. Eslini gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tàdəbafəŋ divi ge mijiŋ naŋ. Gəđakani ga ndam *Zude ni day tawayay mijiŋ naŋ. ⁴⁸ Ay ti təŋgətfəŋa divi gana ndo, adaba ndam Zude dek tawayay ma ga Yezu, təbu təbi slimi ana ma gayan ya adəm ni lala.

20

*Təwi ga Yezu ya àgray ni ti way àvi divi gani way ?
(Meciyu 21.23-27 ; Mark 11.27-33)*

¹ Yezu naŋ àbu eslini a Zeruzalem ti a vad naŋ ahuriyu a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni vu. Naŋ àbu acahi zlam ana mis, ahi *Ma Məweni Sulumani ana tay nahəma, gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba gəđakani ndahaŋ tərəkia, ² təhi : « Hi ana leli, kagray təwi hini nahkay ti kəŋgət divi gani ti eley ? Way

† 19:46 Məŋjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11.

àvuk divi gani way ? » ³ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifiŋa zlam bəlaŋ kè kəli a. Həŋgrumufəŋ : ⁴ *baray ge Zeŋ ya àbaray mis ni ti njeđa gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? »

⁵ Tàra ticia ma na nahkay ti tàgray gejewi e kidiŋ gatay bu, tədəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiyu naŋ” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kəgəsəmkabu pakama gayan ni ndo ni ti kamam ?” ⁶ Ay tamal mədəm : “Mis təvi njeđa gani” ti ndam geli ni dek etizligi leli àna akur, adaba tədəm Zeŋ ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit. » ⁷ Nahkay təhəŋgrifəŋ, təhi : « Maslaŋa ya ti àvi divi gani ni ti leli məsər do. » ⁸ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli do bilegeni. »

*Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədaŋ
(Meciyə 21.33-46 ; Mark 12.1-12)*

⁹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul hini ana mis ni. Àdəm ahkado : « Zal nahaŋ àbu nahəma, àjavù məŋ ga zlam * a vədaŋ gayan vu. Kələŋ gani àfivù vədaŋ ni a ahar vu ana mis ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi ga məpəsiyani zlam gayan. ¹⁰ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènjia ti bay ga vədaŋ ni àslərbiyu bay məgri təwi afa ga ndam məwəs vədaŋ ni ti təhəlikaboru ja gani gayan. Ay bay məgri təwi ni àra ènjia ti ndam məwəs vədaŋ ni təgəs naŋ, təzləb, mək tàgaray naŋ, araŋa day àzay a ahar vu ndo. ¹¹ Eslini bay ga vədaŋ ni àslərbiyu bay məgri təwi nahaŋ keti. Àra ènjia ti ndam məwəs vədaŋ ni tindi vi naŋ cəf cəf, təzləb naŋ, mək tàgaray

* **20:9** Məŋ ga zlam nani ti *viŋ.

nañ, arañja day àzay a ahar vu ndo daya. ¹² Bay ga vëdañ ni àslërbiyu bay mægri tæwi nahañ keti. Àra ènjia ti ndam mæwæs vëdañ ni tési ambëlæk mæk tãzaba nañ a vëdañ ni ba, tètëloru. ¹³ Bay ga vëdañ ni àra ècia ere ye ti àgravu na ti àhi ana ahàr : “Nihi ti nagray ni mam ? Nihi nahëma wur goro àbu, nawayay nañ dal-dal, nëslëroru nañ afa gatay. Eminjua ti atëgësiki ma.” Nahkay àslërbiyu nañ. ¹⁴ Ay ndam mæwæs vëdañ ni tàra tìpia wur na nañ àbu ara ti tãzlapay e kidin gatay bu, tãdëm ahkado : “Nañ teguni ti mekeji gayañ. Makadum nañ ; nahkay ti vëdañ ni emigi geli.” ¹⁵ Àra ènjikia ka tay a ti tãgës nañ yaw, tãzaba nañ a vëdañ ni ba, tòru tàkad. »

Eslini Yezu èhindifina ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Bay ga vëdañ ni amaslëkabiya ti amægri mam ana ndam mæwæs vëdañ ni mam ? ¹⁶ Amara mabazl ndam mæwæs vëdañ ni, mæk amëvi vëdañ ni ana mis ndahañ. » Mis ya tãbu eslini ni tàra tìcia ma gayañ ya àdëm na ti tãdëm : « Ere nani ti àgravu day-day ba ! »

¹⁷ Eslini Yezu àmënjälëñ ana tay lala, àhi ana tay ahkado : « A Wakita ge Melefit bu ni ti àbu mabëkiani : “Akur nahañ àbu ti ndam mëlëm ahay tàwayay magray tæwi àna nañ ndo. Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na ðek sawañ.” †

« Ma gani nani ti lekulëm kãdëmum awayay adëmvaba ti ahëmamam ? » ¹⁸ Àhi ana tay keti : « Akur gani nani nahëma, tamal maslaña àdëdkiya

† 20:17 Limis 118.22.

ti maslaŋa nani aməhuɔkaba ŋguc ŋguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni amanɔələdɔkaba naŋ a. »

19 Ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba gəɔákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni təsəra Yezu àdəmki ma gozogul ni ti ka tay. Tàra təsəra ti tàdəbay divi ga mэгəs naŋ ke weceweceni huya. Ay ti tislɔki mэгəs naŋ ndo, adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay kè mis ya təbu eslini dal-dalani na.

*Hadam ya təpəli ana bay ga ndam Rom ni
(Meciya 22.15-22 ; Mark 12.13-17)*

20 Eslini gəɔákani nday nani təbu təbi slimi ana Yezu, təslərkibiyu ndam gatay ndahaŋ : ndam nday nani tawayay ti Yezu māməŋjaləŋ kà tay akada nday ndam jireni, tawayay ti məɔdəm ma magədavani ti tэгəski naŋ. Gəɔákani nday nani təgray nahkay ti adaba tawayay tэгəsi naŋ ana bay ga ndam *Rom ya agur had *Zude ni, ti məgrafəŋa seriya. 21 Nday nakəŋ tàra tɔŋjɔkia ti təhi ahkado : « Məsi, məsəra nak ti ere ye ti kəɔdəm akaba ya kacahi ana mis ni ti dək jiri. Nak ti kicirkaba mis a do, kaməŋjaləŋ ana tay kala-kala, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana tay àna jiri gani cilin. 22 Nahkay ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabəhadɔ hadam ana *bay gəɔákani ga ndam Rom a tək, àvi ana leli ndo waw ? » 23 Yezu àra àsərikia zuh ana tay a nahəma, àhi ana tay : 24 « Ŋga ŋgazlumubiya siŋgu akur-akurana nimi. » Tàra təŋgazliə ti àhi ana tay ahkado : « Àki ka siŋgu hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi məbəkiani ni ti ga way ? »

Tàhəŋgrifəŋ, təhi : « Ga bay *Sezar.† » ²⁵ Eslini nan nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti həŋgrumi zlam ga bay Sezar zlam gayəŋ, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayəŋ. » ²⁶ Nahkay tisliki məgəski Yezu ka ma magudarana kè meleher ge mis ni ndo. Ma gayəŋ ya àhi ana tay ni àgria ejep ana tay a, nahkay təlakkabá te-te.

*Mis àməta ti aŋgaba e kisim ba ededīŋ a waw ?
(Meciyu 22.23-33 ; Mark 12.18-27)*

²⁷ Ndam *Seduseyən ndahan tərəkia ka Yezu a. Ndam Seduseyən ti tədəm mis àməta ti aŋgaba e kisim ba koksah. Nahkay nday nakəŋ tihindifiŋa ma, ²⁸ təhi : « Məsi, Məwiz àbiki ana leli a wakita gayəŋ ni bu, àdəm ahkado : “Tamal mis nday kà mən gatay, bəlan gani àda wal a, mək àməta, wal gayəŋ ni ewii wur ndo nahəma, ahər àdəm wur ga mənani azay wal ni, ti tīwia mekeji ana wur ga mənani ya àmət na.” § ²⁹ Yaw mis ndahan təbu adəskəla kà mən gatay. Gədəkani gatay ni àda wal a, ewifiŋa wur a ndo, mək àmətchia. ³⁰⁻³¹ Àra àməta ti mimbiki gayəŋ ni àzay wal ni àmətchia, nan ya mahkər ni day àgray nahkay. Nday adəskəlani ni dek tàza wal na, tīwifiŋa wur a ndo mək təməta. ³² Kələn gani wal ni day àməta. ³³ Ay ka fat ya ti mis atəŋgaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way e kidīŋ gatay bu amazay way ? Nday adəskəlani ni dek tàza nan a ni. »

³⁴ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Ka sarta hini ti zawal akaba wál təhəlvu. ³⁵ Ay

† **20:24** Ka sinŋu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gədəkani gatay a, təkiki slimi gayəŋ daya. § **20:28** Mənjay Mimbiki 25.5-6.

nday ya ti Melefit àgəskabá tay a, atəməta mək atəngaba e kisim ba, atənjəhad ka mələŋ məweni ya Melefit amagraja ni ti zawal ataday wál va do, wəwal day ataday zawal va do. ³⁶ Nday gani təmət dəy-dəy va do, tigi akada ga *məslər ge Melefit ni. Nday bəza ge Melefit, adaba təngaba e kisim ba. ³⁷ Ge mis ya atəngaba e kisim ba ni ti Məwiz day àbəkia ma gana a wakita gayaŋ ni ba lala. Ka sarta ya èpi mənğəhaf ya aku àgəs ni ti àdəm Bay geli ti naŋ Melefit ga Abraham, Melefit ga Izak, Melefit ge Zekur. * ³⁸ Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. Adaba kè eri ge Melefit ti nday dek təbu àna sifa. »

³⁹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti ndam ndahaŋ ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni təhi : « Məsi, pakama gayak ya kədəm ni ti àbəlay. » ⁴⁰ Tədəm nahkay ti adaba aŋgwaz àwərfəŋa tay ge mihindi-fiŋa ma ndahaŋ a.

*Bay gədəkani ya amara ni ti naŋ way ?
(Meciyə 22.41-46 ; Mark 12.35-37)*

⁴¹ Yezu àhi ma ana tay keti. Àdəm ahkado : « Mis tədəm *Krist *Bay gədəkani ya amara ni naŋ *Wur ge Devit ti ahəmamam ? ⁴² Adaba Devit àna ahər gayaŋ àdəm a wakita ge Limis bu :

“Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəhada gwar kà ahar ga dəf goro a, a mələŋ ga gədəkani va.

⁴³ Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher gayak

* **20:37** Mənjay Mahərana 3.2, 6.

akada ga zlam ga bay ya abaki asak ni, ti kâcælki ka tay.” † »

⁴⁴ « Nêdâm nahêma, Krist nani ti Devit azalay naŋ bay gayanŋ ti, tæzalay naŋ wur ge Devit keti ti kamam ? »

*Ndam mæsær Wakita ge Melefit ni
(Meciyu 23.1-36 ; Mark 12.38-40)*

⁴⁵ Ka ya ti mis dek tæbu tæbi slimi ana Yezu nahêma, Yezu nakæŋ àhi ana ndam madæbay naŋ ni ahkado : ⁴⁶ « Bumvu slimi, do ni ti ndam *mæsær Wakita ge Melefit ni atagosay kuli. Nday ti tawayay mæbakabu mægudi, tæsawaday àna naŋ riya ; tawayay ti mis tægri sa ana tay kè meleher ge mis dek ; tawayay manjêhadvani e kûrsi ga gædákani vu a ahay ga *mahæŋgalavù Melefit bu akaba ka mælaŋ mæzum zlam ga wumæri. ⁴⁷ Nday gani nani ti tæzum ahay ga wál madakway mæk tæpæski ka mahæŋgalay Melefit, tawayay ti mis tædâm nday ndam jireni. Tagray nahkay ti Melefit amagrafêŋa seriya kà tay a, amatra6 tay àtama ga ndam magudar zlam ndahanŋ na. »

21

*Sædaga ga wal madakway ya araŋa gayanŋ àbi ni
(Mark 12.41-44)*

¹ Yezu eheliŋ eri, èpi ndam ge elimeni tæbu tæbiyu siŋgu a mælaŋ mæbiyu siŋgu ga sædaga ni vu. Naŋ àbu amænjalæŋ ana tay nahkay ti ² èpi wal madakway nahanŋ araŋa gayanŋ àbi, àbiyu siŋgu akurakurani ci6-ci6eni cæ. ³ Yezu nakæŋ àra èpia ti àdâm ahkado : « Nêhi ana kuli nahêma, wal madakway

† 20:43 Limis 110.1.

hini ti arañja gayañ àbi, ay sinġu ya ti àbiyu ni àtama ge mis ndahañ ya tàbiyu na ðek. ⁴ Adaba mis ndahañ ni ðek tàgray sàdaga nahəma, tàbiyu sinġu ya tàgəjanifəñ kà tay, təsər ere ye ti tagray àna nañ ni va do ni, wal hini ti ni arañja gayañ àbi, ay ti àbiya sinġu ya àfəñ na ðek. Sinġu gayañ nahañ ga məsəkum zlam məzumani àgəjanifəñ ndo. »

Yezu adəm etembedkaba ahay gəðakani ge Melefit na

(Meciyu 24.1-2 ; Mark 13.1-2)

⁵ Mis ndahañ təbu təzlapaki ka *ahay gəðakani ge Melefit ni. Təðəmki ma ka akur gəðakani ya tèdezl ahay ni àna nañ ni akaba zlam məbəlani ya təhəlibiyu ana Melefit a ahay ni bu ni. Yezu àra ècia ma gatay na ti àdəm : ⁶ « Zlam hini ya kəmənġumləñ ni ðek ti, vad nahañ amara nahəma, etembedkaba ahay na besek-besek, ku akur bəlanġ day amanġəhadki ka akur nahañ va do. »

Yezu azlapaki ka sarta ya amara ni

(Meciyu 24.3-14 ; Mark 13.3-13)

⁷ Tàra tìcia ma ga Yezu na ti təhi : « Məsi, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya ere nani amagravu wudak na ti ahəmamam ? » ⁸ Yezu àhəngriřəñ ana tay, àdəm ahkado : « Bumvu slimi, maslaña àgosay kəli ba. Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm nañ ti nu, amədəm nañ ti *Bay gəðakani ya amara ni ; amədəm sarta gayañ ènġia. Ku təðəm nahkay nəngə ni, kəðəbum tay ba. ⁹ Mis atagray silik, atakadřəñva kà ŋgumna daya, ekicəm ma gani. Kìcəma ti kəgrum aŋgwaz ba. Ahàr àdəm zlam nday nani tàgravu kwa. Ku tamal tàgrava nahkay nəngə ni, mandav ga duniya həya do. »

10 Yezu àhi ana tay keti : « Ndam ga had ndahan atakadvu akaba ndam ga had ndahan, bəbay ndahan akaba bəbay ndahan. 11 Had amadaɗay dal-dal a kəsa ndahan bu, a kəsa ndahan bu ləwir am-agray, a kəsa ndahan bu ni ti ni arməwər aməgəs mis kay. Zlam ndahan ya tasay aŋgwaz dal-dal ni atagravu ka had akaba a huɗ mefeit bu, nahkay mis atəsər arañə ara agravu wudak.

12 « Ay wudaka zlam gani nday nani dek atagravu nahəma, mis atəgəs kəli, atəgri daliya ana kəli, atəhəloru kəli a ahay ga *mahəŋgalavù Mefeit vu ga magrafəŋə seriya kə kəli a, atəbiyu kəli a danɗay vu. Atəhəloru kəli kə meleher ga bəbay, kə meleher ga gəɗákani ga ŋgumna ɗaya, adaba lekələm ndam goro : 13 nahkay akəŋgətum divi ti etici ma gekəli ya akazlapumku ni. 14 Ay ere ye ti amagravu ni ti àhəli ahàr ana kəli ba simiteni : ka ya ti atəhəloru kəli kə meleher gatay ga magrafəŋə seriya kə kəli a, tihindifinə ma kə kəli a nahəma, ma ya ti akəhumi ana tay ni ti aŋgwaz aməwərki kəli do. 15 Adaba ere ye ti akədəmum ni akaba məsər zlam gani dek ti nu nuani anədəfiki ana kəli. Nahkay ti maslanə amələbi e kidin ga ndam ezir gekəli ni bu aməwəlki kəli ka pakama bi. 16 Ka sarta gani nani ndam ya atəgəs kəli ti tâgrafəŋə seriya kə kəli a ti ata bəŋ gekəli, ata mən gekəli, bəza ga mən gekəli, ndam gekəli akaba zləbəba gekəli. Atabazl mis ndahan e kidin gekəli bu ni ti azuhva tay. 17 Mis dek etizirey kəli adaba lekələm ndam goro. 18 Ku tamal nahkay nəŋgu ni, ku məhər ga ahàr gekəli bəlan tekeɗi amatoru a had do. 19 Tamal a huɗ ga daliya nani bu kəmbərəŋum nu

do nahəma, akəŋgətum sifa ya ti Melefit aməvi ana kəli ni. »

*Yezu adəm etembed Zeruzalem
(Meciyə 24.15-21 ; Mark 13.14-19)*

²⁰ Yezu adəm keti : « Ka ya ti ekipəma ndam silik tēvelinjia ahər ana Zeruzalem a tekesl nahəma, sərūmki sarta ənĵia, atəzum kəsa ni, etembedkaba ahay a dek. ²¹ Ka sarta gani nani ti ndam ya ka had *Zude ni ahər adəm tâcuhworu a həma vu ; ndam ya ti a Zeruzalem ni ahər adəm tâhəraya tâsləka ; ndam ya ti a kəsa ciḡ-ciḡeni bu ni ti ni tōru təhuriyu a Zeruzalem ba. ²² Adaba a vad nday nani bu ni ti Melefit amatraḡvū ndam ga kəsa nani ; ere ye ti adəm a Wakita gayan bu ni dek amagravu. ²³ Ka sarta gani nani ti wəl a huḡ akaba nday ya ti bəza təfəŋ ka tay ka ahar ni atasay cicihi ! Ndam ga had nani atəcakay daliya dal-dal, adaba Melefit aməzumki bəruv ka tay. ²⁴ Atara tabazl mis ndahan e kiḡiŋ gatay bu kay àna maslalam, ndahan ni ti ni atəgəs tay, atəhəloru tay ka had gərgərani dek, tigi evidi. Eslini ndam ya ti təfəki ahər ke Melefit do ni atəzum Zeruzalem ga njəḡa. Atəguroru duk abivoru ana mandav ga sarta ya Melefit àvi ana tay ga məgurani ni. »

*Mara ga Wur ge Mis a
(Meciyə 24.29-31 ; Mark 13.24-27)*

²⁵ Yezu adəm keti : « Zlam ndahan amagrakivu ka fat, ke kiyi akaba ka ata boŋgur. Mis etipia ti atəsər araŋa àbu ara agravu. Zlam ndahan amagravu ka had : aməḡ amadaḡay *dəluv gəḡakani, dəluv ni amahənday. Zlam nday nani atəsi aŋgwaz ana mis ga mələŋ ni dek : bəruv amətikaba ana tay

a. ²⁶ Ka sarta gani nani ti zlam ya ti amagravu ka had ni aməhəli ahàr ana mis, atədəf àna aŋgwaz tazlazl-zlazl, adaba zlam njəda-njədani a hud mel-efit bu atədəday a məlanə gatay bu. ²⁷ Ka sarta gani nani ti mis etipi nu *Wur ge Mis anara a maklaɓasl ba àna njəda kay akaba masladay goro a. * ²⁸ Ay lekələm ti ka ya ti zlam nday nani təbu tagravu nahəma, cikəma lala, zum njəda ti kəmənjumlahu kama, adaba sarta ge Melefit ya ahəngay kəli ni ènjia wudak. »

*Yezu azay mazavu ga mənə ga wəruv
(Meciyə 24.32-35 ; Mark 13.28-31)*

²⁹ Yezu àhi ma ana tay àna ma *gozogul, àdəm ahkado : « Mənjumki mənə ga *wəruv akaba mənə ga zlam ndahanə ni. ³⁰ Kipəm ti nday təbu tidi nahəma, kəsəruma mədərdər ènjia wudak. ³¹ Nahkay day tamal kipəma zlam ya nəhi ana kəli ni naŋ əbu agravu nahəma, sərunki *Məgur ge Melefit ènjia wudak. ³² Nəhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa. ³³ Məlanə ya agavəla akaba məlanə ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Bumi slimi ana ahàr gekəli

³⁴ Yezu àdəm keti : « Bumi slimi ana ahàr gekəli, kəvumi vu gekəli ana zum ga makad kəli ba. Zlam ga duniya ègi eri ana kəli ba daya, do ni ti vad gani nani amərəkia ke kəli a ka məsərki gekəli do. ³⁵ Vad gani nani amərəkia ke kəli a akada ga kəmbazl ya agəs zlam ndacani ni. Adaba vad gani

* 21:27 Mənjay Deniyel 7.13.

nani eminjikia ti ka ndam ga duniya dek, maslaja bəlan tekeđi amatam do. ³⁶ Nahkay njəhadum eri, həngalum Melefit a sarta bu dek ti məvi njəda ana kəli ga matamfəna kà zlam ya ti ara agravu na dek, ti aŋgwaz àwər kəli ge micikeni kè meleher ga *Wur ge Mis ba. »

³⁷ Kəlavad Yezu acahi zlam ana mis a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ga məlafat ; ga məlavad ti ni ahəraya, akoru andəhad a həma ya təzalay *Oliviye ni bu. ³⁸ Kəla miled_u d_u mis dek takoru a dalaka ga ahay gəđakani ge Melefit ni vu ga məbi slimi ana pakama gayan ya adəm ni.

22

Gəđakani ga ndam Zude tawayay tijij Yezu (Meci_u 26.1-5, 14-16 ; Mark 14.1-2, 10-11)

¹ Wuməri ga ndam *Zude ya təzumvù dipen *miwisinjeni do ni enjia wudak : təzalay wuməri gani nani *Pak. ² Ka sarta gani nani ti gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni təgray sawari ge mijij Yezu akal-akal. Təgray akal-akal ti adaba aŋgwaz àwərfəna tay kè mis dal-dalani na. ³ Eslini *Seteni àhuriviyu ana Zudas. Zudas gani, slimi gayan nahan ni Iskariyot, nan bəlan ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni. ⁴ Seteni ni àra àhuriviya ti Zudas nakəŋ àrəkioru ka gəđakani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ka bəbay ga ndam slewja ya tajəgay *ahay gəđakani ge Melefit ni. Òru ti ga magray sawari akaba tay ga mədəfiki Yezu ana tay ti təgəsa nan a.

⁵ Nday nakəŋ tàra tìcia ma gayəŋ na ti tòmərə dal-dal, təhi : « Məvuk siŋgu. » ⁶ Zɛdas nakəŋ àgəskabá ma gatay na. Nahkay àdəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti tégəs naŋ ka məsər ge mis do ni.

Təslamalikabu məlaŋ ga wuməri ga Pak ana Yezu

(Meciyu 26.17-25 ; Mark 14.12-21 ; Zeŋ 13.21-30)

⁷ Vad ga wuməri ge dipenɛ *miwisinjeni do ni enjia. A vad ga wuməri ga *Pak nani ti tislinji bəza təmbak ana Melefit. ⁸ Nahkay Yezu àslər ata Piyer nday ata Zeŋ, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kəslamalumikabu zlam məzumani ga Pak ana leli. » ⁹ Nday nakəŋ tihindifiŋa ma, təhi ahkado : « Kawayay ti môru māsłamalakabu eley ? » ¹⁰ Àhi ana tay : « Ekinjəmiya a kəsa gəđakani va nahəma, akəbumkabu ahər akaba zal nahaŋ àcahbiya yam a mandaray va. Ekipuma naŋ a ti dəbumiyu naŋ a ahay ya naŋ ahuriyu ni vu. ¹¹ Akəhurumiya ti humi ana bay ahay ni ahkado : “Məsi geli àdəm : Ahay goro ya ti anara nəzumviyu zlam ga wuməri ga Pak ni akaba ndam madəbay nu ni ti neley ?” ¹² Eslini bay ahay ni amədəfiki ahay nahaŋ gəđakani ka ahər ga ahay nahaŋ ana kəli, zlam dek əvu àndava. Slamatumkabu zlam məzumani ni ti eslini. » ¹³ Nahkay nday nakəŋ təsləka, tòru tədi ahər ana zlam ni dek akada ga pakama ga Yezu ya àhi ana tay ni, mək təslamalakabu zlam ga wuməri ga Pak ni.

Yezu avi dafge Melefit ana ndam madəbay naŋ ni
(Meciyu 26.26-30 ; Mark 14.22-26 ; 1 Koreŋ 11.23-25)

14 Sarta ga zlam məzumani àra ènjia ti Yezu akaba ndam *asak gayaŋ ni tòru tånjəhad ka mələŋ ga məzum zlam ni. 15 Eslini Yezu àhi ana tay : « Sarta goro ga macakay daliya ènjia wudak. Wudaka nəcakay daliya ni ti nàwaya məzum zlam ga wuməri ga *Pak hini akaba kəli a dal-dal. 16 Nəhi ana kəli nahəma, anəzumkivu zlam ga wuməri ga Pak ni va do, si ka ya ti Melefit emende-veriŋaba təwi gana a Məgur gayaŋ ba ni kwa. » 17 Àra àdəm ma nahkay ti àzay hijiyem akaba zum, àgri səsü ana Melefit, àhi ana tay : « Zuma, səm lekələm dəkeni. 18 Nəhi ana kəli nahəma, kwa kani nìsi zum ga wur ge *viŋ va do, si a vad ya *Məgur ge Melefit eminjia ni day kwa ti enisi. » 19 Kələŋ gani àzay *dipeŋ, àgri səsü ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay, àhi ana tay : « Hini hi ti aslu ga vu goro : navay ti ga mahəŋgay kəli. Grumoru nahkay, ti kàjalumku ahər. » 20 Kələŋ ga məzum zlam ni ti àzay hijiyem akaba zum ni keti, àvi ana tay akada ya àvi dipen ana tay ni, àhi ana tay : « Àna zum ge hijiyem hini ti Melefit awəlkabu pakama gayaŋ akaba ge mis ; məwəlvani nani ti məweni. Awəlkabu ti àna mimiz ga vu goro ; mimiz goro ni aməŋgəzaya a vu goro ba ti ga mahəŋgay kəli. » 21 Àhi ana tay keti : « Nədəm nahəma, maslaŋa ya ti aməsəkumoru nu ni ti naŋ àbu məzumkabu zlam. 22 Nu *Wur ge Mis nara nəmət akada ge Melefit ya àdəm ni, ay maslaŋa ya ti asəkumoru nu ni ti amasay cicihi ! » 23 Ndam asak gayaŋ ni tàra ticia ma gayaŋ na ti tihindivü, tədəm way e kidiŋ gatay bu amagraŋ ere gani nani way.

Gəđakani ya àtam mis ndahaŋ ni ti way ?

24 Ndam *asak ga Yezu ni tàgray gejewi e kidiŋ gatay bu, tàdám : « Way gəɗakani e kidiŋ geli bu àtam leli ndahaŋ ni way ? » 25 Yezu àhi ana tay : « Bəbay ga haɗ ndahaŋ təgur haɗ gatay : gəɗákani ndahaŋ e kidiŋ gatay bu tawayay ti mis təzalay tay ndam məgri zlam sulumani ana mis. 26 Lekulum zla nahəma, àgravu akada nani e kidiŋ gekuli bu ba simiteni. Ay e kidiŋ gekuli bu ti maslaŋa ya ti naŋ gəɗakani àtama kuli ndahaŋ na ti mánjəhad akada ga wur gəziteni kwa sawaŋ. Nahkay day maslaŋa ya agur kuli ni mánjəhad akada ga bay məgri təwi ana mis ni. 27 Nəɗəm nahəma, e kidiŋ ga bay ya təzibiyu zlam məzumani nday ata maslaŋa ya azibiyu ni bu ni ti way gəɗakani ni way ? Gəɗakani ti bay ya təzibiyu zlam ni do aw ? Ay nu nəŋgu ni nəbu e kidiŋ gekuli bu akada ga maslaŋa ya ti azibiyu zlam məzumani ana mis ni. 28 Lekulum ti kəbum akaba nu ; ku ka ya ti mis təwayay nu ndo nəŋgu ni kəmbərəŋum nu ndo. 29 Nahkay nu ti nagray ahəmamam ? Baba àvua bay a, nu day nəvi bay ana kuli bilegeni a Məgur goro bu akada gayaŋ ya àvu ni. 30 Nahkay zla ti akəzumum zlam akaba ekisum zlam akaba nu a Məgur goro bu. Akanjəhadumviyu e kərsi vu ga magrafəŋa seriya kə dini kru mahar cəeni ge Izireyel na daya. »

Yezu adəm : « Piyer aməɗəm àsər nu do »

(Meciya 26.31-35 ; Mark 14.27-31 ; Zəŋ 13.36-38)

31 Yezu àhi ma ana Piyer, àɗəm : « Simu, Simu, ci day : lekulum ti *Seteni èhindifiŋa kuli kə Melefit a, awayay agra ana kuli akada ge mis ya ti ataɓalakia hilfi ga zlam gayaŋ a ni. 32 Ay nu zla ti nəhəŋgala Melefit a ti kəmbərəŋ məfəku ahàr ba. Ekijikia ke

divi a, ay ti akəŋgəkiya. Àkəŋgəkiya ti vi njəda ana bəza ga muk ni. » ³³ Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi : « Bay goro, nəgəskabu ga morakabani ata nak a danɣay vu, ku ga məmətkabani ata nak day nəgəskabu. » ³⁴ Ay ti Yezu àhi ahkado : « Piyer, nəhuk nahəma, kani kani a a hud ga məlavad bu, wudaka agwazl azlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. »

Mbici, mbolu akaba maslalam

³⁵ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ka sarta ya ti nəslər kəli, ku mbici, ku mbolu, ku kimaka day kəhəlum ndo ni ti, mam àhəcikiva ana kəli a mam ? » Təhəŋgrifəŋ, təhi : « Àbi. » ³⁶ Àhi ana tay : « Ay nihi ti maslaŋa ya ti siŋgu àvu e mbici gayəŋ bu nahəma, maza, ku zlam gayəŋ a mbolu bu day maza akaba naŋ a. Maslaŋa ya ti maslalam gayəŋ àbi ni day məsəkumoru azana gayəŋ ti məsəkum maslalam àna siŋgu gani. ³⁷ Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti Melefit àdəm a Wakita gayəŋ ni bu : “Atacalkivu naŋ àkivu ka ndam magudar zlam” * ni ti, maslaŋa gani nani ti nu. Pakama gani nani si agrakuvu kwa. » ³⁸ Eslini təhi ahkado : « Bay geli, maslalam nday hi cɥ. » Naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Èsliə ahkay. »

*Yezu ahəŋgalay Melefit ka həma Oliviye
(Meciya 26.36-46 ; Mark 14.32-42)*

³⁹ Yezu àhəraya, òru ka həma *Oliviye akada gayəŋ ya agray kəlavad ni. Àra àhəraya ti ndam madəbay naŋ ni tədəboru naŋ kələŋ. ⁴⁰ Tòru tiŋjəa eslina ti Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Həŋgalum Melefit ti kijəmkia ke divi a ka

* 22:37 Izayi 53.12.

ya ti *Seteni esipet kuli ni ba. »⁴¹ Eslini Yezu nakəŋ əsləkafəŋa kà tay a, òru cak. Òru ènjua nahəma, àbəhad mirdim grik, àhəŋgalay Melefit,⁴² àdəm ahkado : « Bəba, tamal kawayay ti hədəkfua daliya hina, nəkakay ba ti. † Ku nədəm nahkay nəŋgu ni, kəgray ere ya nu nawayay ni ba, gray ere ye ti nak kawayay ni sawaŋ. » [⁴³ Eslini *məslər ge Melefit àhərkiaya e melefit ba, àvi njəfa. ⁴⁴ Bəruv àtikaba dal-dal, nahkay nəŋ nakəŋ àkadvu àna mahəŋgalakivu Melefit ; endif gayan àndalaya akada ge mimiz na ndal ndal a ga had a.]

⁴⁵ Àra àhəŋgala Melefit a nahkay ti ècikaba cəkwađ, àŋgəkia ka ndam madəbay nəŋ na. Àdi ahàr ana tay nday e đawir bu, adaba tàmətađkaba àna majalay ahàr a. ⁴⁶ Nəŋ nakəŋ àhi ana tay : « Kinjəm đawir ti kamam ? Cikumaba, həŋgalum Melefit ti kījəmkia ke divi a ka ya ti Seteni esipet kuli ni ba. »

Təgəs Yezu

(Meciyu 26.47-56 ; Mark 14.43-50 ; Zəŋ 18.3-11)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu nəŋ àbu azlapay nahkay ni ti mis kay təbu tərəkia. Nəŋ ya təzalay nəŋ Zədas, nəŋ bilin ga ndam *asak ga Yezu kru mahar cəeni ni, àdibiyu kama ana tay. Tàra tinjia ti Zədas nakəŋ àrəkia ndoroŋa ka Yezu a ga məgri sa àna məfəki ma ka tuwər a. ‡ ⁴⁸ Eslini Yezu àhi : « Zədas,

† **22:42** Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədəkfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay. ‡ **22:47** Ka sarta nani ti kəlavad mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma kà tay kà tuwər.

kəsəkumoru nu *Wur ge Mis ti àna məgru sa nahkay hi zla do aw ? » ⁴⁹ Nday ya təbu akaba Yezu ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti təhi ana Yezu : « Bay geli, mâkadvu akaba tay àna maslalam geli ni aw ? » ⁵⁰ Eslini mis biliŋ e kidiŋ gatay bu àsi maslalam ana bay məgri təwi ana gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, àsifəŋa slimi ga ahar ga đaf a həndad. ⁵¹ Ay Yezu àđəm : « Mbrəŋum, èslia nahkay. » Mək ènjifiŋ kà mələŋ ge slimi ga maslaŋa nani, àhəŋgaraba naŋ a.

⁵² Kələŋ gani Yezu àhi ma ana gəđakani ya tàra ga məgəs naŋ a ni. Nday nani ti gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba gəđakani ga ndam majəgay *ahay gəđakani ge Melefit akaba gəđakani ndahaŋ. Àhi ana tay ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam akaba aday a, kəgəsüm nu akada nu zal akal, ⁵³ ambatakani do nəbu akaba kuli a dalaka ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu kələvad. Ay ti kìnjəmfu ndo timey ! Ay nihi ti sarta ge təwi gekuli akaba ge *Seteni bay məgur mələŋ ziŋ-zinəni ni ènjia. »

Piyer adəm naŋ àsər Yezu do

(Meciya 26.57-58, 69-75 ; Mark 14.53-54, 66-72 ; Zeŋ 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Eslini mis ni təgəs Yezu. Tàra təgəsa naŋ a ti təzoru naŋ, təfiyu naŋ a ahay ga gəđakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni vu. Piyer ti ni naŋ driŋ àđəbabiyu Yezu. ⁵⁵ Tòru tìnjəa ti mis tēbefta aku a dalaka ba, nday təbu tənjafeŋ. Piyer day ànjəhadkivu ka tay. ⁵⁶ Nday təbu tənjafeŋ kà aku ni nahkay ti wal nahaŋ àbu, agray təwi eslini. Àra èpia Piyer a manjəhadani kè eri ga aku na ti

àmənjələŋ lala, àdəm : « Maslaŋa hini day mis ga Yezu. » ⁵⁷ Eslini Piyer àhi : « Aha, nəsər naŋ do timey, wal hini. »

⁵⁸ Àra àpəsa ɓal ti zal nahaŋ èpia Piyer a keti, àhi : « Nak day ndam gatay gani. » Piyer nakəŋ àhi : « Nu mis gatay do timey, maslaŋa goro. »

⁵⁹ Àra àpəsa keti ka ahàr gana agray njemdi bəlaŋ nahəma, maslaŋa nahaŋ àmbrəŋ ma gani ndo, àdəm : « Edefiŋ naŋ mis ga Yezu, adaba naŋ zal Gelili. » ⁶⁰ Piyer àhi : « Maslaŋa goro ni, nəsər ere ye ti kədəmku ni do. » Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti agwazl àzlah huya. ⁶¹ Eslini Bay geli àmbatkibiyu ma ke Piyer, àmənjaləŋbiyu ndekwa. Nahkay Piyer nakəŋ ma ga Bay geli ya àhi : « Kani kani a wudaka agwazl àzlah ti akədəm sak mahkər kəsər nu do timey » ni àŋgiaya a ahàr ba. ⁶² Eslini àhəraya e mite va, ètəwi dal-dal.

Teyefiŋ kà Yezu

(Meciyu 26.67-68 ; Mark 14.65)

⁶³ Nday ya tàjəgay Yezu ni tàyefiŋ, təzləb naŋ. ⁶⁴ Tàkambahi eri, tihindifiŋa ma, tahi : « Tamal nak bay mahəŋgaray *pakama ge Melefīt ti sərkaɓa, way àzləb kur ni way ? » ⁶⁵ Tindivkivu naŋ àna ndivey ndahaŋ kay.

Tagrafəŋa seriya kà Yezu a kè meleher ga gəɗákani ga ndam Zude a

(Meciyu 26.59-66 ; Mark 14.55-64 ; Zeŋ 18.19-24)

⁶⁶ Məlanə àra àsla nahəma, gəđákani ga ndam *Zude, gəđákani ga ndam *manğalabakabu mis akaba Melefit akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tənğasvu. Nahkay təzəbiyu Yezu kə meleher gatay ga magrafəŋa seriya. ⁶⁷ Tihindifiŋa ma, təhi : « Tamal nak *Krist *Bay gəđákani ya amara ni ti hi ana leli. » Naŋ nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àđəm : « Tamal nəhia ana kəli nihi day nəsəra akəgəsumukabu do. ⁶⁸ Tamal nihindifiŋa ma kə kəli a day akəhəŋgrumufəŋ do. ⁶⁹ Ay nəhi ana kəli nahəma, ku kani səruma nu *Wur ge Mis ananjəhad a məlanə ga gəđákani bu kə ahar ga đaf ge Melefit Bay njəda-njədani ni. § » ⁷⁰ Təra ticia ma ya àđəm na ti nday dek təhi : « Nahkay ti nak Wur ge Melefit aw ? » Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay : « Nu gani : kəđəmum ti lekələm lekələmeni àna ahər gekəli. » ⁷¹ Eslini nday nakəŋ təđəm : « Madəbay ndam sedi ndahaŋ kamam mba mam ? Leli leleni àna ahər geli məcifiŋa a ma gayanə ba ni. »

23

Təzoru Yezu kə meleher ga bay Pilet

(Meciyə 27.1-2, 11-14 ; Mark 15.1-5 ; Zəŋ 18.28-38)

¹ Mis ni dek ticikaba hurum, təzoru Yezu kə meleher ga bay *Pilet. ² Təru tənğəa ti nday nakəŋ təcalki naŋ ka zlam magudarani, təhi ana bay ni ahkado : « Mədi ahər ana maslaŋa hini naŋ àbu ewisiŋkabu ndam ga had geli. Àđəm təpəli hadam ana *Sezar ba, àđəm naŋ *Krist, naŋ bay. » ³ Pilet nakəŋ àra ecia ma na ti èhindifiŋa ma kə Yezu a,

§ 22:69 Mənjay Limis 110.1.

àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude eɛɛɛɛɛ aw ? »
 Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kəɛɛɛ. » ⁴ Eslini Pilet àhi
 ana gəɛɛɛkani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba
 Melefit ni akaba mis macakalavani ni ahkado :
 « Maslaŋa hini ti nəɛɛɛ ahà ana zlam magudarani
 gayaŋ ga məwəl naŋ àna seriya ndo timey. » ⁵ Ay
 nday nani təmbərəŋ ma gani ndo, təɛɛɛ : « Àɛɛɛ
 mis təgəsiki ma ana ŋgumna ba, àcahia ma gana ana
 mis ga had *Zude na ɛk. Àŋjəkibiya kwa e Gelili
 bəɛɛɛ, àbaya ahalay a. »

Təzoru Yezu kə meleher ga bay Erot

⁶ Pilet àra ɛcia ma nana ti àɛɛɛ : « Naŋ hini ti
 zal Gelili aw ? » ⁷ Tàra təhia Yezu naŋ ga had ga
 Erot ya agur na ti Pilet nakəŋ àɛɛɛ tóru àna naŋ
 afa ga Erot, aɛɛɛ ka sarta gani nani ti Erot naŋ
 àbu a Zeruzalem daya. ⁸ Erot àra ɛpia tɛŋjia àna
 Yezu a ti àmərva dal-dal, aɛɛɛ ɛcia pakama ya
 təzlapaki na. Àpəsa àwaya ti mîpi Yezu ; awayay
 ti Yezu məgraya ere ye ti mis tîpi ɛay-ɛay ndo
 na. ⁹ Nahkay ɛhindifiŋa ma kà Yezu a gərgəri kay,
 ay ti Yezu àhəŋgrifəŋ ndo. ¹⁰ Gəɛɛɛkani ga ndam
 maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam
 *məsər Wakita ge Melefit ni day təbu eslini, tacalki
 Yezu ka zlam magudarani kay dal-dal. ¹¹ Kələŋ
 gani Erot akaba ndam slewja gayaŋ təyefiŋ kà
 Yezu, təməŋjaləŋ akada ɛsli mis e eri gatay bu
 ndo. Təfəki mugudi sulumani ge meyefiŋeni ; tàra
 təyefiŋa ti Erot nakəŋ àɛɛɛ təhəŋgororu Yezu afa ge
 Pilet, mək təhəŋgoru naŋ. ¹² Ahaslani nahəma Erot
 nday ata Pilet ti nday ke ezir, ay kà fat nani ti tigi
 ka zləba huya.

Pilet avi divi ana mis ga makad Yezu
(Meciyu 27.15-26 ; Mark 15.6-15 ; Zeŋ 18.39–19.16)

¹³ Tàra tìnjia àna Yezu a ti Pilet àzalakabu gəďákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, gəďákani ndahaŋ akaba ndam *Zude ndahaŋ ni. ¹⁴ Àhi ana tay ahkado : « Kəzumubiyu maslaŋa hini, kəhumu èwisiŋ ndam ga had *Zude. Nahkay nihindifiŋa ma kè meleher gekəli a, ay ti zlam ya kàcalumki naŋ, kəďəmum àgudara ni ti nu nədi ahàr ku bəlaŋ ndo. ¹⁵ Erot day àdi ahàr ana magudar gayaŋ ndo, nahkay àhəŋgribiyu naŋ ana leli ni. Nihi ti maslaŋa hini magudar gayaŋ àbi ga makadki naŋ di bi. ¹⁶ Nihi nahəma nəhi ana ndam slewja goro ni təzləb naŋ, kəlaŋ gani anafəkad naŋ. » [¹⁷ Kəla wuməri ga *Pak lu, Pilet si àfiaya zal daŋgay a bəlaŋ ana ndam Zude a kwa.] ¹⁸ Pilet àra àďəm ma nahkay ti nday ye eslini ni dek təzlah, təďəm : « Jiŋa maslaŋa hina, fiaya Barabas ana leli a. » ¹⁹ Barabas ti təfiyu naŋ a daŋgay vu adaba naŋ e kidiŋ ge mis ya tàkadvu akaba ŋgumna a Zeruzalem ni bu, azuhva gayaŋ ya àkad mis ni daya. ²⁰ Pilet àwayay mafəkad Yezu, nahkay àhəŋgri zuh ana ma gayaŋ ya àhi ana tay ni. ²¹ Ay nday nakəŋ təzlah, təďəm : « *Darfəŋ naŋ kà təndal ! Darfəŋ naŋ kà təndal ! » ²² Pilet àhəŋgri zuh ana ma ni ya mahkər, àhi ana tay ahkado : « Ay ti àgudar mam ? Magudar gayaŋ ya tàkadki naŋ ti nədi ahàr ndo. Nahkay nəhi ana ndam slewja goro ni təzləb naŋ, kəlaŋ gani anafəkad naŋ. » ²³ Ay nday nakəŋ təzlah kay kay, təďəm : « Darfəŋ naŋ kà təndal ! » Təzlahkivu kay kay. ²⁴ Tàra təzlaha nahkay ti Pilet

nakəŋ àgəskabu ga mægri ere ye ti tihindifiŋa ni ana tay. ²⁵ Afiaya maslaŋa ya ti tihindifiŋa ni ana tay a. Naŋ ti maslaŋa ya ti təfiyu a daŋgay vu adaba tàkadva akaba ŋgumna, àkadā mis a ni. Yezu ti ni, Pilet àhi ana ndam slewja gayəŋ ni tğri ere ye ti ndam Zude tawayay ni.

Tadarfəŋ Yezu kà təndal

(Meciya 27.32-44 ; Mark 15.21-32 ; Zeŋ 19.17-27)

²⁶ Ka ya ti ndam slewja ni təzoru Yezu ga makad naŋ nahəma, tədi ahər ana zal Sireŋ nahaŋ, slimi gayəŋ Simu, naŋ àbu asləkabiya e gili a. Eslini nday nakəŋ təfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni ti mādəboru Yezu àna naŋ kələŋ. ²⁷ Ndam *Zude dal-dal təbu tadəboru Yezu, wál day təkibu ka tay titəwioru naŋ, tagroru delələ. ²⁸ Eslini Yezu nakəŋ àmbatkibiyu ma ka wál ni, àhi ana tay ahkado : « Wál Zeruzalem, kಿತəwəm nu ba. Təwəm ti vu gekəli, təwəm bəza gekəli daya. ²⁹ Adaba sarta amara, mis atəcakay daliya dal-dal. Ka sarta gani nani ti atədəm : “Wál dəgəl təmərvi, wál ya tiwi bəza ndo, bəza tisi dūwa gatay ndo ni, təmərvi.” ³⁰ Mis atənjəki ka mədəmani həma gədəkani təmbədkiaya ka tay a, bəza həma təŋgaha tay a. * ³¹ Nu nəcakay daliya nihi ti agravu akada ga aku ya azum biyem mídəni ni, lekələm ti ni akacakum daliya ti amagravu akada ga aku ya azum biyem mikəleni ni. »

³² Ndam magudar zlam ndahaŋ təbu nday cə ; ndam slewja ni təhəloru tay akaba Yezu ga moru *madarfəŋ tay kà təndal.

* **23:30** Məŋjay Oze 10.8.

33 Tòru ka mēlan nahan; mēlan gani nani ti tēzalay « Aslat ga Ahàr. » Tòru tìnjua eslina ti tàdarfēn Yezu kà tēndal; tàdarfēn ndam magudar zlam cūeni ni kà tēndal ndahan daya, bēlan gani ka ahar ga daf ga Yezu, nan nahan ni ka ahar ga gējar gayan. 34 Eslini Yezu àdām : « Bēba goro ni, tēsēr ere ya tagray ni do, nahkay mbārfēna kà tay a. » Ndam slewja ni tārā tàdarfēna nan kà tēndal na nahkay ti tāgraki ca-ca àki ka azana gayan ni bēlan àna bēlan ti tēsēr way azum way. 35 Mis dal-dalani ya tàdēboru nan ni tēbu tamēnjalējōru. Eslini gēdākani gatay ni tēyefin kà Yezu, tēdām : « Àhēnga mis ndahan a. Tamal ti nan *Bay gēdākani ya ti Melefit àdaba, àslērbiyu ni nahēma, māhēngay ahār gayan gayanani zla aw. » 36 Ndam slewja ni day tēyefin, tēhēdākfējōru ga mēvi zum cecawekeni. 37 Tēhi : « Tamal nak bay ga ndam Zēde edēdin ti hēngay ahār gayak gayakani zla aw. » 38 Àbu mēbēkiani ka tēndal ni, agavēla ga ahār ga Yezu ni : « Hini ti bay ga ndam Zēde. »

39 Eslini bēlan ga ndam magudar zlam cūeni ya tàdarfēn tay kà tēndal ni èndivi Yezu, àhi ahkado : « Nak ti Bay gēdākani ya tēdām amara ni do aw ? Tamal nak gani ti hēngay ahār gayak gayakani ti kāhēngay leli bilegeni zla aw. » 40 Ay maslāna nahan ni àra ècia ma gayan na ti àlēgi, àhi : « Nak ti kàgrafēna aṅwaz kē Melefit a do ni ti kamam ? Tēbu tabazl leli akāda ya takād nan ni, 41 ay tabazl leli ti kigeni, adaba māgudara zlam ya àgēski tabazlki leli na. Nan ti àgudar arāna ndo simiteni. » 42 Māk àhi ana Yezu : « Yezu, ka ya ti akara kēzum bay gayak nahēma, jalaku ahār, nàgējazlkuk ahār

ba ti. » ⁴³ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma, kani kani a akara kanjəhad akaba nu a məlan sulumani ge Melefit bu.† »

Yezu amət

(Meciyu 27.45-56 ; Mark 15.33-41 ; Zeŋ 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ka gani nani, fat àra ècika tirked-keď ka ahàr melefit a ti àmbrəŋ masladani, àsladay va do. Nahkay məlan dek ègia ziŋ-zinəna duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga məlakarawa. Eslini azana ga mahay gəďakani ga məlan *njəlatani ya ti a huď ga *ahay gəďakani ge Melefit bu ni èguzlehvu kwar kala-kala. ⁴⁶ Ka sarta gani nani ti Yezu àzlah kay kay, àďəm : « Bəba goro ni, nəfukvù sifa goro ni a ahar vu.‡ » Àra àďəma nahkay ti àmət huya. ⁴⁷ Bay ga ndam slewja ni àra èpia ere ye ti àgravu na ti àzlabay Melefit, àďəm : « Maslaŋa hini ti mis jireni eďeďiŋ. »

⁴⁸ Mis kay təbu eslini : tàra ga mamənjələŋ ka zlam ya təgri ana Yezu na. Ay tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti àhəlia ahàr ana tay a, tàsləka àna tuway a. ⁴⁹ Ndam ga Yezu dek akaba wál ya tàďəbabiyyu naŋ kwa e Gelili ni təbu cak tamənjoru, tìpia ere ye ti àgravu na daya.

Təfiyyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu

(Meciyu 27.57-61 ; Mark 15.42-47 ; Zeŋ 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Zal nahaŋ àbu, slimi gayəŋ Zəzef, naŋ ga kəsa Erimete, ka had *Zəde. Maslaŋa nani ti mis sulumani, jireni daya ; naŋ àbu ajəgay *Məgur ge Melefit. Naŋ biliŋ ga gəďakani ge *seriya ga ndam

† **23:43** Məlan sulumani ge Melefit ti awayay aďəmvaba dini sulumani (mənjay Maŋgahani 2.7). ‡ **23:46** Limis 31.6.

*Zude, naŋ gani àgəsiki zlam ya nday tàgray ni ana tay ndo. ⁵² Naŋ nakəŋ òru afa ge Pilet, èhindi kisim ga Yezu ni. ⁵³ Pilet àra àvia divi gana ti Zəzef òru àzaya kisim na kà təndal na, àkambah, mək àfiyu e mindiviŋ vu. Mindiviŋ nani ti miliyeni a pəlad vu : təfiyu kisim ga maslaŋa nahəŋ day-day ndo. ⁵⁴ Fat nani ti fat ga zləma ; vad *məpəsabana anjəki wudak.

⁵⁵ Wál ya tàdəbabiyu Yezu kwa e Gelili ni tàdəboru Zəzef ke mindiviŋ ni, tìpi ahəmamam təfiyu kisim ni. ⁵⁶ Tàra tìpia ti tàsləkabiya ga maslamalakabu tersel akaba zlam ndahaŋ ya tizi àbəlay ni. A vad məpəsabana ba nahəma təpəsaba tàgray təwi ndo, akada ge *Divi ge Melefit ya àvay ni.

24

Yezu aŋgaba e kisim ba

(Meciyu 28.1-10 ; Mark 16.1-8 ; Zeŋ 20.1-10)

¹ A vad ye enjenjeni ga gosku nahəma, wál ni tòru də ge miledə ke mindiviŋ ni. Tòru ti àna tersel gərgəri ya ti tàslamalakabu ni. ² Tòru tìnjəa ti tìpi belim ge mindiviŋ ni məbəladdkiana. ³ Nahkay təhuriyu e mindiviŋ ni vu. Tàra təhuriyu nahəma, tədi ahər ana kisim ga Bay geli Yezu ni ndo. ⁴ Eslini təsər ere ye ti tagray ni do. Nday təbu nahkay ti mis cə təŋgazlivu ana tay, məbakabu azana masladani. ⁵ Wál ni tàra tìpia tay a ti tagra aŋgwaz a, təhəŋgaroru eri gatay a had. Eslini mis cəeni ni təhi ana wál ni : « Kədəbum mis ya naŋ eri ni e kiđiŋ ga nday məmətani ni bu ni ti kamam ? ⁶ Àŋgaba e kisim ba, naŋ àbi ahalay va bi. Lekulum kəsərumki ka pakama ya àhi ana kəli ka ya ti naŋ e Gelili ni do

aw ? ⁷ Eslini àhi ana kɛli ahkado : “Ahàr àdɛm nu *Wur ge Mis ti tɛgɛsi nu ana ndam magudar zlam, ti tâkad nu kà tɛndal, ti nângaba a vad ya mahkɛr a.” » ⁸ Wál ni tàra tìcia nahkay ti tèsɛrki ka ma ga Yezu ya àhi ana tay ni.

⁹ Wál ni tàra tàslɛkabiya ke mindiviŋ na ti tàngɛhadì ma gani dɛk ana ndam *asak kru mahar bɛlaŋani ni akaba ana ndam *madɛbay Yezu ndahaŋ ni dɛk. ¹⁰ Wál ya tàngɛhadì ma ni ti ata Mari ga kɛsa Magɛdala ni, Zeni, Mari mɛŋ ge Zek akaba wál ndahaŋ. Ndam asak ni tàra tìci ma na ti ¹¹ tɛjalay a ahàr gatay bu ma ga wál ni ma masakani, nahkay tɛgɛsiki ma gatay ni ana tay ndo. ¹² Ay zla ti Piyer àslɛka, àcuhworu ke mindiviŋ ni. Òru ènjɛa ti àndɛhadì ahàr, àmɛnjiyu e mindiviŋ ni vu, èpi gabaga duca ciliŋ. Eslini ti àslɛkabiya, àra a magam a. Ere ye ti èpibiyu ni àgria ejep a dal-dal.

*Yezu aŋgazlivu ana ndam madɛbay naŋ cɛ
(Mark 16.12-13)*

¹³ Ka fat gani nani ndam *madɛbay Yezu ndahaŋ cɛ tɛbu takoru a kɛsa nahaŋ vu, slimi ga kɛsa gani Emeyɛs. Kɛsa gani driŋ akaba Zerɛzalem, mis asawadɛy njemdi cɛ e divi bu day kwa ti enjiyu. ¹⁴ Nday nakɛŋ tɛbu tɛzlapakioru e kidiŋ gatay bu àki ka zlam ya àgravu ni dɛk. ¹⁵ Nday tɛbu tɛzlapay e kidiŋ gatay bu, tagray gejewi nahkay ti Yezu nakɛŋ àcay tay e divi bu mɛk tàrakaboru ka ahar bɛlaŋ. ¹⁶ Ay ti tèsɛrkaba naŋ a ndo, adaba akada arañja àsikia ke eri ana tay a.

¹⁷ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kazlapumk-ibiyu ka mam e divi bu ni mam ? » Tàra tìcia ma gayaŋ na ti nday nakɛŋ tìcika, ahàr àbu ahɛli ana

tay. ¹⁸ Eslini bilin gataɣ, slimi gayan Kleyuɣpes, àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak ti nak zal mirkwi aw ? Ere ye ti àgravu a Zeruzalem a vad nday ndani bu ni ti nak ciliŋ kici ndo zla do aw ? » ¹⁹ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Mam àgravu mam ? » Təhi : « Ere ye ti àgrakivu ka Yezu zal Nazaret ni. Naŋ gani nani ti bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ; pakama gayan ya àdəm ni dek akaba tɔwi gayan ya àgray ni dek ti àgray àna nɣəda ge Melefit. Nahkay àbəlafəŋa kə Melefit a, àbəlafəŋa kə mis a dek daya. ²⁰ Ay ti ndam geli gəɗákani ya taŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gəɗákani geli ndahaŋ ni təgəsi naŋ ana ndam *Rom ti təgrafəŋa seriya ge kisim a, mək *tədarfəŋ naŋ kà təndal. ²¹ Leli ti ni mədəm amal naŋ àhəŋgay ndam *Izireyel. Akaba nani dek, nihi tegi vad mahkər kani, zlam gani àgravu ni. ²² Ay ti wál ya təbu akaba leli ni ndahaŋ təhia pakama ga məgri ejep ana leli a. Tòru kə mindiviŋ dɔ ge miledɔ ti ²³ tədiviyu ahàr ana kisim ga Yezu ni ndo, mək təsləkabiya, təhi ana leli tìpibiya *məslər ge Melefit a. Məslər ge Melefit ni təhibiyu ana tay Yezu naŋ àbu àna sifa gayan. ²⁴ Nahkay ndam geli ndahaŋ day tóra ke mindiviŋ na. Tìnjɔa ti tədi ahàr ana mindiviŋ ni akaɗa ga wál ya taŋgəhadì ana leli ni. Ay ti tìpibiya Yezu ndo. »

²⁵ Yezu àra ècia pakama gataɣ na ti àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti endisl àniviyu ana kəli bi aw ? Kìcɔmaba ma ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit àna weceweci do ni ti kamam ? ²⁶ Nɣay ahàr àdəm si *Bay gəɗákani ya amara ni àcaka daliya nahkay day kwa, mək kwa ti Melefit amazləbay naŋ ti mîgi gəɗákani kə eri ge

mis dek ti kicam do waw ? » ²⁷ Eslini Yezu nakəŋ àdəfiaba pakama ge Melefit ya àdəmki ka naŋ a Wakita ge Melefit bu na dek ana tay a. Ànjiki ana tay ka ge Məwiz ni, àdəfaba ga ndam ndahaŋ ya tahaŋgaray pakama ge Melefit na dek daya.

²⁸ Tòru tìnjua a kəsa ya takoru ni va wudak nahəma, Yezu akoru zlam gayanə akada asafəŋa divi kà kəsa na. ²⁹ Eslini nday nani təhi : « Besa day, kòru ba, njəhadə akaba leli a, adaba tegi fat àdiya, məlanə naŋ àbu edizi timey. » Nahkay təhuriyu tənjàhad a kəsa ni vu akaba tay. ³⁰ Tàra təhəliaya zlam məzumani ana tay a ti Yezu àzay *dipeŋ ni, àgri səsı ana Melefit, èsekaba, àvi ana tay. ³¹ Nday nakəŋ tàra tìpia gayanə ya àgray nahkay na ti eri gatay ni ègia kwelen-kwelen, təsər naŋ. Ay tàra təsəra naŋ a ti tìpi naŋ va do, naŋ àbi. ³² Eslini tədəm e kidiŋ gatay bu ahkado : « Zlam ya ti àhi ana leli e divi bu, àdəmki ka Wakita ge Melefit ni ti mıcıaba ni ti àməria məbərıv ana leli a do waw ? »

³³ Nday nakəŋ tìcikaba həya, tənɡoru a Zeruzalem. Tòru tìnjua ti tədi ahər ana ndam asak ga Yezu kru mahar bəlanəni ni macakalavani akaba mis ndahaŋ. ³⁴ Eslini nday ndahaŋ ni təhi ana mis cəeni nakəŋ ahkado : « Bay geli àŋgaba e kisim ba edefiŋ edefiŋena ! Simu èpi naŋ a. » ³⁵ Nday cəeni ni day tənɡəhad ere ya àgrakıvı ka tay e divi bu ka ya ti takoru e Emeyəs ni akaba gatay ya təsər Yezu ka ya ti esekaba dipenə a ni.

*Yezu aŋgəzlıvu ana ndam madəbay naŋ ni
(Meciıı 28.16-20 ; Mark 16.14-18 ; Zeŋ 20.19-23 ;
Tıwi 1.6-8)*

³⁶ Nday cœeni ni t̃əbu t̃əzlapay nahkay ti mis ni đek t̃ipi Yezu nakəŋ naŋ jika e kidīŋ gatay bu. Àhi ana tay ahkado : « Melefit m̃əgri sulum gayan̄ ana k̃uli. » ³⁷ Nday đek m̃əb̃əruv àtikaba ana tay a, aŋgwaz àwəra tay a dal-dal, adaba t̃əđəm maslaŋa àmbavakiva ka tay a. ³⁸ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kəgrum aŋgwaz ti kamam ? Nğay hini nu ti k̃əg̃əsumkabu do ni ti kamam ? ³⁹ Məŋjumki ahar goro ni akaba asak goro ni. Hini nu timey ! Nj̃umfu, məŋjumlu lala. K̃ip̃ama nu nəbu àna aslu akaba aslat ga vu goro. Mis məmbavani ti nahkay hi do. » ⁴⁰ Ka ya ti naŋ àbu ahi ma ana tay nahkay ni ti àŋgazli ahar gayan̄ ni akaba asak gayan̄ ni ana tay. ⁴¹ T̃àra t̃icia ma gayan̄ na ti àgria ejep ana tay a, t̃əmərva àsabay, ay kekileŋa t̃əg̃əskabu ŋgay naŋ ededīŋ faŋ ndo. Nahkay Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Zlam məzumani àfəŋ k̃ə k̃uli ahalay bi aw ? » ⁴² Nday nakəŋ t̃əziaya telma ge kilif mətusana, ⁴³ m̃ək àzay, àzum k̃ə eri gatay. ⁴⁴ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti àgrakuvu ni ti nəhia ana k̃uli a ahaslana ka ya ti nu nəbu akaba k̃uli na. Nəhi ana k̃uli ahkado t̃əđəmkua pakama, t̃əb̃əkia ma gana e *Divi ge Melefit ya àđəfiki ana M̃uwiz ni ba akaba a wakita ga ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ba akaba a wakita ge Limis ba. Pakama nani ya t̃əđəmku ni đek ti si agravu kwa. »

⁴⁵ Eslini naŋ nakəŋ àvi məsər zlam ana tay ga miciaba zlam ya a Wakita ge Melefit bu na. ⁴⁶ Àhi ana tay ahkado : « Àbu məb̃əkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “*Bay g̃əđakani ya amara ni ti si àcaka daliya kwa, t̃əkada naŋ a, m̃ək a vad̄ ya mahkər aŋgaba e kisim ba kwa.” ⁴⁷ Kələŋ gani zla

nahəma, atəhi ma ana mis ga had ga məlan ni dek àna slimi gayan, si tâmbatkaba majalay ahàr gatay a, day kwa ti Melefit ambərfəna zlam magudarani gatay ni kà tay a. Atənjəki ka mədəm ma gani a Zeruzalem. ⁴⁸ Pakama gani nani tədəmki ti ka nu. Ndam sedi gani ti lekulum. ⁴⁹ Nu ti anəsləribiyu Məsuf ya ti Baba goro àdəm aməvibiyu ana kəli ni ana kəli. Ay lekulum ti ni njəhaduma a Zeruzalem a duk abivoru ana vad ya ti Məsuf gani nani amərəkia ke kəli a, aməvi njəda ge Melefit dek ana kəli ni. »

Melefit azoru Yezu e melefit vu
(Mark 16.19-20 ; Təwi 1.9-11)

⁵⁰ Yezu àra àhia pakama nana ana tay a ti òru àna tay gwar a Betani. Òru ènjua eslina ti àhəlkioru ahar ka tay agavəla, àgri *sulum ge Melefit ana tay. ⁵¹ Ka ya ti nan əbu agri sulum ge Melefit ana tay ni ti àsləkafəna kà tay a, Melefit àzoru nan agavəla a hud melefit vu. ⁵² Nan əbu asləkafəna kà tay a ti nday nakəŋ təhəŋgrioru ahàr a had, meleher ndiəa ndiəa ana had. Kələŋ gani tənŋa a Zeruzalem àna məmərana dal-dal. ⁵³ Kəlavad təhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu, tanjəhad eslini ruk, tazləbay Melefit.

Ma M_ḥweni Sulumani ge Melefit New Testament in Muyang

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muyang

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

7fea74f6-4ba4-5a54-a7cf-a6c88fbc1968